

Iveta Marševska, Svetlana Neilande

LATVIEŠU VALODA

mazākumtautību skolā

9. klase

Skolotāja grāmata
*Apstiprinājusi Latvijas Republikas
Izglītības un zinātnes ministrija
2013. gadā*

UDK 811.174 (075.2)
Ma 688

Iveta Marševska, Svetlana Neilande
LATVIEŠU VALODA MAZĀKUMTAUTĪBU SKOLĀ
9. klase
Skolotāja grāmata

Projekta vadītāja *Vineta Vaivade*
Konsultantes *Ērika Pičukāne, Liene Valdmane*
Māksliniece *Anita Ozoliņa*
Redaktore *Gunta Lejniece*
Tehniskā redaktore *Ilga Klotiņa*
Maketētājs *Edgars Švanks*
Korektore *Santa Kazāka*
Recenzentes *Sanita Lazdiņa, Astra Jansone*

Darba autortiesības ir aizsargātas saskaņā ar LR likumu „Par autortiesībām un blakustiesībām”. Darba publicēšana jebkurā drukātā vai elektroniskā formā, kopumā vai pa daļām, tā izdošana, izplatīšana masu saziņas līdzekļos, kā arī kopēšana ir stingri aizliegta bez LVA rakstiskas piekrišanas.

© 2013, LVA
ISBN 978-9934-815-73-2

Saturs

Priekšvārds	4
1. Latviešu valodas mācību komplekta vispārīgs raksturojums un izvēlētās pieejas pamatojums	6
2. Latviešu valodas mācību satura apguves metodiskais nodrošinājums . . .	13
2.1. Latviešu valodas mācību priekšmeta programma	13
2.1.1. Mācību mērķis un uzdevumi	13
2.1.2. Mācību satura apguves plānojums	16
2.1.3. Latviešu valodas mācību sasniegumu vērtēšanas sistēma . . .	22
2.2. Mācību satura tematu plānojums un metodiskie ieteikumi skolotājam	24
2.3. Metožu raksturojums	122
2.4. Izmantotās literatūras un citu resursu saraksts	126

Priekšvārds

Labdien, latviešu valodas skolotāji!

Jūs esat saņēmuši LAT2 mācību komplektu 9. klasei skolām, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas.

2010. gadā projekta „Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālai izglītībai” pētījumā „Valsts valodas apguves kvalitāte mazākumtautību skolās” (www.bilingvals.lv) tika transkribēti, marķēti un analizēti 9. klases eksāmena mutvārdu daļas ieraksti un rakstu daļas darbi. Pētījumā tika secināts, ka

- A1 līmeni sasniegušo skolēnu sintaktiskā kompetence tikai veidojas: valodas apguvēji izmanto frāzes un lieto ierobežotu vārdu krājumu ar izteiktām nepilnībām vārdu morfoloģisko formu veidošanā; valodas plūdums runātajos tekstos ir nevienmērīgs;
- lielāko tekstu korpusa daļu veido B1 līmeņa teksti, kuri liecina, ka ir apgūta leksika ikdienas saziņai un sintakses pamati;
- zemākajos valodas apguves līmeņos vērojams pārmērīgi garu saliktu sakārtotu un jauktu saliktu teikumu lietojums. Skolotājiem jāpievērš uzmanība precīzai saikļu un citu pakārojuma vārdu lietošanai, radot skaidras jēdzieniskās attiecības starp teikuma daļām. Kā norādīts Eiropas Padomes dokumentā “Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apguvei: mācīšanās, mācīšana, vērtēšana”, spēja veidot teikumus, kas precīzi izsaka jēgu, ir galvenais komunikatīvās kompetences aspekts rakstveida saziņā;
- skolēniem ir nepietiekama izpratne par rakstu un runātās valodas atšķirībām. Tie ir divi patstāvīgi saziņas veidi ar dažādu vārdu izvēli, sintaktiskām konstrukcijām un tekstveides principiem. Korpusā vērojams, ka valodas apguvēju tekstos ir saskatāms pārmērīgs sarunvalodas iezīmju daudzums.

Pamatojoties uz pētījuma secinājumiem, tika ieteikts:

- pievērst lielāku uzmanību uzdevumiem, kas orientēti uz zināšanu lietojumu un produktīvo darbību (sintēzi un izvērtēšanu);
- latviešu valodas apguvi saistīt ar nepieciešamajām valodas prasmēm citos mācību priekšmetos;
- veidot uzdevumus un organizēt latviešu valodas apguvi tādā veidā, kas ļautu precīzāk novērtēt skolēnu valodas prasmes un to piemērotību tālākai izglītībai;
- pievērst lielāku vērību rakstītprasmei.

Mācību līdzekļu komplekts „Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 9. klase” veidots, balstoties uz iepriekšminētā pētījuma secinājumiem un ieteikumiem.

Viens no būtiskākajiem nosacījumiem ir latviešu valodas mācību saturu saistīt ar citu mazākumtautību izglītības programmā paredzēto mācību priekšmetu saturu, īpaši to, kas atbilstoši konkrētās mazākumtautību izglītības programmas variantiem tiek apgūti bilingvāli.

Lai palīdzētu latviešu valodas skolotājiem plānot pedagoģisko procesu, kā arī piedāvātu idejas radošās darbības rosināšanai, izveidots metodisks līdzeklis „Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 9. klase. Skolotāja grāmata”. Metodiskais izdevums ir papildinājums mācību līdzekļu komplektam „Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 9. klase. Mācību grāmata”.

Metodiskajā līdzeklī piedāvāta mācību priekšmeta programma latviešu valodas apguvei mazākumtautību skolas 9. klasē. Tajā raksturots latviešu valodas apguves mērķis un uzdevumi 9. klasē, aprakstīta latviešu valodas kā integrēta kursa apguves secība, paredzot arī noteiktu stundu skaitu konkrēta mācību satura apguvei. Atrodams arī plānotais rezultāts atbilstoši latviešu valodas un literatūras pamatizglītības standartam skolās, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas (www.visc.gov.lv/ izglītības saturs), norādes par mācību saturu un starppriekšmetu saikni. Mācību priekšmeta programma pilnā mērā saskaņota ar mācību līdzekli „Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 9. klase. Mācību grāmata”.

Metodiskajā izdevumā raksturoti latviešu valodas mācību priekšmeta programmas īstenošanai paredzētie līdzekļi, to struktūra, mācību satura izvēles didaktiskais pamatojums un tā apguves metodiskais nodrošinājums. Lai palīdzētu skolotājam plānot savu profesionālo darbību, piedāvāts mācību priekšmeta programmas īstenošanas tematiskais plānojums.

Dots arī ieskats, kā vērtējami skolēnu mācību sasniegumi latviešu valodā.

Metodiskā izdevuma nobeigumā ir tā tapšanas procesā izmantotās literatūras un citu avotu saraksts, kā arī pielikumi. Pielikumos ievietoti papildu materiāli, ko ieteicams izmantot latviešu valodas stundās. Pielikumā atrodama arī informācija, kas svarīga, lai varētu mērķtiecīgāk izmantot mācību līdzekļu komplektu (uzdevumu pareizās atbildes).

Autores

1. Latviešu valodas mācību komplekta vispārīgs raksturojums un izvēlētās pieejas pamatojums

Mācību komplekts „Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 9. klase. Mācību grāmata” un „Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 9. klase. Skolotāja grāmata” ir komunikatīvi orientēts mācību līdzeklis, kurā

- latviešu valodas apguve ir saistīta ar Latvijas vēstures un kultūras iepazīšanu un izpratni,
- mērķi, uzdevumi un sasniedzamais rezultāts vērsts uz valodas, komunikatīvās, sociokultūras un mācīšanās kompetences pilnveidi to mijiedarbībā,
- īstenota tematiskā pieeja, kas nodrošina motivāciju un iespēju lietot valodu daudzveidīgās saziņas situācijās,
- valodas likumības pakārtotas saziņas prasmju apguvei,
- paredzamais rezultāts aptver visas četras komunikatīvās prasmes – klausīšanos, runāšanu, lasīšanu un rakstīšanu,
- ir nodrošināta starppriekšmetu saikne ar mācību priekšmetiem: literatūru, Latvijas un pasaules vēsturi, bioloģiju, sociālajām zinībām, informātikas un dzimto valodu,
- ir nodrošinātas iespējas pašvērtējumam un patstāvīgai skolēnu darbībai,
- ir nodrošināta mācīšanās kompetences pilnveide.

Jaunajā mācību līdzekļu komplektā ir īstenoti komunikatīvās pieejas pamatprincipi:

- uz darbību orientēta pieeja;
- runas darbības prasmju apguve;
- dažādu kompetenču attīstīšana;
- autentiska saziņa, runas situācijas un runas likumību izpratne;
- mērķtiecīga saziņa;
- daudzveidīgu saziņas stratēģiju izmantošana;
- valodas jaunatklāšana un jaunrade;
- aktīva sadarbība, risinot noteiktus saziņas uzdevumus.

(Šalme A. Latviešu valodas kā svešvalodas apguves pamatjautājumi. R. : LVA, 2011, 109)

Valodas apguve notiek vienlaikus ar apkārtējās pasaules izziņu. Valoda ir gan mērķis, gan līdzeklis tās izziņai. Otrās valodas izmantošana ir ļoti plaša, tāpēc, galvenokārt izmantojot komunikatīvās pieejas principus, mācību līdzeklī redzam arī strukturālās un funkcionālās pieejas iezīmes. Katra no pieejām piedāvā risinājumu efektīvākai valodas apguvei. Ir svarīgi saistīt individuālos un sociālos, lingvistiskos, socioloģiskos un psiholoģiskos valodas apguves aspektus. Jaunais mācību līdzeklis veido integrētu izpratni par valodu, kurā gramatikas jautājumi ir aplūkoti kontekstā ar saziņas situācijām, sekmējot arī valodas sistēmas veidošanos skolēnu apziņā.

Latviešu valodas mācību līdzekļu komplektā akcentēta valodas kā domu un emociju izteikšanas līdzekļa un saziņas instrumenta loma. Skolēni pilnveido prasmi izteikt savas domas un argumentēt tās, sniegt un iegūt informāciju, pārliecināt, lūgt, aicināt, sadarboties, instruēt, izteikt pieņēmumus un priekšlikumus, paust dažāda veida emocijas un jūtas u. tml.

Latviešu valodas mācību satura didaktiskā pamatvienība ir teksts, tāpēc programmā ietvertais mācību saturs sakārtots tematiski. Temāti izvēlēti tā, lai turpinātu paplašināt pieredzi par dabas, sabiedrības un indivīda attīstības likumsakarībām dažādos sociālos apstākļos. Programmā ir astoņi temāti, kuru ietvaros paredzēti arī apakštemāti. Apakštemāti palīdz precizēt temata ietvaros paredzēto tekstu saturu, apgūstamo literatūras vai valodas mācības saturu, tekstus analizēt no dažādiem viedokļiem, iegūto pieredzi izmantot savu tekstu veidošanai, kā arī sistēmiski turpināt apgūt valodas mācības likumsakarības, kas svarīgas, lietojot valodu dažādās saziņas situācijās. Vienlaikus norādīts, kurš apgūtais mācību saturs ir pilnveidojams.

Šāda pieeja ļauj skolotājam izsekot līdzī, kā iegūto pieredzi nepārtraukti izmantot ne tikai latviešu valodas, bet arī citu mācību priekšmetu stundās un sekmēt noturīgu zināšanu un prasmju veidošanos.

Lai nodrošinātu iepriekšminēto prasmju pilnveidi, mācību līdzekļu komplektā ir izvēlēti temāti, kas, pēc autoru domām, sekmē domu apmaiņu un vēlēšanos izteikt viedokli un emocijas. Situācijas balstās skolēnu pieredzē un valodas zināšanās, paplašina pieredzi par apkārtējo pasauli un pilnveido valodas prasmes. Izvēlētie temāti ir saistīti ar Latvijas vēsturi, dabas aizsardzību, filozofiskiem jautājumiem, tie sekmē izpratni par pasauli un sevi kā personību.

Mācību līdzekļu komplektā ir 8 nodaļas:

1. nodaļa
Es gribu ar tevi parunāt...
2. nodaļa
Mani vienaudži...
3. nodaļa
Es nāku no savas tautas
4. nodaļa
Latvija pasaules kartē
5. nodaļa
Tīra pasaule apkārt
6. nodaļa
Kino brīnums
7. nodaļa
Mūžīgie jautājumi
8. nodaļa
Mūžu dzīvo, mūžu mācies...

Izvēlētie dažādu žanru un stilu teksti sekmē ne tikai lasītprasmi un teksta interpretācijas prasmes, bet arī veicina leksikas apguvi. Tekstos sastopama gan emocionāli un stilistiski neitrāla, gan emocionāli un stilistiski ekspresīva leksika, kā arī dažādi leksikas slāņi. Tādējādi skolēni iepazīst latviešu valodu visā tās daudzveidībā. Mācību līdzeklī, pamatojoties uz atziņu, ka skolēnam nedrīkstētu likt lasīt to, ko viņš nesaprot, autori ir akcentējuši darbu ar vārdu krājumu – vārdu nozīmju skaidrošana kontekstā, vārdu un vārdu savienojumu aizvietošana ar sinonīmiem vai antonīmiem, vārda nozīmju meklēšana vārdnīcās u. tml.

Dažādu žanru un stila teksti sekmē daudzveidīgu valodas konstrukciju apguvi. Arī 9. klases grāmata, tāpat kā LVA mācību līdzekļi līdz 8. klasei, piedāvā dažādus valodas modeļus izteikumu veidošanai, tomēr liela vērība tiek pievērsta valodas sistēmas izpratnei. Valodas likumības ir sniegtas jaunas informācijas veidā. Tas ir uzziņu materiāls, kas palīdz lietot valodu un ir atbalsts mācību procesā.

Skolotājs kopā ar skolēnu vienojas, kā labāk un mērķtiecīgāk izmantot šo informāciju.

Mācību grāmatā ir arī pārskata tabulas un informācija par pārskata tabulām 6., 7. un 8. klases mācību grāmatās. Tādējādi mācību grāmata nodrošina mācību satura apguvi, tomēr, lai nostiprinātu pareizrakstības prasmes, skolēniem arī darba burtnīcā tiek piedāvāti gramatiski vingrinājumi. Taču jaatceeras, ka, apgūstot valodas sistēmu, skolēnu zināšanas un prasmes gramatikā ir vērtējamas kontekstā ar valodas funkciju apguvi un tekstveidi.

Līdzās jaunu zināšanu apguvei 9. klasē tiek atkārtots jau apgūtais latviešu valodas mācību saturs, tāpēc liela uzmanība pievērsta zināšanu sistematizācijai un izpratnei par valodas struktūru.

Izmantojot piedāvāto mācību līdzekļu komplektu, iespējams nodrošināt individualizācijas un socializācijas principus. Mācību satura apguvei paredzētie uzdevumi ļauj individualizēt mācību procesu, piedāvājot

- atšķirīgus resursus uzdevumu veikšanai;
- diferencētu apjomu;
- skolēnu vajadzībām atbilstošu skolotāja atbalstu;
- dažādus, skolēnu vajadzībām atbilstošus metodiskos paņēmienus.

Arī skolotāja grāmatā ir papildu materiāli mācību procesa individualizācijai – diktāti, atstāstījumi, klausīšanās un lasīšanas teksti.

Mācību līdzekļu komplekts ir orientēts uz patstāvīgu izziņas darbību un skolēnu motivācijas un intereses sekmēšanu. Skolēniem tiek piedāvāti problēmjautājumi un saziņas situācijas, par kurām jāizsaka savs viedoklis, iespēja meklēt informāciju dažādos uzziņas avotos, mācīties un atkārtot mācību saturu patstāvīgi.

Izmantojot šo mācību līdzekļu komplektu, no skolēniem tiek prasīts ne tikai rezultāts, bet ir parādīts ceļš, pa kuru ejot, var nonākt līdz rezultātam. Tāpēc ir daudz paraugu, atgādņu, vārdu skaidrojumu, instrukciju, arī tabulu. Uzdevumu nosacījumi sekmē nepieciešamību izmantot vārdnīcas, enciklopēdijas, internetu, motivējot mācīties latviešu valodu un izmantot to citu priekšmetu apgūvē. Lai rosinātu skolēnu pašam meklēt nepieciešamo informāciju, mācību grāmatā ir norādīti uzziņu resursi papildu informācijas iegūšanai.

Lai veicinātu skolēnu pašvērtēšanas un vērtēšanas prasmju veidošanos, uzdevumi piedāvā paša padarīto salīdzināt ar klasesbiedru paveikto, mācīties un vērtēt rezultātu pēc zināmiem kritērijiem, vērtēt savu un citu skolēnu darbu.

Skolēnam tiek piedāvāti dažādi radoši uzdevumi: dialogu izveide, vēstījumu, aprakstu un pārspriedumu rakstīšana, pasaku, miniatūru sacerēšana, projektu plānošana un īstenošana.

Valodas apguvi, motivāciju un interesi patstāvīgi mācīties sekmē arī grāmatas struktūra.

1. Mācību grāmatā katra temata apguves sākumā tiek piedāvāti sasniedzamie rezultāti, par kuriem skolēns var pārliecināties temata apguves beigās. Darba burtnīcā ir jautājumi, testi, uzdevumi par konkrētā mācību satura izpratni un apguvi. Arī pašam skolotājam ir iespēja izmantot daudzveidīgus metodiskos paņēmienus, lai sekmētu mācību rezultātu apzināšanos un vēlēšanos tos uzlabot.
2. Mācību process ir strukturēts un kopvesels jebkurā tā elementā – temata, stundas un atsevišķa mācību uzdevuma aspektā. Katrā no šiem elementiem ir ierosināšanas fāze, apjēgšana un refleksija – kopsavilkums, izvērtēšana. Katram tematam ir „atšķirības zīme” – sava krāsa un zīmējums. Tos skolotājs var izmantot kā ievadijumu tematā, intereses radīšanai un runas prasmju pilnveidei. Katra temata apguvei ir paredzēts noteikts stundu skaits. Katra stunda vai stundu kopums tiek nodalīts ar īpašu atzīmi,

lai saturs kļūtu pārskatāmāks un strukturēts. Katram tematam tas ir ciņtāds, jo atšķiras tematā ietvertais lingvistiskais saturs. Skolotājs, protams, var mainīt tematam vai apakš tematam paredzēto stundu skaitu.

Uzdevumu skaits mācību grāmatā un darba burtnīcā katrai stundai ir aptuvenus.

Gandrīz katram uzdevumam ir apakšuzdevumi, tāpēc skolotājs kopā ar skolēniem izvēlas, kā tos veikt:

- a) var strādāt grupās un izpildīt dažus no apakšuzdevumiem, pēc darba paveikšanas pārrunājot tos klasē;
- b) iespējams uzdevumus veikt mutvārdu formā vai rakstiski;
- c) iespējams mainīt apjomu, piemēram, 6 teikumu vietā izdomāt un uzrakstīt tikai 3 teikumus.

Apzinoties, ka dažkārt skolēnam būs grūti veikt kādu uzdevumu, jo izpratne par valodas sistēmu vēl nav izveidojusies, skolēns tiek rosināts meklēt atbildes dažādās rokasgrāmatās vai arī jautāt skolotājam. Tas tiek darīts apzināti, lai nodrošinātu saziņu un sadarbību mācību procesā.

Grāmatas lappušu malās ir:

Vārdnīca

- vārdu, jēdzienu skaidrojumi;

Izmanto!

- īsas atgādnēs par apgūto saturu un apgūtajām likumībām;

Atkāрто!

- norādes par atkārtojamo vielu 6., 7. un 8. klases mācību grāmatā un citiem resursiem

Jauna informācija

Informācija par valodas teorijas jautājumiem ir ierāmēta un izcelta.

Mācību līdzekļu komplektā daļēji ir ietverti arī literatūras mācību satura jautājumi, un skolēniem ir iespēja

- iepazīties ar dažādiem literatūras žanriem;
- noteikt literāra darba tematu, ideju, saskatīt literārājā darbā izvirzītās problēmas;
- formulēt un argumentēt savas domas par literārā darbā izteiktajām problēmām;
- raksturot literārā darba varoņus;
- izprast literāra darba valodas tēlainību, saskatīt tēlainās izteiksmes līdzekļus un raksturot to lomā tekstā;
- rakstīt recenziju par filmu;
- sacerēt daiļliteratūras tekstu.

Literatūras mācību satura apguvei skolotājs var izmantot LVA izdotos mācību līdzekļus:

- Latviešu valoda 9. klasei mazākumtautību skolā. Lasāmā grāmata. R. : LVAVA, 2005 (sastādīja S. Lazdiņa)
- Kalve A., Stikāne I. Literatūra 9. klasei. Dzīves virpuļos. R. : LVA, 2011

Lai atkārtotu latviešu valodas mācību saturu, skolotājs var izmantot LVA izdotās latviešu valodas mācību grāmatas:

„Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 5. klase. R.: LVA, 2009.”,

„Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 6. klase. R.: LVA, 2009.”,

„Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 7. klase. R.: LVA, 2011.”,

„Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 8. klase. R.: LVA, 2012”.

Mācību procesā skolotājs papildus var izmantot interaktīvos mācību materiālus „Latviešu valoda 7.–9. klasei”, kas tematiski un saturiski ir saistīti ar piedāvāto mācību līdzekļu komplektizdevumu. Interaktīvie mācību materiāli ir izveidoti ESF projektā „Atbalsts valsts valodas apguvei un bilingvālajai izglītībai”, un tie ir pieejami visās Latvijas skolās. Interaktīvo mācību materiālu izmantošanai ir nepieciešama programmatūras *ActivInspire 1.4* bezmaksas versija „Activinspire Personal”, kuru var lejupielādēt no interneta vietnes www.promtheanplanet.com.

Papildus var arī izmantot LVA izveidoto materiālu „Interaktīvi formatīvās vērtēšanas pārbaudes darbi latviešu valodā pamatskolai ar Active Expression jautājumu un atbilžu sistēmām”. Tie ir pieejami LVA mājaslapā www.valoda.lv apakšportālā www.maciummacies.lv

Mācību līdzekļu komplekts 9. klasei sniedz iespēju sistemātiski lietot valodu un vingrināties klausīšanās, runāšanas, lasīšanas, rakstīšanas prasmju pilnveidē un kopā ar citiem mācību priekšmetiem, kurus māca bilingvāli vai latviski, nodrošina latviešu valodas vidi mācību procesā.

Lai sniegtu atbalstu pedagogam, skolotāja grāmatā ir ievietots mācību saturs plānojums, papildmateriāli un metodiskie ieteikumi. Atsevišķās nodaļās („Es nāku no savas tautas” – 43. lpp., „Latvija pasaules kartē” – 66. lpp., „Tīra pasaule apkārt” – 80. lpp.) ir ievietoti formatīvās vērtēšanas piemēri. Pirmajā nodaļā (29. lpp.) ir dots mācību stundas plānojuma piemērs. Visiem paraugiem ir tikai rekomendējošs raksturs, tāpēc skolotājs tos var koriģēt, brīvi interpretēt vai izmantot savu radošo potenciālu mācību procesa nodrošināšanai.

2. Latviešu valodas mācību satura apguves metodiskais nodrošinājums

2.1. Latviešu valodas mācību priekšmeta programma

Latviešu valodas mācību priekšmeta programma 9. klasei skolās, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas, izstrādāta saskaņā ar Latvijas Republikas Izglītības likumu, „Noteikumiem par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem” (Latvijas Republikas Ministru kabineta 2006. gada 19. decembra noteikumi Nr. 1027) u.c. normatīvajiem aktiem.

2.1.1. Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

Mācību priekšmeta mērķis

Attīstīt skolēna kompetenci latviešu valodā, lai veicinātu viņa integrāciju Latvijas sabiedrībā un veidotu pamatu izglītības ieguvei.

Mācību priekšmeta uzdevumi

- Apgūt prasmes izmantot latviešu valodu dažādiem saziņas mērķiem.
- Veidot izpratni par latviešu valodas sistēmu, lai nodrošinātu jēgpilnus, precīzus un pareizus izteikumus runā un rakstos.
- Apgūt zināšanas, veidot izpratni un attīstīt interesi par latviešu literatūru un kultūru citu tautu kultūru kontekstā, lai veicinātu saziņu un sadarbību Latvijas kultūrvidē.
- Attīstīt izpratni par valodas daudzveidīgajām iespējām, lai spētu patstāvīgi pilnveidot savas valodas prasmes un lietot valodu citu mācību priekšmetu apgūvē.

Starppriekšmetu saikne

Starppriekšmetu saikne tiek nodrošināta, saskaņojot mācību priekšmeta „Latviešu valoda un literatūra” sasniežamos rezultātus ar sasniedzamajiem rezultātiem tādos mācību priekšmetos kā Latvijas un pasaules vēsture, bio-

loģija, sociālās zinības, informātika, literatūra. Mācību priekšmeta „Latviešu valoda un literatūra” programma ir saskaņota ar mācību priekšmeta „Mazākumtautības valoda” standarta sasniedzamajiem rezultātiem.

Literatūra

- 11.7. saprot literārā darba tēmu un ideju;
- 11.10. analizē literārā darba valodas tēlainās izteiksmes līdzekļus (epitetus, salīdzinājumus, personifikācijas, metaforas, alegorijas, hiperbolas, paralēlismus) un ritma elementus dzejā;
- 12.3. novērtē paša un citu izlasīto tekstu pēc paša veidotiem kritērijiem;
- 12.4. raksta recenziju par literāru darbu;
- 12.6. raksta pārsriedumu par literāro un brīvo tematu;
- 12.8. vērtē literārajos darbos mākslas valodā izteiktās reālās dzīves parādības;
- 12.10. iesaistās diskusijā par literāru darbu;
- 12.11. raksta jaunrades darbus;
- 12.12. novērtē paša vai cita radītu tekstu pēc paša izstrādātiem kritērijiem;
- 13.3. informācijas ieguvei mērķtiecīgi izvēlas un izmanto dažādus tradicionālos, elektroniskos un audiovizuālos informācijas ieguves avotus;

Sociālās zinības

- 16.9. ir apguvis lietišķās saskarsmes pamatus;
- 14.4. ir iecietīgs pret atšķirīgo (izņemot gadījumus, ja tiek aizskarta personības un sabiedrības drošība);
- 14.10. zina un praksē izmanto pilsoniskās līdzdalības iespējas skolas, pašvaldības un valsts mēroga norisēs;
- 14.12. izprot, ka cilvēkiem ir dažāda reliģiskā, politiskā un cita pārliecība; ir tolerants pret mazākuma viedokli;
- 15.23. prot analizēt dažādus viedokļus, izvērtējot faktus, un argumentēti aizstāvēt savu viedokli;
- 15.24. prot atbilstoši mērķim analizēt, novērtēt un izmantot intervijā iegūto informāciju;
- 15.25. prot atbilstoši uzdevumam sastādīt anketu, apkopot un analizēt aptaujas rezultātus.
- 15.11. prot publiski uzstāties par grupas darba rezultātiem.

Latvijas un pasaules vēsture

- 13.31. izprot, ka vēsturiskās informācijas trūkums var būt par iemeslu atšķirīgam pagātnes skaidrojuma;

- 13.32. prot vērtēt vēstures notikumus, balstoties uz atziņu, ka katra cilvēka dzīvība ir visaugstākā vērtība;
- 13.33. prot vērtēt vēstures notikumus, balstoties uz ētiskiem kritērijiem;
- 13.34. izprot, kāpēc vēsturē sastopami daudzi notikumi, kuros vispārcilvēciskās vērtības tikušas ignorētas; vērtē šos notikumus negatīvi.
- 13.21. izprot Latvijas nācijas kultūras vērtības un citu tautu ieguldījumu un ietekmi to attīstībā;
- 13.22. izprot, ka kultūru daudzveidība ir atšķirīgu vēsturisko procesu rezultāts;
- 13.23. ir pieredze ar toleranci izturēties pret citu kultūru pārstāvjiem un respektēt viņu kultūrvēsturisko mantojumu un vērtības;
- 14.6. izprot nepieciešamību ar cieņu izturēties pret atšķirīgiem, pat nepieņemamiem vēstures notikumu skaidrojumiem;
- 14.7. apzinās, ka, dzīvojot demokrātiskā valstī, ir tiesības un iespējas patstāvīgi pētīt un argumentēti interpretēt vēstures notikumus.

Bioloģija

- 7.22. apzinās aizsargājamo teritoriju un dabas aizsardzību reglamentējošo dokumentu nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā;
- 7.28. izprot ekosistēmu nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā;
- 8.1. iegūst informāciju uzziņu avotos (grāmatas, rokasgrāmatas, enciklopēdijas, žurnāli, laikraksti, informatīvi bukleti, internets), specifiskos informācijas avotos (Sarkanā grāmata, augu un dzīvnieku noteicēji, reklāmas izdevumi, modeļi, videofilmās, muzeji, botāniskie un zooloģiskie dārzi, zooveikals, dzīvnieku patversme);
- 8.15. ciena dzīvību kā vērtību;
- 9.14. izprot dabas resursu daudzveidību, to praktisku izmantošanu un iero-bežotību;
- 9.15. izprot vides aizsardzības nepieciešamību un problemātiku Latvijā un pasaulē.

Informātika

- 7.50. prot izveidot un aizpildīt jaunu slaidu, izmantojot slaidu veidnes (ar tekstu un attēliem), dzēst un dublēt slaidus, mainīt to secību;
- 7.51. prot slaidā ievadīt, rediģēt un noformēt tekstu: mainīt rakstzīmju fon-tu, lielumu un krāsu, izmantot slīprakstu, treknrakstu, pasvīturošanu, ieēnošanu, augšējo un apakšējo indeksu;
- 7.52. prot slaidā ievietot gatavus attēlus un mākslinieciskus uzrakstus (WordArt);

- 7.53. prot izveidot zīmējumu, izmantojot grafikas objektus: līnijas, bultiņas, četrstūrus, riņķus, teksta rāmīšus, elementārattēlus (AutoShapes);
- 7.54. prot mainīt grafisko objektu noformējumu: līniju biezumu, krāsu un stilu, aizpildījumu;
- 7.55. prot veikt darbības ar objektiem: dzēst, dublēt, pārvietot, pagriezt, mainīt izmērus, grupēt, atgrupēt, pārgrupēt un mainīt objektu attēlošanas secību;
- 7.56. prot iestatīt un mainīt slaidu un to objektu animācijas efektus;
- 7.57. prot demonstrēt izveidoto prezentāciju, ņemot vērā tās mērķus, tēmu un saturu, auditoriju un pieejamās tehnoloģijas;

2.1.2. Mācību satura apguves plānojums

		9. KLASE				
		Sasniedzamais rezultāts				
Temati, apakštemati un pārbaudes darbi	Stundas	Valodas kompetence	Komunikatīvā kompetence	Sociokultūras kompetence	Mācīšanās kompetence	Starpriekšmetu saikne
1. Es gribu ar tevi parunāt...		1. Ir izpratne par vārdšķirām un to gramatiskajām kategorijām. 2. Ir izpratne par vienkāršu un saliktu teikumu. 3. Ir izpratne par sintaktiskajām konstrukcijām vienkāršā teikumā. 4. Ievēro mācītās interpunkcijas normas teikumos ar uzrunu, tiešo runu, vienlīdzīgiem teikuma locekļiem, divdabja teicienu un citiem savrupinājumiem saliktos teikumos. 5. Ievēro mācītās ortogrāfijas normas. 6. Pilnveido vārdu krājumu. 7. Veido tekstu atbilstoši nosacījumiem. 8. Raksta pārsrieduma tipa darbu.	1. Jautā un atbild, iesāk un pabeidz sarunu. 2. Pamato savas domas saziņas procesā. 3. Izmanto dažādus valodas līdzekļus, piedāvājot, vienojoties, iebilstot, piekriņot atbilstoši runas etiķetei. 4. Saklusa, atrod, apkopo un izvērtē sev nepieciešamo informāciju dažāda stila un veida tekstos. 5. Lasa, izvēloties lasīšanas mērķim atbilstīgu veidu. 6. Mācās izmantot detalizētas lasīšanas un caurskatīšanas stratēģijas. 7. Ir izpratne par diskusiju. 8. Piedalās diskusijā, izvirza diskusijas jautājumus, izvērtē diskusijas gaitu. 9. Stāsta par izvēlēto tēmu. 10. Prezentē informāciju. 11. Raksta ielūgumu, afišu, ziņojumu.	1. Pilnveido izpratni par latviešu valodā pieņemtajiem valodas modeļiem ieteikumu, komentāru, ierosinājumu izteikšanai. 2. Salīdzina dzimtās valodas un latviešu valodas sistēmu.	1. Izmanto atbalsta informāciju mācību uzdevumu veikšanai. 2. Veic mācību darbību pēc instrukcijas un atbilstoši mācību uzdevumam. 3. Strādā individuāli, pāri vai grupā. 4. Veic savu zināšanu un prasmju pašvērtēšanu. 5. Zina, kā pārbaudīt vārdšķiru pareizrakstību.	Sociālās zinības: raksturs, rakstura īpašības, pusaudžu problēmas.
Es esmu pieaudzis...	6					
Pēc desmit piecpadsmit gadiem...	6					
Pārbaudes darbs	2					

2. Mani vienaudži							
	Panki, hipiji, goti un...	7	<p>1. Pilnveido izpratni par darbības vārdu pavēles izteiksmē un prasmes mērķtieci izmantot darbības vārdus pavēles izteiksmē.</p> <p>2. Pilnveido izpratni par salikta pakārtota teikuma palīgteikumu veidiem un to izmantošanu konkrēta komunikācijas mērķa sasniegšanā.</p> <p>3. Pilnveido izpratni par teksta jēdzienu, ideju, pazīmēm, struktūru.</p> <p>4. Izmanto sinonīmus vārdu krājuma plašināšanai.</p> <p>5. Pilnveido teksta plānošanas un analīzes prasmes.</p> <p>6. Pilnveido pārsprieduma rakstīšanas prasmes.</p>	<p>1. Klausās informāciju un uztver to kopumā un detalizēti.</p> <p>2. Izsaka ieteikumus.</p> <p>3. Piedalās diskusijā par atbilstošu tematu.</p> <p>4. Izsaka savu viedokli un argumentē to.</p> <p>5. Lasa informatīvus tekstus atbilstīgi tematam, nosaka teksta tematu, galveno domu, atbild uz jautājumiem.</p> <p>6. Izmanto dažādas lasīšanas stratēģijas.</p>	Mācās toleranti izturēties pret citādo.	<p>1. Strādā individuāli, pāri un grupā.</p> <p>2. Izmanto atbalsta informāciju uzdevumu veikšanai.</p> <p>3. Mācās atkārtot mācību materiālu.</p> <p>4. Mācās veidot testa jautājumus par konkrētu informāciju.</p> <p>5. Pilnveido prasmi diskutēt un izvērtēt savu sniegumu diskusijā.</p> <p>6. Mācās salīdzināt un raksturot.</p> <p>7. Strādā ar vārdnīcu.</p> <p>8. Pilnveido prasmi plānot un secināt.</p>	<p>Vēsture: <i>jauniešu sabiedriskās kustības, ievērojami cilvēki Latvijā.</i></p> <p>Literatūra: <i>sava viedokļa izteikšana.</i></p>

3. Es nāku no savas tautas...	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pilnveido izpratni par intervijas jautājumu sagatavošanu, vadīšanu un pie rakstu. 2. Pilnveido izpratni par publisko runu. 3. Pilnveido pareizrakstības prasmi. 4. Pilnveido izpratni par darbības vārda gramatiskajām kategorijām un prasme izmantot darbības vārdus dažādās izteiksmēs un laiku formās. 5. Pilnveido prasmi pareizi rakstīt un lietot tiešās runas teikumus. 6. Pilnveido prasmi veidot intervijas jautājumus. 7. Mācās skaidrot jēdzienus. 8. Pilnveido prasmi lielo burtu lietošanā saliktajos nosaukumos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klausās un lasa informāciju, uztver to kopumā un detalizēti. 2. Iesaistās dialogā un izsaka savu attieksmi un viedokli par tēmu. 3. Veido dialogu atbilstīgi saziņas situācijai. 4. Raksta vēstuli. 5. Veido reklāmu. 6. Pilnveido intervijas veidošanas un intervēšanas prasmi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iepazīstas ar Latvijas māzākumtautību vēsturi. 2. Mācās toleranti izturēties pret citādo. 3. Mācās izprast Latvijas vēsturi. 4. Veido izpratni par darbības vārda izteiksmju un laiku formu stilistikajiem nosacījumiem. 5. Veido izpratni par latviešu valodā esošajiem un pieņemtajiem gramatikas modeļiem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strādā individuāli, pāri un grupā. 2. Izmanto atbalsta informāciju uzdevumu veikšanai. 3. Mācās veidot kop-savilkumu un pārskatu. 4. Veido secinājumus, izklāsta un argumentē tos. 5. Mācās uzstāties. 6. Sadarbojas un sazinās mācību procesā. 7. Mācās pasvērtēt. 8. Strādā ar vārdnīcu. 9. Mācās prezentēt materiālu un izvērtēt veiksmīgas prezentācijas nosacījumus. 	<p>Informātika: PPT veidošana Vēsture: mazākumtautības Latvijā.</p>
Kas dzīvo Latvijā?	6				
Kāds dzīvesstāsts	5				
Pārbaudes darbs	1				

4. Latvija pasaules kartē					
Slaveni latvieši	7	<p>1. Pilnveido prasmi lietot skaitļa vārdu atbilstoši gramatiskajām un stilistiskajām normām.</p> <p>2. Pilnveido prasmi lietot apstākļa vārdus kā paligteikuma ievadītājevārdus.</p> <p>3. Pilnveido izpratni par dažādiem leksikas slāņiem.</p> <p>4. Pilnveido izpratni par saliktu pakartotu teikumu.</p> <p>5. Pilnveido pareizrakstības prasmi.</p> <p>6. Ir izpratne par jauktu saliktu teikumu.</p> <p>7. Raksta pārspriedumu.</p> <p>8. Pilnveido izpratni par valodas funkcionālajiem stiliem.</p>	<p>Iegūst informāciju par slaveniem latviešiem Latvijā un ārpus Latvijas.</p>	<p>1. Pilnveido prasmi rediģēt un pilnveidot savus darbus.</p> <p>2. Prot iegūt un strukturēt informāciju.</p> <p>3. Strādā individuāli, pāri vai grupā.</p> <p>4. Mācās meklēt papildinformāciju atbilstoši mācību uzdevumam.</p> <p>5. Mācās skaidrot jēdzienus.</p> <p>6. Mācās vērtēt pēc noteiktiem kritērijiem.</p> <p>7. Pilnveido prasmi strādāt ar informāciju parskata tabulās.</p>	<p>Latvijas vēsture: ievērojamas personības. Literatūra: pilnveido izpratni par literatūras veidiem, metaforu un epitetu; mācās radoši rakstīt, mācās rakstīt noteikta literatūras veida un žanra darbu.</p>
Latvieši ārpus Latvijas	6	<p>1. Mācās veidot tekstu atbilstoši saziņas situācijai.</p> <p>2. Pilnveido diskutēšanas prasmi.</p> <p>3. Pilnveido prasmi atrast būtisko informāciju tekstā.</p>			
Parbaudes darbs	2				

5. Tīra pasaule apkārt	5	1. Ir izpratne par sa- liktu pakārtotu tei- kumu. 2. Veido izpratni par pakārtojuma vei- diem palīgteikumā. 3. Pilnveido izpratni par darbības vārda divdabja formu, par divdabju iedalījumu un prasme veidot un izmanto divdabja teicienu. 4. Ievēro interpunkcijas normas saliktos pa- kārtotos teikumos. 5. Pilnveido tekstvei- des prasmi. 6. Raksta aprakstu.	1. Klausās un lasa infor- māciju un uztver to ko- pumā un detalizēti. 2. Iesaistās dialogā un izsaka savu attieksmi pret tematu. 3. Stāsta, izmantojot at- tēlus. 4. Lasa izzinošus teks- tus: veido jautājumus par tekstu, atbild uz jautājumiem, iesaistās diskusijā, izvērtē savu un klasesbiedru lomu diskusijā.	1. Pilnveido izprat- ni par divdabja teicienu kā lat- viešu gramatikai raksturīgu kons- trukciju. 2. Pilnveido izprat- ni par cilvēku sabiedrību kā dabas daļu.	1. Prot veidot pārskā- tus par gramatisku tematu. 2. Strādā individuāli, pārī vai grupā. 3. Pilnveido prasmi strukturēt infor- māciju.	Literatūra: <i>frazeoloģismi.</i>
	5	2				
6. Kino brīnums	6	1. Pilnveido izpratni par savrupināju- miem un prasme lietot tos. 2. Pilnveido pareiz- rakstības prasmi. 3. Veido izpratni par paplašinātu divdab- ja teiciena grupu un pieturzīmju lietoša- nu teikumos ar pa- plašinātu divdabja teiciena grupu. 4. Pilnveido izpratni par paaugstināta un pazemināta stila vārdiem. 5. Pilnveido leksiku.	1. Pilnveido lasīšanas prasmi un prasmi strā- dāt ar dažāda veida tekstiem. 2. Raksta anotāciju. 3. Pilnveido prasmi emo- cionāli sarunāties par noteiktu tematu.	Iepazīst Latvijas kino norises.	1. Iegūst, apkopo un strukturē informā- ciju. 2. Strādā ar vārdhcu. 3. Mācās secināt. 4. Strādā individuāli, pārī, grupā. 5. Mācās uzstāties. 6. Pilnveido projekta plānošanas un īste- nošanas prasmi. 7. Pilnveido prasmi atrast likumam (apgalvojumam) atbilstošu piemēru.	Literatūra: <i>radoša darba rakstīšana.</i>
	6	2				

7. Mūžīgie jautājumi	7	1. Ir izpratne un zināšanas par latviešu valodas sistēmu. 2. Pilnveido prasmi uztvert vārda tiešo un pārnesto nozīmi. 3. Pilnveido vārdlīdzināšanas prasmi. 4. Ievēro mācītās ortogrāfijas un interpunkcijas normas. 5. Plāno, raksta un pilnveido pārspriedumu.	1. Strādā ar zinātnisku informāciju. 2. Iesaistās komunikatīvā situācijā, prot to novērtēt, koriģē savu runas uzvedību. 3. Saklause, atrod un apkopo sev nepieciešamo informāciju dažāda stila un veida tekstos. 4. Mācās izmantot detalizētās lasīšanas un caurskatīšanas stratēģijas. 5. Piedalās diskusijā.	Sadarbojoties pilnveido savas latviešu valodas zināšanas un prasmes.	1. Mācās strādāt ar lingvistisku informāciju. 2. Plāno, īsteno un prezentē projektu. 3. Mācās sarunāties par mācību saturu. 4. Analizē savu mācību darbību. 5. Strādā individuāli un grupā. 6. Izsaka un argumentē viedokli. 7. Vērtē savu un citu mācību darbību. 8. Atrod piemērus teorētiskiem apgalvojumiem.	Literatūra: <i>prozas teksta, dzejoļa interpretācija, dzejoļa sacerēšana.</i>
	6	2	1. Ir pietiekams vārdu krājums atbilstoši mācītajiem tematiem. 2. Klausoties un lasot uztver tekstu kopumā, detalizēti, iepriekš pārrunātu informāciju un informāciju izlases veidā. 3. Izņemto detalizētās lasīšanas un caurskatīšanas stratēģijas. 4. Realizē komunikatīvo nolūku saziņā.	1. Lieto valodu atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. 2. Sadarbojoties pilnveido savas latviešu valodas zināšanas un prasmes.	1. Prot strukturēt informāciju. 2. Strādā individuāli, pāri vai grupā. 3. Mācās vērtēt pēc noteiktiem kritērijiem. 4. Izvērtē savu un citu darbus. 5. Veic pašpārbaudes testu. 6. Pilnveido prasmes veidot konspektu.	
8. Mūžu dzīvo, mūžu mācies!	7	1. Veido izpratni par iespraudumiem un paskaidrojošām vārdu grupām. 2. Ir izpratne par latviešu valodas sistēmu, ortogrāfijas un interpunkcijas normām. 3. Ievēro valodas normas runā un rakstos. 4. Plāno un raksta pārspriedumu.	1. Ir pietiekams vārdu krājums atbilstoši mācītajiem tematiem. 2. Klausoties un lasot uztver tekstu kopumā, detalizēti, iepriekš pārrunātu informāciju un informāciju izlases veidā. 3. Izņemto detalizētās lasīšanas un caurskatīšanas stratēģijas. 4. Realizē komunikatīvo nolūku saziņā.	1. Lieto valodu atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. 2. Sadarbojoties pilnveido savas latviešu valodas zināšanas un prasmes.	1. Prot strukturēt informāciju. 2. Strādā individuāli, pāri vai grupā. 3. Mācās vērtēt pēc noteiktiem kritērijiem. 4. Izvērtē savu un citu darbus. 5. Veic pašpārbaudes testu. 6. Pilnveido prasmes veidot konspektu.	
	5	2	1. Veido izpratni par iespraudumiem un paskaidrojošām vārdu grupām. 2. Ir izpratne par latviešu valodas sistēmu, ortogrāfijas un interpunkcijas normām. 3. Ievēro valodas normas runā un rakstos. 4. Plāno un raksta pārspriedumu.	1. Lieto valodu atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. 2. Sadarbojoties pilnveido savas latviešu valodas zināšanas un prasmes.	1. Prot strukturēt informāciju. 2. Strādā individuāli, pāri vai grupā. 3. Mācās vērtēt pēc noteiktiem kritērijiem. 4. Izvērtē savu un citu darbus. 5. Veic pašpārbaudes testu. 6. Pilnveido prasmes veidot konspektu.	

2.1.3. Latviešu valodas mācību sasniegumu vērtēšanas sistēma

Skolēna mācību sasniegumu vērtēšana ir neatņemama mācību procesa sastāvdaļa, tā ietver pārbaudes mērķu, uzdevumu apzināšanos, formu un metodisko paņēmienu izvēli atbilstoši vērtēšanas mērķim un vecumposmam, pārbaudes darbu veidošanu, iegūto rezultātu analīzi, skolēna pašvērtējuma veidošanu. Mācību sasniegumu vērtēšana ir integrēta mācību procesa sastāvdaļa izglītojamā zināšanu, prasmju, attieksmju, kā arī mācību sasniegumu attīstības dinamikas noteikšanai.

Vērtējums ir nozīmīga filozofijas un psiholoģijas kategorija, kas sekmē izziņas un pašapziņas veidošanos, veido cilvēka attieksmi pret apkārtējo pasauli un pašam pret sevi.

Vērtēšanas un pašvērtēšanas procesā vērtējums sekmē darbību, regulē attieksmes, vērtību orientāciju un uzvedību.

Komunikatīvā mācību procesā īpaša nozīme ir arī komunikācijai vērtēšanas procesā. Tā realizējas atzinības, pateicības, uzmundrinājuma, kā arī pamudinājuma un aizrādījuma vārdos.

Vērtējot skolēna mācību sasniegumus latviešu valodā, ir būtiski pastāvīgi sekot mācību procesam un novērtēt skolēnu tajā ne tikai temata vai tā loģiskās daļas nobeigumā, semestra vai mācību gada noslēgumā, bet arī katrā mācību stundā, pēc katra uzdevuma izpildes, ja iespējams – arī mācību uzdevuma izpildes laikā. Tāpēc, plānojot un īstenojot mācību stundu, skolotājam ir jāapzinās, ka vērtēšana prasa laiku, bet bez tās nav iedomājams veiksmīgs mācību process.

Mācību sasniegumu vērtēšanai latviešu valodas apguvē tiek piedāvāta

- ievadvērtēšana mācību procesa sākumā pirms temata vai mācību priekšmeta apguves, nosakot izglītojamā zināšanu un prasmju apguves līmeni, lai pieņemtu lēmumu par turpmāko mācību procesu. Tā var notikt, piemēram, pārrunu, diagnosticējoša darba vai pašpārbaudes testu veidā. Skolēnam jābūt pārliecinātam, ka iegūtie rezultāti nepieciešami, lai tālāk plānotu un īstenotu mācību procesu. Mācību grāmatā katras nodaļas sākumā ir atsauce uz to, ko skolēni pilnveidos, atkārtos, attīstīs. Šo materiālu skolotājs var izmantot ievadvērtēšanai, kopīgi pārrunājot jau iemācīto un konstatējot katra skolēna pieredzi valodas apguvē.

- kārtējā vērtēšana mācību procesa laikā, nosakot izglītojamā mācību sasniegumus, lai tos uzlabotu un saskaņotu mācību procesa norises, mācību mērķa un izmantoto mācību metožu savstarpējo atbilstību, kā arī veicinātu izglītojamā pašnovērtēšanas prasmes un atbildību. Kārtējā vērtēšana notiek, gan analizējot atsevišķu mācību uzdevumu izpildi, gan vērtējot skolēna darbību un tās rezultātus mācību stundā vai atsevišķas tēmas apguves laikā. Kārtējās vērtēšanas laikā skolotājs un skolēns iegūst un apkopo informāciju savai tālākai darbībai. Tāpēc arī mācību līdzekļi liela vērība ir pievērsta refleksijai par savu mācību darbību. Skolotāja grāmatā savukārt ir daudzi mācību diktāti, atstāstījumi, darba lapas skolēniem, kas izmantojamas kārtējai vērtēšanai.
- nobeiguma vērtēšana nosaka izglītojamā zināšanu un prasmju apguves līmeni, kā arī produktīvās darbības prasmes temata, semestra un mācību gada noslēgumā.

Plānojot vērtēšanu, skolotājs pārdomā diagnosticējošās, formatīvās un summātīvās vērtēšanas saistību. Mācību temata apguves sākumā īpaši vajadzētu pārdomāt formatīvās vērtēšanas sistēmu, kas motivētu skolēnu strādāt sistemātiski un skolotājam sniegtu informāciju par skolēna zināšanām, prasmēm un attieksmi mācību procesā.

Skolotāja grāmatā ir astoņi pārbaudes darbu paraugi, kas aptver 9. klasē apgūto mācību saturu. Skolotājs var izmantot šos darbus pilnībā, bet var arī izmantot atsevišķus uzdevumus. Tāpat ir iespējams skolotāja grāmatā ietvertos pārbaudes darbu piemērus izmantot kā sagatavošanās uzdevumus pirms pārbaudes darbu veikšanas.

2.2. Mācību satura tematu plānojums un metodiskie ieteikumi skolotājam

1. nodaļa. Es gribu ar tevi parunāt...

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
ES ESMU PIEAUDZIS ...		
1., 2. stunda. Kas es esmu? Teikumu iedalījums pēc uzbūves. Sava teksta veidošana.	1., 2. uzd.	1. uzd.
3. stunda. Manas rakstura īpašības. Vārdu krājuma paplašināšana. Pieturzīmes vienkāršos un saliktos teikumos.	3. uzd.	2., 3. uzd.
4., 5. stunda. Stāstījuma plānošana. Diskusijas organizēšana. Saliktu pakārtotu teikumu izveide.	4., 5. uzd.	4. uzd.
6. stunda. Jauniešu problēmas. Teksta veidošana pēc nosacījumiem. Tiešā runa.	6. uzd.	5. uzd.
PĒC DESMIT PIECPADSMIT GADIEM...		
7., 8. stunda. Domas par nākotni. Darbības vārda lietojums nākotnē. Stāstījums par savrupinājumiem un salikta teikuma veidiem.	7., 8. uzd.	6.,7. uzd.
9., 10. stunda. Jauniešu nākotnes nodomi. Stāstījums par mācību tematu. Ieteikumu veidošana (pavēles, vajadzības un vēlējuma izteiksme). Darbs ar tekstu. Vārdšķiru analīze.	9., 10., 11. uzd.	8. uzd.
11., 12. stunda. Karjeras izvēle. Informatīva stāstījuma izveide. Ielūgums un afiša. Divdabja teiciens, salikts pakārtots teikums un palīgteikuma ievadītārvārdi.	12. uzd.	9. uzd.
13., 14. stunda. Pārbaudes darbs – pārspriedums „Manu vienaudžu problēmas“. (3. pielikums vērtēšanai)		

Metodiskie ieteikumi

Iesākot mācību gadu, nepieciešams atkārtot iepriekš mācīto. Līdz 9. klasei skolēns ir guvis izpratni par vārdšķiru sistēmu latviešu valodā, atšķir teikumus pēc uzbūves, zina galvenās ortogrāfijas un interpunkcijas normas. Tāpat skolēns prot strādāt ar tekstu, veidot dažādu žanru un veidu tekstus, daudz vingrinājies sazināties dažādās situācijās. Tāpēc skolotājam ļoti svarīgi iegūt informāciju par skolēnu zināšanām un prasmēm, analizēt šo informāciju un, ja nepieciešams, izstrādāt savu piedāvājumu mācību satura atkārtotai.

Ieteicams mācību gada sākumā sistematizēt būtiskākās gramatikas likumības, lai skolēnam pastāvīgi ir vajadzīgā informācija mācību uzdevumu veikšanai. Grāmatā ir norādes uz gramatikas tabulām LVA LAT2 mācību grāmatās 6., 7., 8. klasei.

MG 10., 11. uzdevumu var izmantot skolēnu patstāvīgam darbam mājās. Pārbaudes darbs jāveic klasē, jo skolēni pēc vasaras vēl nav gatavi pārspriedumu rakstīt mājās.

PIELIKUMI

1. pielikums

Mācību diktāts

Klasē notiek saruna par nākotnes nodomiem. Katrs stāsta, ko viņš darīs pēc devītās klases beigšanas. Tikai Gatis klusē. Kāpēc gan viņam kaut kas jāstāsta? Zēns zina, kas notiks, ja viņš izstāstīs par saviem nākotnes nodomiem. Iesauka būs klāt. Rīt visi viņu sauks par klaunu.

Jā, Gatis grib kļūt par klaunu. Jau no tās pašas dienas, kad vecāki viņu pirmoreiz aizveda uz cirku. Viss bija interesanti. Bet visjaukākais bija klauns. Smieklīgs, jautrs, omulīgs un ļoti labsirdīgs. Starpbrīdī klauns pastaigājās pa cirku un runājās ar bērniem. Arī ar Gati. Zēns nezināja, ko darīt aiz laimes, kad klauns viņam uzdāvināja lielu, sarkanu pogu. Šī poga vēl tagad ir pie Gata.

Pienāk Gata kārta, un viņam jāatbild uz skolotājas jautājumu. Gatis klusē.

2. pielikums

Darba lapa skolēnam

Izvēlies vienu no jautājumiem un uzraksti atbildi!

- Par ko es interesējos? Kas man ir nozīmīgs dzīvē?
- Kādas ir manas prasmes, zināšanas, spējas, īpašības, stiprās un vājās pu-
ses?
- Kuri mācību priekšmeti man patīk vislabāk?
- Kādu darbu es vēlētos darīt?
- Vai man labāk patiktu strādāt kāda pakļautībā vai pašam vadīt citus?
- Vai es vēlētos strādāt nelielā vai lielā uzņēmumā?
- Vai es vēlētos strādāt viens vai komandā?
- Kāds darbs man labāk patiktu: telpās (birojā), ārpus telpām, komunicēt ar
dažiem cilvēkiem vai lielu skaitu cilvēku?
- Ko es dzīvē vēlos sasniegt?

3. pielikums

Pārbaudes darba – pārsprieduma (170 – 200 vārdu) vērtēšanai var izmantot centralizētā eksāmena latviešu valodā 9. klasei (mazākumtautību izglītības programmās) rakstīšanas daļas 3. uzdevuma vērtēšanas kritērijus.

Punkti	Saturs	Teksta uzbūve/ organizācija	Gramatisko formu lietojums	Vārdu krājums	Interpunkcija un ortogrāfija
6	Temats atklāts pilnībā. Visi uzdevuma nosacījumi izpildīti, viedoklis argumentēts.	Teksts pārdomāti strukturēts. Domas izklāsts mērķtiecīgs un loģisks.	Dažādu konstrukciju teikumi un gramatiskās formas lietas pareizi atbilstoši darba saturam un stilam.	Plašs vārdu krājums, kas ļauj precīzi, skaidri un tēlaini izteikt domu.	Nav, ir 1 vai 2 interpunkcijas un/vai ortogrāfijas kļūdas.
5	Temats atklāts. Uzdevuma nosacījumi izpildīti. Dažkārt trūkst argumentācijas.	Teksts strukturēts. Domas izklāsts mērķtiecīgs un pietiekami skaidrs.	Pareizi lietoti dažādu konstrukciju teikumi. Ir 1 vai 2 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Pietiekams vārdu krājums, lai skaidri formulētu domu.	Ir 3–5 interpunkcijas un/vai ortogrāfijas kļūdas.

4	Temats daļēji atklāts. Nav pilnībā izpildīts kāds no uzdevuma nosacījumiem. Nepietiekama argumentācija.	Teksts pamatā strukturēts. Kāds no teksta struktūras elementiem ir daļēji izteikts.	Pārsvarā pareizi lietoti vienkārši teikumi. 3–5 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Vārdu krājums ir pietiekams, lai formulētu domu. Dažas neprecizitātes vārdu izvēlē.	Ir 6–8 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
3	Temats atklāts virspusēji. Ir atkāpes no temata. Nav izpildīts kāds no uzdevuma nosacījumiem. Trūkst argumentācijas.	Trūkst mērķtiecīguma domas izklāstā. Teksta daļas reizēm nav loģiski saistītas.	Pārsvarā lietoti vienkārši teikumi. Kļūdas gramatisko formu lietojumā un teikumu uzbūvē netraucē uztvert saturu.	Ierobežots vārdu krājums. Kļūdas vārdu izvēlē reizēm traucē uztvert teksta saturu.	Ir 9–11 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
2	Temats izklāstīts bezpersoniski, lietotas vispārīgas frāzes. Ir izpildīts tikai viens uzdevuma nosacījums. Nepietiekams apjoms – vārdu skaits 100–150.	Trūkst kāda no teksta struktūras elementiem. Loģiskais saistījums starp teksta daļām ir minimāls.	Lietoti vienkārši teikumi. Kļūdas teikumu uzbūvē un gramatiskajās formās rada grūtības uztvert saturu.	Nabadzīgs vārdu krājums, kas traucē uztvert tekstā izteikto domu.	Ir 12–16 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
1	Darba saturs tikai daļēji atbilst tematam. Nav izpildīti uzdevuma nosacījumi. Nepietiekams apjoms – vārdu skaits 70–100.	Izteikts organizācijas trūkums. Teksts nav loģiski saistīts.	Vienveidīgi teikumi, kļūdas to uzbūvē. Kļūdaini veidotas gramatiskās formas. Teksts ir grūti saprotams.	Ļoti nabadzīgs vārdu krājums. Lai uztvertu domu, teksts jālasa vairākkārt.	Ir 17–20 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.

0	Saturs neatbilst tematom. Uzdevums nav veikts. Apjoms – mazāk par 70 vārdiem. Pārējās kritēriju ailēs iespējamais maksimāli iegūstamo punktu skaits – 1.	Teksts nav strukturēts.	Teikumu uzbūves un gramatisko formu kļūdaina lietojuma dēļ teksts ir nesaprotams.	Nepietiekams vārdu krājums. Teksts ir nesaprotams.	Ir vairāk nekā 20 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
---	--	-------------------------	---	--	---

Kopā 30 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1–2	3–5	6–9	10–14	15–18	19–22	23, 24	25, 26	27, 28	29, 30

4. pielikums

Mācību stundas plānojuma paraugs

Temats. Es gribu ar tevi parunāt...

Mācību saturs. Teksta izveide. Diskusija. Ortogrāfijas un interpunkcijas normas tekstā.

Sasniedzamais rezultāts.

- Pilnveido prasmi izteikt savu viedokli.
- Pilnveido prasmi diskutēt grupā.
- Pilnveido prasmi uzstāties par izvēlēto tematu.
- Pilnveido pareizrakstības prasmi.
- Pilnveido tekstveides prasmi.

Izmantotie metodiskie paņēmieni.

- Nepabeigtie teikumi – viedokļa izteikšana
- Diskusija grupā
- Grupas ziņojums
- Rakstu darbs – diktāts
- Diktāta analīze ar pamatojumu

Vērtēšana.

- Savstarpējs vērtējums

Stundu (2 stundas) gaita.

Nr.	Skolotāja darbība	Skolēna darbība	Laiks	Resursi	Komentāri
Ierosināšana					
1.	Skolotājs lūdz uz lapiņām uzrakstīt teikumu <i>Es gribētu parunāt par....</i> un piestiprināt pie lielas lapas.	Skolēni individuāli uzraksta teikumu un piestiprina lapiņu pie lielas lapas.	5 min.	Līm-lapiņas dažādās krāsās.	Jāpieļauj situācija, ka kāds no skolēniem negribēs neko rakstīt un runāt. Šis skolēns varēs iesaistīties grupu darbā vēlāk.

2.	Skolotājs lūdz skolēnus sadalīties grupās pa trīs vai četri.	Skolēni sadalās grupās.	5 min.	Līmlapiņas	Skolotājs var piedāvāt sadales principus. Skolēni var dalīties grupās pēc saviem ieskatiem. Skolēniem, piemēram, var piedāvāt sadalīties pēc krāsu principa (līmlapiņas dažādās krāsās).
3.	Skolotājs lūdz izvēlēties vienu no grupas, kurš savukārt izvēlas vienu no piestiprinātajiem teikumiem (tikai ne savu).	Skolēni izvirza vienu pārstāvi, kurš izvēlas vienu apgalvojumu.	5 min.		
Apjēgšana					
4.	Skolotājs lūdz grupu pārrunāt izvēlēto apgalvojumu, izteikt savus viedokļus, savu emocionālo attieksmi pret tematu.	Skolēni grupā izsaka savu viedokli, formulē emocionālo attieksmi pret tematu.	10 min.		Konkrētais mācību uzdevums sekmē viedokļu izteikšanu, uzklaušīšanu, kā rezultātā skolēnam būs plašākas iespējas uzrakstīt savu tekstu. Jāvirza skolēni uz to, ka būtiskākās atziņas ir jāpieraksta, lai var pastāstīt citiem skolēniem pārrunāto.

5.	Skolotājs uzaicina skolēnus <ul style="list-style-type: none"> • nolasīt izvēlēto teikumu, • formulēt savu attieksmi pret teikumā izteikto, • pastāstīt, par ko tika runāts grupā. 	Skolēnu grupas uzstājas.	15 min.		Jāseko tam, lai skolēni atbild uz visiem jautājumiem. Kad konkrētā grupa pabeidz savu uzstāšanos, jāparedz pārējo klasesbiedru komentāri vai jautājumi.
6.	Skolotājs lūdz skolēnus izvērtēt dzirdēto un uzrakstīt 4 teikumus par citu grupu uzstāšanos.	Skolēni raksta un nolasa uzrakstīto.	10 min.		Var sagatavot trīs četrus jautājumus, uz kuriem skolēni atbild.
Nostiprināšana					
7.	Skolotājs uzaicina skolēnus rakstīt diktātu* un diktē tekstu.	Skolēni raksta diktātu.	10 min.		
8.	Skolotājs uzaicina pāri apspriest ortogrammu un pieturzīmju lietošanu.	Skolēni pārrunā ortogrammu un pieturzīmju lietošanu.	7 min.		Skolēniem varētu būt gramatikas tabulas jau no iepriekšējiem gadiem.
9.	Skolotājs uzaicina klases priekšā vienu pāri un lūdz paskaidrot vārdu rakstību un pieturzīmju lietošanu.	Skolēnu pāris paskaidro vārdu rakstību un pieturzīmju lietošanu.	10 min.		Skolēniem varētu būt gramatikas tabulas jau no iepriekšējiem gadiem. Var izmantot pārskatu MG 9 131. lpp.
10.	Skolotājs uzdod mājasdarbu – uzrakstīt astoņus desmit teikumus par tematu <i>Es esmu pieaudzis/-pieaugusi...</i>		3 min.		Var arī būt cits temats, bet šis ir saistīts ar LAT2 mācību grāmatu 9. klasei.

Diktāta teksts ir 1. pielikumā.

2. nodaļa. Mani vienaudži

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
PANKI, HIPIJI, GOTI UN...		
1. stunda. Teksts un teksta pazīmes. Teksta galvenā doma. Palīgtekumu veidi. Pakārtojuma vārdi.	13. uzd.	10. uzd.
2., 3. stunda. Subkultūru vēsture. Savas attieksmes paušana pret aplūkojamo parādību. Argumentācija. Viedokļu apmaiņas izvērtēšana. Teksta galvenie elementi. Teksta plānošana.	14., 15. uzd.	11. uzd.
4. stunda. Stāstījuma plānošana. Saliktu pakārtotu teikumu izveide.	16., 17. uzd.	12. uzd.
5. stunda. Ģērbšanās stils. Teksta struktūras pilnveide. Darbības vārds pavēles un vajadzības izteiksmē. Ieteikumu veidošana.	18. uzd.	13. uzd.
6., 7. stunda. Kas ir <i>emo</i> ? Darbs ar tekstu. Teksta ideja. Darbs ar vārdnīcu. Vārdu nozīmju noskaidrošana. Stila kļūdu labošana.	19. uzd.	14. uzd.
SKAUTI, GAIDAS UN...		
8., 9. stunda. Skolēnu organizācijas. Palīgtekumu veidi, pakārtojuma attieksmes saliktā pakārtotā teikumā.	20., 21. uzd.	15. uzd.
10., 11. stunda. Skautu kustības sākotne. Stāstījuma plāna izveide. Teksta plānošana. Viedokļu apmaiņa par pārsapņemas tematu, ideju, struktūru.	22., 23. uzd.	16. uzd. (2. pielikums)
12., 13. stunda. Pārbaudes darbs – pārsapņemas.	24. uzd.	17. uzd.

Metodiskie ieteikumi

MG 14. uzdevumā skolēni var strādāt ar vārdnīcu. Ja klasē nav pietiekami daudz vārdnīcu, skolotājs var piedāvāt viņiem jau gatavus vārdnīcas šķirklus.

HIPIJI [angļu *hippie*] – cilvēki (20. gs. 60.–70. gados), kas ar ekstravagantu izskatu, apģērbu un izturēšanos, kā arī narkotiku lietošanu un tradicionālu vērtību noraidīšanu pauda protestu pret attīstītajās valstīs valdošo morāli un dzīvesveidu.

SKINHEDI [angļu *skinhead*, vsk.] – skūtgalvji – ielas huligānu bandas Lielbritānijā 20. gs. sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados; arī mūsdienās.

Metālisti – mūzikas stila „metal” (metāls) izpildītāji, šī stila cienītāji, kas savu pieķeršanos izrāda arī apģērbā, aksesuāros un citā veidā.

ROKERIS [angļu *rocker*]

1. rok mūzikas izpildītāji vai kaislīgi šās mūzikas entuziasti;
2. **rokeri** – neformālo jaunatnes grupu dalībnieki, ādas jakās tērpušies pusaudži, motociklisti vai autobraucēji, kas pazīstami ar savu huligānisko uzvedību (gk. 20. gs. sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados); tagad – *baikeri*.

MG 16. un 17. uzdevumā grupu darba vērtēšanai var izmantot pašvērtēšanu.

Papildini teikumus!

Manā grupā bija _____

Mans uzdevums bija _____

Man patika/ nepatika _____

Es uzskatu savu darbu grupā par _____

Veikt uzdevumu bija interesanti/ neinteresanti, jo _____

Izvērtējot **DB 13. uzdevumu**, var izmantot centralizētā eksāmena latviešu valodā 9. klasei (mazākumtautību izglītības programmās) rakstīšanas daļas 2. uzdevuma vērtēšanas kritērijus. (http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/metmat/09_maztaut_latval_ieteikumi.pdf).

Atbildes

DB 11. uzdevums.

Par gotu kustības sākumu tiek uzskatīts 1979. gads, kad grupa „Bauhaus” izlaiž dziesmu „Bela Lugosi’s Dead”. Sākumā grupa iecerēja, ka dziesma būs zobgalīga, bet daudzi jauni līdzjutēji saklausīja tajā mistiku, un pārdabiskā skaņa iedvesmoja radīt daudzsološo gotu subkultūru. Pirmā gotu paaudze parādījās Lielbritānijā 70. gadu beigās un 80. gadu sākumā kā panku kustības atvase.

Panku mūzika jau „ieelpoja savu pēdējo elpas vilcienu”, un šī drūmā nepastāvība pamudināja jaunas kustības rašanos. Grupas „The Damned”, „Bauhaus”, „Siouxsie” un „Banshees” raksturo pirmo paaudzi. Vēlāk šīs grupas sauca par gotiskām, bet tajā brīdī tās neuzskatīja sevi par tādām.

Ir daudz strīdu par terminu *gotisks* un tā saistību ar šo mūziku. 80. gadu sākumā gotu kustība attīstījās, bet jau pēc vairākiem gadiem tās popularitāte samazinājās. 90. gadu sākumā parādījās otra paaudze ar jaunām gotiskām grupām. Šī kustība guva ievērību, jo bija pirmā, kas sevi dēvēja par gotiem. Tādas ir vairākas grupas – „The Shroud”, „Rosetta Stone” un „London After Midnight”.

Tas bija tas periods, kad ASV gotu kustība nozīmīgi pieauga un gotika tika atzīta par atsevišķu subkultūru. Gotiskā mūzika un kultūra izauga un sadalījās atšķirīgās nozarēs, mainot robežas tam, ko agrāk bija pieņemts uzskatīt par gotisku.

90. gadu beigās parādījās īpatnēja trešā gotu paaudze, izveidojot nākotnes progresu gotiskajā kustībā. Trešajā paaudzē notiek ļoti strauja gotikas attīstība, un jau ļoti daudz cilvēku uzskata sevi par gotiskiem. Daudzi goti grib atšķirties no pārējās jaunatnes.

Pirmā un otrā gotu paaudze skatās aizdomīgi uz jauno paaudzi, apšaubot to īstumu un nepatiku pakļauties sabiedrībai. Grūti pareģot, kas nākotnē notiks ar gotisko kustību. Pēc 20 gadiem tā turpina augt (gotikas paveidu skaits jau ir sasniedzis 140), pārveidoties un pielāgoties. Tā kļuvusi par izplatītu subkultūru.

DB 14. uzdevums.

Vai tiešām **neviens** nav apgērbies tā, kā mēs bijām sarunājuši?

Manas bikses ir platākas **nekā** tavas.

Viss, kas ir nepieciešams hipijiem, **tiekl pārdots** lietoto apģērbu veikalā.

Kuri jūsu klases zēni klausās roku?

Mans draugs istabā nekad nenāk **pa** durvīm.

MG 16.2. uzdevums.

godpilns – pagodinošs

vērsties – kļūt, pārveidoties

minēt – nosaukt

apvienot – savienot, vienot

stabilis – pastāvīgs

MG 19.1. uzdevums.

Emo sākas ar mūziku

Sākotnēji ar vārdu *emo* tika apzīmēts viens no pankroka žanriem, kas parādījās 80. gados Vašingtonā (ASV). Šī stila mūziķi uz skatuves uzvedās ļoti emocionāli. Populāras *emo* grupas bija visai šaurā vidē, tomēr dažām izdevās gūt pasaules slavu, piemēram, „Fugazi”.

Bet kopš 2000. gada jēdziens *emo* vairs nebija tikai muzikālā virziena apzīmējums. Tā sevi nodēvēja arī šīs mūzikas līdzjutēji. Vēl vairāk, šis vārds iezīmēja veselu kultūru, attieksmi, dzīvesveidu un modes virzienu. Jo īpaši aktīvi pusaugu *emo* iedvesmojās no aktuālām mūzikas grupām, piemēram, „Fall Out Boy”, „My Chemical Romance”, „Panic at the Disco” un citām.

Īpašs stils

Šodien daudzi *emo* stilā ģērbjas tāpēc, ka viņiem tā patīk. Kad ir attiecīgais garastāvoklis, klausās *emo* mūziku un pat sauc sevi par *emo*, lai gan patiesībā viņi nav grūtsirdīgi. Šādu tēlu aktīvi izmanto mūziķi, lai iekarotu klausītāju simpātijas. Piemēram, vācu grupa „Tokio Hotel” ģērbjas kā *emo*, lai gan spēlē pavisam cita stila mūziku.

Kopumā *emo* galvenā ideja ir spēcīgas emocijas, tomēr šodien šis noteikums zaudējis savu nozīmīgumu. Tāpēc nevar apgalvot, ka visi, kas tērpušies *emo* stila apģērbā, bieži bez redzama iemesla raud vai raksta dzeju par mīlestību, bez kuras dzīve nav iedomājama.

Interneta pasaule

Īpaši iecienīta *emo* pulcēšanās vieta ir interneta vide, kur „apgrozās” sāpju, vientulības un depresijas iedvesmotie jaunieši un viņu elki – mūziķi. Šis tumšums varētu šķist biedējošs vecākiem, kuri, mēģinot pietuvoties sava bērna pasaulei, ierauga milzīgās bēdas un ciešanas. Patiesībā tās ir pusaudžu bailes. Internets sniedz piederības izjūtu, jo forumos un domubiedru grupās dzīve kūsā 24 stundas diennaktī. Un tas ir labi, jo psihologi uzskata, ka sajūtu, arī baiļu un depresijas izteikšana ir veselīgāka nekā noslēgšanās sevī.

PIELIKUMI

1. pielikums

Mācību diktāts

Cilvēki, kuriem piemīt laba gaume, vienmēr ģērbjas saskaņā ar dzīvesveidu, situāciju vai vidi. Pašlaik pastiprinās tendence izmantot daudzfunkcionālu apģērbu, kas pielāgots dažādiem sociāliem un arī laika apstākļiem. Tas saistīts ar mūsdienu cilvēka aktīvo dzīvesveidu, ar mobilitāti, pārvietojoties no vienas vietas uz citu, un ar aizņemtību dažādās darbības jomās.

Sportiskā stilā ģērbjas tie, kuri pastāvīgi atrodas kustībā.

Romantiskā stila piekritējiem patīk romantika gan dzīvē, gan apģērbā.

Klasiskā stila piekritējus pilnā mērā var raksturot kā organizētas un atbildīgas personas, kuras jebkurā jomā labprātāk darbojas individuāli.

Klausīšanās (DB 16. uzd.)

**Ģenerālis Kārlis Goppers (1876–1941) –
vienīgais latviešu skautu prezidents**

Kārlis Goppers – cilvēks, kurš bija īsteni patiess savas valsts, savas tautas un skautisma patriots, kurš visu savu mūžu un darbu atdeva citiem.

Tāpat kā R. Beiden-Pauels, arī K. Goppers bija karavīrs. K. Goppers bija īpaša persona latviešu skautismā.

Ģenerālis K. Goppers bija izcils karavīrs un izcils cilvēks. Viņš bija sevišķi sekmīgs komandieris, kurš uzņēmās bataljona un pulku vadību.

Cienījama bija viņa vienkāršā, iecietīgā, saprātīgā un sirsnīgā izturēšanās pret padotajiem, apbrīnojamas bija viņa vadoņa spējas un varonīgais gars.

Būdams vienmēr sirsnīgs un vienkāršs, ģenerālis, kur vajadzēja, bija stingrs un noteikts, bet vienmēr taisnīgs. Tiklīdz, pēc ģenerāļa ieskatiem, bija notikusi acīmredzama netaisnība, viņš nepazīna kompromisu un savas pārlicības dēļ bija gatavs nostāties pat pret draugiem.

Kārlis Goppers no saviem virsniekiem prasīja lielu darbu un atbildību. Kā kaujās, tā visās savās tālākās gaitās ģenerālis bija atklāts un noteikts savos spriedumos, vienmēr deva tikai labi pārdomātus rīkojumus. Kur vajadzēja, nebaidījās uzņemt atbildību.

Pēc kara beigām tieši Kārlis Goppers bija viens no tiem cilvēkiem, kuri ziedoja milzum daudz laika un darbu, lai Latvijas skautu kustība ar patiesu lepnumu varētu skatīties uz savas organizācijas darbību.

K. Goppers par skautismu bija sācis interesēties jau pirms kara un apmācījis savas rotas kareivjus izlūkošanā. K. Goppers ir teicis: “Skauts gan nav kara izlūks, bet miera izlūks; dzīves izlūks, kas prot atrast sev pareizo dzīves ceļu un tādu rādīt arī citiem.”

(Pēc „Skautisma vēsture”)

3. pielikums

MG 24. uzdevumā (pārbaudes darbs) var izmantot centralizētā eksāmena latviešu valodā 9. klasei mazākumtautību izglītības programmās rakstīšanas daļas 3. uzdevuma vērtēšanas kritērijus.

Punkti	Saturs	Teksta uzbūve/ organizācija	Gramatisko formu lietojums	Vārdu krājums	Interpunkcija un ortogrāfija
6	Temats atklāts pilnībā. Visi uzdevuma nosacījumi izpildīti, viedoklis argumentēts.	Teksts pārdomāti strukturēts. Domas izklāsts mērķtiecīgs un loģisks.	Dažādu konstrukciju teikumi un gramatiskās formas lietotas pareizi atbilstoši darba saturam un stilam.	Plašs vārdu krājums, kas ļauj precīzi, skaidri un tēlaini izteikt domu.	Ir ne vairāk par 2 interpunkcijas un/vai ortogrāfijas kļūdām.
5	Temats atklāts. Uzdevuma nosacījumi izpildīti. Dažkārt trūkst argumentācijas.	Teksts strukturēts. Domas izklāsts mērķtiecīgs un pietiekami skaidrs.	Pareizi lietoti dažādu konstrukciju teikumi. Ir 1 vai 2 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Pietiekams vārdu krājums, lai skaidri formulētu domu.	Ir 3–5 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
4	Temats daļēji atklāts. Nav pilnībā izpildīts kāds no uzdevuma nosacījumiem. Nepietiekama argumentācija.	Teksts pamatā strukturēts. Kāds no teksta struktūras elementiem ir daļēji izteikts.	Pārsvarā pareizi lietoti vienkārši teikumi. 3–5 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Vārdu krājums ir pietiekams, lai formulētu domu. Dažas neprecizitātes vārdu izvēlē.	Ir 6–8 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
3	Temats atklāts virspusēji. Ir atkāpes no temata. Nav izpildīts kāds no uzdevuma nosacījumiem. Trūkst argumentācijas.	Trūkst mērķtiecīguma domas izklāstā. Teksta daļas reizēm nav loģiski saistītas.	Pārsvarā lietoti vienkārši teikumi. Kļūdas gramatisko formu lietojumā un teikumu uzbūvē netraucē uztvert saturu.	Ierobežots vārdu krājums. Kļūdas vārdu izvēlē reizēm traucē uztvert teksta saturu.	Ir 9–11 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.

2	Temats izklāstīts bezpersoniski, lietotas vispārīgas frāzes. Ir izpildīts tikai viens uzdevuma nosacījums. Nepietiekams apjoms – vārdu skaits 100–150.	Trūkst kāda no teksta struktūras elementiem. Loģiskais saistījums starp teksta daļām ir minimāls.	Lietoti vienkārši teikumi. Kļūdas teikumu uzbūvē un gramatiskajās formās rada grūtības uztvert saturu.	Nabadzīgs vārdu krājums, kas traucē uztvert tekstā izteikto domu.	Ir 12–16 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
1	Darba saturs tikai daļēji atbilst tematam. Nav izpildīti uzdevuma nosacījumi. Nepietiekams apjoms – vārdu skaits 70–100.	Teksts nav loģiski saistīts. Trūkst vairāku teksta struktūras elementu.	Vienveidīgi teikumi, kļūdas to uzbūvē. Kļūdaini veidotas gramatiskās formas. Teksts ir grūti saprotams.	Ļoti nabadzīgs vārdu krājums. Lai uztvertu domu, teksts jālasa vairākkārt.	Ir 17–20 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdas.
0	Saturs neatbilst tematam. Uzdevums nav veikts. Apjoms – mazāk par 70 vārdiem. Pārējās kritēriju ailēs iespējamais maksimāli iegūstamo punktu skaits – 1.	Teksts nav strukturēts un loģisks.	Teikumu uzbūves un gramatisko formu kļūdaina lietojuma dēļ teksts ir nesaprotams.	Nepietiekams vārdu krājums. Teksts ir nesaprotams.	Ir vairāk nekā 20 interpunkcijas un/ vai ortogrāfijas kļūdu.

Kopā 30 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1, 2	3–5	6–9	10–14	15–18	19–22	23, 24	25, 26	27, 28	29, 30

3. nodaļa. Es nāku no savas tautas...

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
KAS DŽĪVO LATVIJĀ?		
1. stunda. Tautības Latvijā. Darbības vārda lietojums darāmās kārtas īstenības izteiksmes saliktajā laikā.	25., 26. uzd.	18. uzd.
2., 3. stunda. Dažādu tautību biedrības un skolas Latvijā. Lielo burtu lietošanas nosacījumi. Darbības vārda lietojums ciešamajā kārtā.	27., 28. uzd.	19., 20. uzd. (1. pielikums)
4. stunda. Poļi, vācieši un ebreji Latvijas vēsturē. Darbības vārda lietojums darāmās kārtas atstāstījuma izteiksmē.	29., 30. uzd.	21., 22. uzd.
5. stunda. Čigāni (romi) Latvijā. Darbības vārdu darināšana ar priedēkļiem.	31. uzd.	23. uzd. (2. pielikums)
6. stunda. Latvijai raksturīgais. Sinonīmi un antonīmi. Reklāma tūrisma firmas mājaslapai. Tiešā runa un tās pareizrakstības nosacījumi.	32. uzd.	
KĀDS DZĪVESSTĀSTS		
7. stunda. Marina Kosteņecka. Darbības vārda lietojums darāmās kārtas vēlējuma izteiksmē.	33. uzd.	24. uzd.
8. stunda. Imigrācijas procesi Latvijā. Darbības vārdu pareizrakstība.	34., 35. uzd.	25., 26. uzd.
9. stunda. Intervijas veidošana. Darbības vārda lietojums darāmās kārtas vajadzības un pavēles izteiksmē.	36., 37. uzd.	27. uzd.
10. stunda. Dažādi likteņi Latvijā. Jautājumu veidošana intervijai.	38. uzd.	28. uzd.
11. stunda. Veiksmīga <i>prezentācija</i> . Darbības vārda lietojums darāmās kārtas pavēles izteiksmē.	39. uzd. (3. pielikums)	29. uzd.
12. stunda. Pārbaudes darbs.		

Metodiskie ieteikumi

Apgūstot nodaļu „Es nāku no savas tautas”, ieteicams atkārtot 6. un 7. klasē mācīto. Lūk, norādes!

6. klase 92. lpp.	Darbības vārda darāmās kārtas īstenības izteiksmes saliktais laiks.
6. klase 188.–189. lpp.	Darbības vārda locīšana darāmās kārtas īstenības izteiksmes vienkāršajā un saliktajā laikā.
6. klase 95. lpp.	Darbības vārda darāmās kārtas vēlējuma izteiksme.
6. klase 97. lpp.	Darbības vārda darāmās kārtas vajadzības izteiksme.
6. klase 99. lpp.	Darbības vārda darāmās kārtas pavēles izteiksme.
6. klase 25. lpp.	Tiešā runa.

6. klase 14. lpp.	Vēstules rakstīšana.
7. klase 76. lpp.	Sinonīmu lietojums.
5. klase 7. lpp.	Antonīmu lietojums.
7. klase 31.lpp.	Darbības vārdu pareizrakstība.
7. klase 36.lpp.	Darbības vārdu konjugācijas.
7. klase 38.lpp.	Darbības vārdu kārtas.
7. klase 140.-142.lpp.	Darbības vārdu divdabju formas.

„Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 6. klase. R.: LVA, 2009.”,

„Latviešu valoda mazākumtautību skolā. 7. klase. R.: LVA, 2011.”,

MG 26. 2. uzdevumā skolēniem būtu jāsecina, ka, pārveidojot izceltos darbības vārdus īstenības izteiksmes darāmās kārtas saliktās tagadnes formā, mainās teksta attieksme pret īstenību – ticamības pakāpe ir daudz augstāka, ir darbības pabeigtība.

Atbildes

MG 25.4. uzdevums.

Tautība – uz cilšu pamatiem vēsturiski izveidojusies cilvēku kopība ar vienotu valodu, psihisko struktūru, kopēju teritoriju, kurā veidojas ekonomikas un kultūras kopība.
Nacionalitāte – tautība, tauta. Piederība pie kādas nācijas.
Nācija – vēsturiski izveidojusies stabila cilvēku kopība, kurai ir raksturīga kopīga valoda un psihiskā struktūra, kopēja teritorija un ekonomiskā dzīve. Tauta, kas sasniegusi samērā augstu attīstības pakāpi.
Tauta – vēsturiski izveidojusies cilvēku kopība (nācija, tautība, radniecīgu cilšu grupa u.tml.), kurai raksturīga, piemēram, kopīga valoda, psihiskā struktūra, arī teritorija.

MG 27. uzdevums.

- Latvijas Ukrainu inteliģentu biedrība;
- Latvijas Azerbaidžāņu biedrība “Azeri”;
- Rīgas Lietuviešu nacionālā kultūras biedrība “Rūta”;
- Latvijā dzīvojošo Ungāru biedrība “Balaton”;
- Latvijas Uzbeku kultūras centrs;
- Latvijas–Libānas kultūras biedrība;
- Latvijas Čigānu nacionālās kultūras biedrība;
- Rīgas Ebreju kopiena.

DB 23.1. uzdevums.

Darbības vārds darāmās kārtas īstenības izt. vienkāršās tagadnes 3. personā	Darbības vārds nenoteiksmē	Darbības vārds darāmās kārtas vēlējuma izteiksmē	Darbības vārds darāmās kārtas vajadzības izteiksmē	Darbības vārds divdabja formā
<i>nav</i>	<i>izmantot</i>	<i>veicinātu</i>	<i>jāpārlauž</i>	<i>veiktais</i>
<i>rāda</i>	<i>apgūt</i>	<i>izglītotu</i>		<i>nepietiekami</i>
<i>izjūt</i>		<i>sniegtu</i>		<i>informēti</i>
		<i>stiprinātu</i>		<i>atzinuši</i>
		<i>dotu</i>		

DB 25. uzdevums.

Apgalvojums	Pareizi	Nepareizi
1. Darbības vārda nenoteiksmē galotnes <i>-t</i> un <i>-ties</i> priekšā esošais burts vienmēr rakstāms garš.	x	
2. Darbības vārdi <i>lauzt, nest, cirt</i> uzrakstīti pareizi.		x
3. Darbības vārdi <i>lasām, rakstam, sazinamies</i> uzrakstīti pareizi.		x
4. II un III konjugācijas darbības vārdiem darāmās kārtas īstenības izteiksmes vienkāršajā pagātnē piedēkļa <i>-j-</i> priekšā rakstāms garš patskaņa burts.	x	
5. Darbības vārdu <i>sēsties, iet</i> darāmās kārtas pavēles izteiksmes daudzskaitļa 2. personas forma ir <i>sēžaties, ejat</i> .		x
6. Daļēji lokāmie divdabji <i>sviezdams, mezdams, grauздams, nesdams</i> uzrakstīti pareizi.	x	
7. Divdabji <i>sakāms, darināms</i> uzrakstīti pareizi.	x	
8. Teikums <i>Redzēju māsu pētām karikatūras.</i> uzrakstīts bez kļūdām.		x

PIELIKUMI

1. pielikums

Diktāts ar uzdevumu

Līdz 1940. gadam ukraiņu skaits Latvijā nebija liels, un viņi bija pilnībā integrējušies sabiedrībā. Viņiem nesagādāja grūtības latviešu valoda, un lielākā daļa ukraiņu identificēja sevi ar Latvijas valsti, vienlaikus nezaudējot arī otru identitāti – ukraiņu.

*Šodien ukraiņu mazākumtautība veido trešo lielāko minoritāti Latvijā pēc krieviem un baltkrieviem, taču tā nav vēsturiska Latvijas minoritāte. Lielākā daļa šīs tautības pārstāvju Latvijā ieradusies pēc **Otrā pasaules kara** migrācijas procesu rezultātā.*

2013. gada janvārī **Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde** bija reģistrējusi 53372 ukraiņus.

Uzdevums – pasvītrot īpašvārdus – saliktos nosaukumus.

2. pielikums

Klausīšanās (DB 23. uzd.)

Romu bērnu ceļš uz izglītību nav vienkāršs. Vispirms viņiem jālauž ģimenes un kultūras senās tradīcijas. Turklāt, kā rāda Izglītības iniciatīvu centra veiktais pētījums „Romu tiesības uz izglītību”, vēl joprojām romu bērni un vecāki izjūt atšķirīgu, aizspriedumainu attieksmi pret sevi skolā un vietējā sabiedrībā. Arī izglītības un integrācijas politikas veidotāji ir nepietiekami informēti par romu kultūras izpausmēm un romiem saprotamiem paņēmieniem, kurus izmantot, lai veicinātu romu izglītošanos.

Vairāki romu kopienas pārstāvji un bērnu vecāki atzinuši, ka būtiski, lai skolā izglītotu romu bērnus par Latvijas kultūru un vēsturi ne tikai valsts valodā, bet arī dotu iespēju apgūt rakstītprasmi un lasītprasmi savā dzimtajā valodā, sniegtu ieskatu romu kultūrā, kas stiprinātu romu bērnu un jauniešu etnisko identitāti.

Projekts

Klases albums – ppt prezentācijas, kur apkopotas *ģimeņu intervi-
jas*.

Uzdevumi

1. Strādājiet grupā! Veiciet izveidoto interviju apstrādi, kurā
 - atlasiet nepieciešamo materiālu klases ģimeņu stāstu albuma iz-
veidei;
 - nosakiet, cik slaidu veltīsiet katrai intervijai;
 - kādu/kuru informāciju ievietosiet;
 - ko izcelsiet kā svarīgāko;
 - kādas/kuras fotogrāfijas ievietosiet;
 - kāds būs *prezentācijas* kopīgais noformējums!
2. Saplānojiet un sadaliet darbus grupas ģimeņu stāstu slaidu nofor-
mēšanai!

Formatīvās vērtēšanas piemēri

Temats. Es nāku no savas tautas. Tautības Latvijā. Darbības vārda darā-
mās kārtas īstenības izteiksmes saliktā laika lietojums.

Mērķis. Stundas/tēmas apguves beigās noskaidrot, kā skolēni saprot salik-
tā laika lietojuma dažādos nolūkus.

Vērtēšana. Ieskaitīts/neieskaitīts

Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. Sakārto tekstu, lai veidotos loģisks stāstījums!

Čigāns grib atradināt zirgu no ēšanas

- Čigāns atbildējis: “No dzeršanas jau atradināju un būtu atradinājis arī no ēšanas, bet nekauna nosprāga.”
- Viens saimnieks, kas zinājis par šo čigāna nodomu, prasījis reiz tam: “Vai atradināji zirgu no ēšanas?”
- Čigāns nu nodomājis arī savu zirgu atradināt no ēšanas.
- Čigāns dzirdējis, ka dakteris ieteicis vienam slimniekam atradināties no liekas ēšanas.

2. uzdevums. Pasvītro tekstā darbības vārda īstenības izteiksmes salikto laiku formas!

3. uzdevums. Paskaidro,

- kā pietrūkst salikto laiku formu lietojumā,
- kāds nolūks ir šādam saliktā laika lietojumam tekstā!

4. uzdevums. Uzraksti teikumus ar pasvīrotajiem darbības vārdiem tā, lai tie veidotu pilnīgu darbības vārda īstenības izteiksmes saliktās tagadnes formu!

Vērtēšana

- 1. uzd.** Par loģiskā secībā sakārtotu tekstu – 1 p.
- 2. uzd.** Par katru pareizi pasvīrotu darbības vārdu –1 p., 1 x 6=6 p.
- 3. uzd.** Par katru pareizi izskaidrotu jautājumu –1 p., 1 x 2=2 p.

4. uzd. Par katru saturiski un gramatiski pareizi izveidotu teikumu – 1 p.,
1 x 6 = 6 p.

Kopā 15 punkti

Vērtēšanas skala

Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts
Punkti	1-7	8-15

2.

Temats. Es nāku no savas tautas. Dažādu tautību biedrības un skolas Latvijā. Lielo sākumburtu lietošanas nosacījumi.

Mērķis. Diagnosticēt skolēnu prasmi lietot lielos sākumburtus dažādu nosaukumu rakstībā.

Vērtēšana. Ieskaitīts/neieskaitīts

Darba lapa skolēnam

Uzdevums. Izlabo kļūdas lielo sākumburtu lietojumā!

Trīszvaigžņu ordeņa kavalieris, Ministru kabinets, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Latvijas republika, Tālie austrumi, Lielie greizie rati, avīze „Latvijas vēstnesis”, Latvijas universitātes ķīmijas fakultāte, Latvijas Republikas saeima, zinību diena – 1. septembris, romāns „Zaļā zeme”, Latvijas hidroekoloģijas institūts, Rīgas valsts 1. ģimnāzija, Latvijas dabas muzejs.

Vērtēšana.

Par katru pareizi izlabotu vai pareizi neizlabotu nosaukumu – 1 p.,
1 x 14 = 14 p.

Kopā 14 punkti

Vērtēšanas skala

Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts
Punkti	1-7	8-14

3.

Temats. Es nāku no savas tautas. Dažādu tautību biedrības un skolas Latvijā. Darbības vārda ciešamās kārtas lietojums.

Mērķis. Stundas sākumā noskaidrot, ko skolēni atceras par darbības vārda ciešamās kārtas lietojumu.

Vertēšana. Pārrunas ar skolotāju par paveikto.

Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. Pasvītro tekstā darbības vārdus ciešamajā kārtā!

Izstāde *Skolu vēsture Latvijā* ir veidota par godu pirmās skolas Latvijā – Rīgas Domscolas, kas vēlāk pārtapa par Rīgas pilsētas ģimnāziju un tagad ir Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, – astoņsimtgadu jubilejai.

Interesenti tiks iepazīstināti ar materiāliem par Rīgas Domscolas rašanos un veidošanos.

Izstādē būs sniegts ieskats ievērojamu Domscolas – Rīgas pilsētas ģimnāzijas absolventu un pirmo Latvijas Universitātes mācībspēku biogrāfijās.

Pirmās Latvijas Republikas laikā skolu vēstures pētniecībai pievērsās latviešu izcelsmes pedagogi un vēsturnieki, kuru darbi un pētījumi ir pārstāvēti izstādē.

Izstāde iepazīstina arī ar padomju okupācijas laika skolu vēsturi un jaunākajiem pētījumiem par Latvijas skolām.

Pieejams arī plašs materiālu klāsts, kas veltīts atsevišķām Latvijas skolām.

Interesenti var iepazīties ar monogrāfijās apkopotiem pētījumiem, skolēnu un pedagogu atmiņām, fotogrāfijām par dažādām skolām.

Ikviens apmeklētājs tiek aicināts pētīt un izzināt savas skolas vēsturi.

Izstāde Centrālās bibliotēkas telpās būs apskatāma līdz 2012. gada 15. janvārim.

(Pēc interneta materiāliem)

2. uzdevums. Izraksti darbības vārdus ciešamajā kārtā tabulā!

Darbības vārda ciešamās kārtas vienkāršā			Darbības vārda ciešamās kārtas saliktā		
pagātne	tagadne	nākotne	pagātne	tagadne	nākotne

4.

Temats. Es nāku no savas tautas. Kāds dzīvesstāsts. Darbības vārda darāmās kārtas dažādas izteiksmes.

Mērķis. Noskaidrot skolēnu prasmi noteikt darbības vārda izteiksmi, laiku, skaitli un personu un secināt, kuriem jautājumiem turpmākajās stundās jāpievērš uzmanība.

Vērtēšana. Ieskaitīts/neieskaitīts

Darba lapa skolēnam

Uzdevums. Aizpildi tabulu!

Piemērs	Izteiksme	Laiks	Skaitlis	Persona
<i>Nāc mājās!</i>	<i>pavēles izteiksme</i>	<i>nav laika</i>	<i>vsk.</i>	<i>2. p.</i>
Nevaru neko atrast.	īst. izt.			
Jūs brauksiet rīt.				
Runcis devās pasaulē.				
Es esmu ienācis jaunā ēkā.				
Jānim būs bijis brīvlaiks.				
Gabriels bija izgājis .				
Man bija jāsteidzas .	vaj. izt.			
Zanei būs jāstrādā .				
Man ir jāstrādā .				
Mums būs bijis jāpasteidzas .				
Jutai bija bijis jārunā ar mani.				
Artūram ir bijis jāstrādā ilgi.				
Kaut tu darītu darbus ātrāk!	vēl. izt.			
Es jau būtu lasījis , bet nevaru.				
Kārlis lecot augstāk.	atst. izt.			
Jūs nedarīšot neko.				
Jēkabs esot valdījis Kurzemē.				
Laima nebūšot to darījusi .				

Vērtēšana

Par vienā teikumā pareizi noteiktu darbības vārda izteiksmi, laiku, skaitli un personu – 1 p., 1 x 18 = 18 p.

Kopā 18 punkti

Vērtēšanas skala

Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts
Punkti	1–9	10–18

5.

Temats. Es nāku no savas tautas. Latvijai raksturīgais. Tiešās runas teikumi.

Mērķis. Diagnosticēt skolēnu prasmi lietot pieturzīmes tiešās runas teikumus.

Vērtēšana. Ieskaitīts/neieskaitīts

Darba lapa skolēnam

Uzdevums. Saliec pieturzīmes tiešās runas teikumus!

Bagātība

Kādu dienu bagātas ģimenes tēvs aizveda savu dēlu uz laukiem, lai parādītu, cik nabadzīgi var būt cilvēki. Viņi pavadīja veselu diennakti nabadzīga zemnieka ģimenē. Kad viņi atgriezās, tēvs jautāja dēlam

Nu, kā tev patika ceļojums?

Cik skaisti, tēt!

Vai tu redzēji tēvs jautāja cik cilvēki var būt nabadzīgi?

Redzēju gan!

Un ko tu saprati?

Dēls atbildēja **Es redzēju, ka mums ir suns mājās, bet viņiem ir četri. Mums ir baseins, kas sniedzas līdz dārza vidum, viņiem ir upīte, kam nav gala. Mums dārzā ir importētas lampas, viņiem ir zvaigznes. Mūsu iekšējais dārzs sniedzas līdz vārtiem, viņiem pieder viss horizonts.**

Kad mazais zēns beidza runāt, tēvs bija apmulsis.

Paldies tev, tēt, ka parādīji, cik nabadzīgi mēs esam! viņa dēls vēl piebilda.

(Pēc interneta materiāliem)

Vērtēšana

Pārrunas ar skolotāju par paveikto.

**Pārbaudes darbs
Darba lapa skolēnam**

1. uzdevums.**1. Izlasi jautājumus!****2. Klausies tekstu un ieraksti atbildes (ne vairāk kā divos trīs vārdos)! (10 p.)**

Teksts skanēs divas reizes.

Jautājums	Atbilde
1. Par ko stāsta Normunds Rudēvičs?	
2. Kāds uzvārds dzimtā ir no vecāsmātes puses?	
3. Ko skolā mācīja Berta Sīmane?	
4. Kāda bija Mārtiņa Grenča izglītība?	
5. Ko vecaistēvs izdarīja jaunās ģimenes labā?	
6. Kā Rudēviči ieguva pašreizējo uzvārdu?	
7. Kāda tautība dzimtai bija ierakstīta pasē Otrā pasaules kara laikā?	
8. Kas bija Kārlis Rudevičs Normundam Rudevičam?	
9. Kas ir „Madonna”?	
10. Kā sauca Normunda Rudeviča māti?	

2. uzdevums.

1. Izlasi tekstu!

„Ame Roma”

Maija Tabaka savulaik uzgleznoja ļoti krāšņu gleznu ciklu par čigānu dzīvi un iedvesmu šiem darbiem guva, noskatoties ansambļa „Ame Roma” koncertu. Čigāni, kā pati māksliniece teica, viņu apbūruši uz ilgu laiku. Sastāvs, kāds ansamblī bija toreiz, jau sen izklīdis, daudzi tā dalībnieki aizbraukuši prom pasaulē, bet palikuši Maijas Tabakas gleznās. Arī Normunda jaunākais brālis Sando un Raisas tēvs Artūrs Kopiļenko.

Normunds par Sando saka: „Viņš ir muzikants jau kopš bērnības. Astoņpadsmit gadu vecumā aizgāja uz „Ame Roma”, kļuva par tā muzikālo vadītāju. Viņa laikā ansamblim filharmonija organizēja koncertturnejas pa visu Padomju Savienību, arī uz ārzemēm. Kad pārmaiņu laikos filharmonija beidza pastāvēt, daži aizbrauca uz Ameriku, citi uz Zviedriju. Sando izveidoja citu ansamblī. Viņš ir ļoti radošs cilvēks, muzicē, komponē, glezno, raksta dzeju. Kad mūsu jaunieši dziedāja šovā („*Dziedošās ģimenes*”), Sando aranžēja dziesmas. Visi atzina, ka tas bija talantīgi izdarīts. Sando īstā vieta ir mūzika.”

Ansambļa „Ame Roma” dvēsele tagad ir Artūrs Kopiļenko. Viņš ir Ukrainas čigāns. Artūrs stāsta: „Uz Latviju atbraucu 1957. gadā. Man toreiz bija astoņpadsmit gadu. Sāku dziedāt restorānā, spēlēju ģitāru. Mans mazdēls Rino ir mūsu dzimtas ceturtā paaudze, kas dzied plašākai publikai uz skatuves. Viņam bija seši gadi, kad atnāca man līdzi uz „Ame Roma”. Tā ir mūsu ģimenes tradīcija, ka bērni, skatoties, ko dara vecāki, seko viņu pēdās. Savulaik tēva ansamblī dziedāju duetā ar savu sievu Ļubu. Ar viņu iepazinos Rīgā. Ļuba strādāja fabrikā *Aurora*. Viņa Latvijā bija ieradusies sešu gadu vecumā no Ļvovas. Esam kopā nodzīvojuši piecdesmit gadu. Šoruden oktobrī svinējām zelta kāzas. Dēls Alberts, lai gan beidza Jāzepa Mediņa Rīgas Mūzikas skolas vijoles klasi, nodarbojas ar biznesu. Raisa šajā mūzikas skolā mācījās klavieru klasē, jau daudzus gadus dzied pie manis „Ame Roma”, bet apguva arī profesiju, kas viņai patīk.”

(Pēc L. Blauas)

2. Atzīmē ar X, kurš/kura/kuri ir no šīs dzimtas (8 p.)

	Normunds	Sando	Artūrs	Raisa	Alberts	Ļuba	Rino
1. ir uzgleznoti Maijas Tabakas gleznās;							
2. ir muzikants jau kopš bērnības;							
3. ir ļoti radošs cilvēks, muzicē, komponē, glezno, raksta dzeju;							
4. tagad ir <i>Ame Roma</i> dvēsele;							
5. ir dzimtas ceturtā paaudze;							
6. dziedāja duetā;							
7. mācījies Jāzepa Mediņa mūzikas skolā;							
8. ieguvusi profesiju, kas pašai patīk!							

3. uzdevums. Pārveido darbības vārdu teikumā atbilstoši nosacījumiem (6 p.)

Anna mūzikas skolā mācījās klavieru klasē.

1) darbības vārda darāmās kārtas īstenības izteiksmes saliktajā laikā;

2) darbības vārda ciešamās kārtas saliktajā laikā;

3) darbības vārda darāmās kārtas vēlējuma izteiksmē;

4) darbības vārda darāmās kārtas vajadzības izteiksmē;

5) darbības vārda darāmās kārtas pavēles izteiksmē;

6) darbības vārda darāmās kārtas atstāstījuma izteiksmē!

4. uzdevums. Atvasini ar priedēkļiem četrus jaunus vārdus no darbības vārda *mācīties!* (4 p.)

5. uzdevums. Izveido darbības vārda *mācīties* darāmās kārtas īstenības izteiksmes vienkāršās tagadnes vienskaitļa 3. personas un daudzskaitļa 1. un 2. personas formu! (3 p.)

Kurš pareizrakstības noteikums šeit jāievēro? (2 p.)

Darba lapa skolotājam

Komentārs

1. Iepriekšējā stundā skolēniem vajadzētu pastāstīt, kādi būs uzdevumi, kam jāpievērš uzmanība pārbaudes darba laikā.
2. Klausīšanās uzdevums jālasa divas reizes.

Klausīšanās (1. uzd.)

Pasaules Čigānu savienības augstākais komisārs, Latvijas Čigānu nacionālās kultūras biedrības dibinātājs Normunds Rudevičs stāsta par savu dzimtu: „Mūsu dzimta Latvijā ir jau ļoti ilgi. No vecsmātes puses tā ir Sīmaņu dzimta, kas nāk no Vidzemes. Vectēva dzimta Grenči nāk no Kurzemes, no Tukuma puses. Mana vecmāte Berta Sīmane bija no inteligēntas ģimenes,

izglītota, bērniem skolā mācīja vācu valodu, bet vectēvs Mārtiņš Grenčis bija neskolots zirgu puisis. Bertai bija daudz pielūdzēju, bet Mārtiņš viņu nozaga, un viņiem bija liela mīlestība. Bertas tēvam, manam vecvectēvam, vajadzēja ar to samierināties. Viņš savai meitai nopirka māju Vangažos, lai viņa neietu uz Tukumumu, kur dzīvoja viņas vīra ģimene – Grenči.

Rudeviči ir vācu laikā nopirkts uzvārds. Mans vectēvs to nopirka, lai paglābtu ģimeni no iznīcināšanas. Pēc pases bijām latvieši, tāpēc kara laikā palikām dzīvi. Pie Valguma ezera 1942. gadā vienā naktī nošāva piecsimt cilvēku, arī visu vectēva ģimeni – Grenčus. Vienīgi vectēvs palika dzīvs. Berta un Mārtiņš izaudzināja manu tēvu Kārli Rudeviču, ar kuru lepojas visi Latvijas čigāni. Viņš bija izcils cilvēks. Visas gleznas, kas ir šajā muzejā, ir viņa darbi. Tie pabijuši izstādēs pasaulē. Glezna "Madonna" apceļojusi slavenas gleznu galerijas. Kad tēvs 2002. gadā nomira, viņu apglabāja Raiņa kapos. Tur ir arī mana māte. Valentīna Rudeviča bija neizglītota sieviete, bet viņai piemita tās spēcīgās spējas, kuras piedēvē čigānu tautai. Viņai bija liela iekšējā enerģija un pravietes talants. Pie viņas brauca cilvēki pat no Vladivostokas, lai tikai pusstundu parunātos un gūtu spēku un cerību."

(Pēc L. Blauas)

Atbildes

1. uzdevums.

Jautājums	Atbilde
1. Par ko stāsta Normunds Rudēvičs?	par savu dzimtu
2. Kāds uzvārds dzimtā ir no vecāsmātes puses?	Sīmanis
3. Ko skolā mācīja Berta Sīmane?	vācu valodu
4. Kāda bija Mārtiņa Grenča nodarbošanās?	zirgu puisis
5. Ko vecāstēvs izdarīja jaunās ģimenes labā?	nopirka māju
6. Kā Rudēviči ieguva pašreizējo uzvārdu?	nopirka
7. Kāda tautība dzimtai bija ierakstīta pasē Otrā pasaules kara laikā?	latviešu
8. Kas bija Kārlis Rudevičs Normundam Rudevičam?	tēvs
9. Kas ir „Madonna”?	glezna
10. Kā sauca Normunda Rudeviča māti?	Valentīna

2. uzdevums.

	Normunds	Sando	Artūrs	Raisa	Alberts	Ļuba	Rino
1. ir uzgleznoti Maijas Tabakas gleznās;		X	X				
2. ir muzikants jau kopš bērnības;		X					
3. ir ļoti radošs cilvēks, muzicē, komponē, glezno, raksta dzeju;		X					
4. tagad ir <i>Ame Roma</i> dvēsele;			X				
5. ir dzimtas ceturtā paaudze;							X
6. dziedāja duetā;			X			X	
7. mācījies Jāzepa Mediņa mūzikas skolā;				X	X		
8. ieguvusi profesiju, kas pašai patīk!				X			

Vērtēšana

1. uzdevums. (10 p.)

Par katru saturiski atbilstošu atbildi – 1 p., $1 \times 10 = 10$ p.

2. uzdevums. (11 p.)

Par katru saturiski atbilstošu ieliktu x – 1 p., $1 \times 11 = 11$ p.

3. uzdevums. (6 p.)

Par katru saturiski un gramatiski pareizu teikumu – 1 p., $1 \times 6 = 6$ p.

4. uzdevums. (4 p.)

Par katru gramatiski pareizi izveidotu vārdformu – 1 p., $1 \times 4 = 4$ p.

5. uzdevums. (5 p.)

Par katru pareizu darbības vārda formu – 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.

Par saturiski atbilstošu atbildi – 2 p.

Kopā 36 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1–3	4–6	7–10	11–15	16–22	20–24	25–29	30–32	33, 34	35, 36

4. nodaļa. Latvija pasaules kartē

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
SLAVENI LATVIEŠI		
1. stunda. Latvija pasaulē. Stāstījums. Pamata skaitļa vārdu lietošana runā un rakstos. Klausīšanās. Valodas lietojuma vingrinājumi. Teikumu veidošana. <i>Diktāts (1. pielikums).</i>	40., 41. uzd.	30. uzd. (5. pielik.)
2. stunda. Krišjānis Valdemārs. Svešvārdi. Darbs ar tekstu. Vienkāršs un salikts teikums. Kārtas skaitļa vārdi. <i>Izlasses diktāts (2. pielikums).</i>	42. uzd.	31. uzd.
3., 4. stunda. Elīna Garanča – Latvijas opermākslas lepnums. Pieturzīmju lietošana. CV. Jaukts salikts teikums.	43., 44. uzd.	32. uzd.
5., 6. stunda. Īpatnais Imants Ziedonis. Epifānijas. Stāstījums par Imantu Ziedoni. Jauktu saliktu teikumu veidošana. Epifānijas analīze. Tēlainās izteiksmes līdzekļi (epitets un metafora) tekstā. Teikumu iedalījums pēc modalitātes. Diagrammas apraksts, izmantojot daļskaitļus. Radošs darbs.	45., 46., 47. uzd.	33., 34. uzd.
7. stunda. Artūrs Irbe – Latvijas hokeja lepnums. Stāstījums par hokeju. Darbs ar tekstu. Raksts skolas <i>Sporta Avīzei</i> . Pieturzīmju lietošana saliktos teikumos.	48., 49. uzd.	35. uzd.
LATVIEŠI ĀRPUS LATVIJAS		
8. stunda. Latvieši pasaulē – cik, kur, kāpēc? Teksta prognozēšana. Pamata skaitļa vārdu lietošana runā un rakstos. Apstākļa vārds, salīdzināmās pakāpes. Lietišķa vēstule. Diagrammas apraksts.	50., 51. uzd.	36. uzd.
9. stunda. Trimda, trimdnieks, diaspora. Vārdu nozīmes skaidrošana. Saliktu teikumu veidošana. Pieturzīmju lietošana tekstā. Valodas funkcionālie stili.	52., 53. uzd.	37. uzd. (6. pielik.)
10. stunda. Latvieši – dēkaiņi. Jauktu saliktu teikumu veidošana. Teksta sakārtošana pareizā secībā. Darbs ar leksiku (svešvārdi, žargonismi).	54., 55. uzd.	38. uzd.
11., 12. stunda. Latviešu diaspora Krievijā. Mūsdienu emigrācija. Apstākļa vārdu lietošana tekstā. Darbs ar tekstu. Vēstule iedomātam draugam. Pareizrakstības kļūdu atrašana tekstā. Pārsprīdums „Dzimtenē nav viegli, bet svešātnē ...”	56., 57., 58. uzd.	
13. stunda. Diskusija.	59. uzd.	
14., 15. stunda. Pārbaudes darbs (10. pielikums).		

Metodiskie ieteikumi

Lai atkārtotu jau zināmo mācību saturu, var izmantot tabulu.

	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase
Vienkāršs teikums	25. lpp.	66. lpp.	10. lpp.	
Salikts teikums		66., 69. lpp.	109., 110., 111. lpp.	30., 61., 62., 81., 99. lpp.
Skaitļa vārds				8., 75. lpp.
Apstākļa vārds				8. lpp.
Diskusija			22. lpp.	64. lpp.
Pārspriedums			118. lpp.	

Veicot **MG 43.4. uzdevumu**, uzmanība jāpievērš skaitļa vārdu izrunai un pareizrakstībai. Lai aktualizētu zināšanas, tiek piedāvāts īss diktāts, kurā skaitļi jāraksta vārdiem (sk. 1. pielikumu).

Veicot **MG 43.4. uzdevumu**, skolēniem tiek piedāvāta savstarpēja novērtēšana.

Punktu skaits	Saturs	Pareizrūna
0	Stāstījuma saturs neatbilst tematam.	Ir daudz runas kļūdu (5 un vairāk).
1	Stāstījuma saturs kopumā atbilst tematam.	Ir dažas runas kļūdas (3–4).
2	Stāstījuma saturs atbilst tematam.	Ir pāris runas kļūdas (1–2).
3	Stāstījuma saturs ir pilnīgi atbilstošs tematam.	Runas kļūdu nav.

Skolēni izvērtē gan savas grupas, gan citu grupu stāstījumus. Stāstījumu var pārveidot arī par sarunu un vērtēt kā sadarbības uzdevumu, izmantojot VISC izstrādātos kritērijus: (http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/uzdevumi/2009/9klase/valsts_val_9kl_2009.pdf).

10. stundā skolēnus var lūgt atsaukt atmiņā lielākos dēkaiņus pasaules vēsturē un pastāstīt, ar ko tie ir slaveni. Lai labāk iepazītu slavenos latviešu dēkaiņus, ieteicams izmantot LVA veidotos uzdevumus darbam ar interaktīvo tāfeli „Latviešu valoda 7.–9.klasei”. Skolēni var noskatīties fragmentus no mākslas filmas „Krokodils Dandijs”.

MG 58.2. uzdevums var būt gan mājasdarbs, gan darbs klasē. Ja pārspriedums tiek rakstīts klasē, skolotājam būtu jāizvērtē, cik ilgs laiks nepie-

ciešams tā uzrakstīšanai un vai ir nepieciešams veikt vēl vienu kontroldarbu, lai pārbaudītu skolēnu zināšanas un prasmes. Pārsprieduma izvērtēšanai var izmantot VISC izstrādātos kritērijus. (http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/uzdevumi/2009/9klase/valsts_val_9kl_2009.pdf)

DB 37. uzdevums – klausīšanās teksts jālasa vismaz divas reizes. Pēc uzdevuma veikšanas skolēniem var piedāvāt noskatīties videofilmas „Personības. Laiks. Vide” fragmentu par „Elles ķēķi” (Valsts aģentūra „Latviešu valodas aģentūra”, 2011), kura ilgums ir 5.41 min.

Atbildes

DB 32. uzdevums.

1. Jānis Zābers ir izcils latviešu dziedonis, kam bija lemts nodzīvot tikai 37 gadus, un iemesls tam bija smaga slimība.
2. Kad jaunais dziedātājs bija pabeidzis Jāzepa Mediņa Mūzikas vidusskolu, viņš studēja Latvijas konservatorijā un 1960. gadā **debitēja** R. Štrausa operā „*Salome*”, kur atveidoja Narabota lomu.
3. Viņš bija viens no pirmajiem jaunajiem dziedātājiem, kuram bija iespēja papildināt savas zināšanas Romā *Santa Cecilia* konservatorijā un Milānas opereteātrī „*La Scala*”, pēc tam viņu pazina ne vien visā Latvijā, bet arī daudzās citās valstīs.
4. Cilvēki mīlēja Zāberu viņa maigās, samtainās balss dēļ; jebkuru dziesmu, vai tā bija viegla estrādes melodija, traģiska loma operā vai šūpuļdziesma par rātni kaktā dusošiem cimdiem un zābaciņiem, viņš dziedāja ar īpašu iejūtību.
5. Protams, nozīme bija arī mākslinieka ārējam tēlam, un Jānis Zābers, neapšaubāmi, bija skaists vīrietis, tāpēc viņam bija daudz pielūdzēju.

(Pēc interneta materiāliem)

MG 50. uzdevums.

A2, B1, C6, D5, E4, F3. Skolēniem var paskaidrot, ka Olivera Kāna vecmāmiņa ir bijusi latviete, arī Deivida Sušē vecvecāki nāk no Latvijas. Skolēnus var lūgt sagatavot nelielus ziņojumus par šo cilvēku sasniegumiem.

DB 38. uzdevums.

Edvards Liedskalniņš ir dzimis Stāmerienas pagastā un tāpat kā brāļi apguva 0. _____ **akmeņkaļa** iemaņas. Ap 1912. gadu Edvards nolemj atstāt dzimteni. Ir divas versijas, kāpēc šāds lēmums 1. _____ **tiek pieņemts**: pirmā – bēga no slepenpolicijas, otrā – 2. _____ **nelaimīgas mīlestības dēļ**. Pēc ilgiem klejojumiem pa Kanādu un ASV viņš nonāk 3. _____ **Floridā**. Tur ārsts viņam konstatē tuberkulozi un paziņo, ka dzīvot atlicis 4. _____ **ne ilgāk kā pusgadu**. Eds nolemj uzcelt Korallu pili 5. _____ **kā** veltījumu mīļotajai, vēlāk viņš pārceļ pili uz citu vietu – Houmstedu. Pilī ir 6. _____ **daudz istabu**, tās bija paredzētas noteiktiem mērķiem.

Eds 7. _____ **esot dzīvojis** ļoti askētiski un algotu darbu nav strādājis. Pa apkārtni viņš ir braucis 8. _____ **ar divriteni** un sabiedrībā gērbies ļoti labi, taču nekad nav pieņēmis 9. _____ **aicinājumus uz pusdienām**, atteicies kāpt mašīnā un labprāt apmeklējis mēmās filmas. Dzīves laikā viņš ir uzrakstījis un izdevis rakstu sēriju 10. _____ **trīs daļās**.

(Pēc interneta materiāliem)

PIELIKUMI

1. pielikums

Diktāts ar uzdevumu

Latviešu valodu par savu dzimto valodu atzīst 58% Latvijas iedzīvotāju. Līdztekus latviešiem to par savu dzimto valodu ir atzinuši 31 000 krievu, 14 000 lietuviešu, 12 000 poļu, 6 000 baltkrievu, 2 000 ukraiņu un citu tautību pārstāvji. Visvairāk latviešu valodu kā dzimto valodu mazākumtautību pārstāvji lieto Kurzemes lauku rajonos, Vidzemē. Vismazāk latviešu kā dzimtās valodas lietotāju dzīvo Latgalē. Rīgā tikai 40% iedzīvotāju latviešu valodu uzskata par dzimto valodu.

(Pēc interneta materiāliem)

Uzdevumi (var izvēlēties vienu)

1. Izrakstīt skaitļa vārdus!
2. Izrakstīt skaitļa vārdus ar vārdiem!

2. pielikums

Izlasses diktāts

Latviešu mūziķis, grupas „Prāta vētra” lideris un vokālists Renārs Kaupers ir dzimis 1974. gada 1. septembrī Jelgavā. Kopš 1990. gada viņš ir viens no populārākajiem un pazīstamākajiem Latvijas dziedātājiem. 1996. gadā grupa „Prāta vētra” uzvarēja vienā no vecākajiem Latvijas mūzikas festivāliem „Liepājas Dzintars”, bet 2000. gadā izcīnīja 3. vietu Eirovīzijas dziesmu konkursā, savukārt 2003. gadā Renārs Kaupers vadīja Eirovīzijas dziesmu konkursu, kurš notika Rīgā.

2001. gadā Renārs Kaupers izpildīja vienu no galvenajām lomām filmā „Vecās pagastmājas mistērija”, par ko ieguva kinofestivāla „Lielais Kristaps” balvu nominācijā „Labākais aktieris”. 2006. gadā „Prāta vētra” kā labākā Baltijas grupa saņēma Eiropas MTV mūzikas balvu.

Dziedātāja aktiera karjera turpinājās Igaunijā. 2007. gada septembrī pirmizrādi piedzīvoja filma par slaveno igauņu dziedātāju Georgu Otsu, kurā Kaupers atveidoja viņa labāko draugu – baletdejojotāju Cēzaru. Laika gaitā tika iekarots arī Krievijas mūzikas tirgus, tāpēc viņš bija atzīts par 2009. gada Krievijas labāko solistu.

(Pēc interneta materiāliem)

Uzdevums. Rakstīt tikai skaitļa vārdus!

3. pielikums

Pāru diktāts

Cik skaists un saulains laiks ir šodien!

Varbūt... Es nezinu... Iespējams...

Kā lai tev palīdzu?

Lai labi garšo!

Es vēlos pateikties par labu darbu.

Kāpēc tev tik bēdīgs vaigs?

Man liekas, ka slava ir aprūtināša, jo cilvēks visu laiku ir uzmanības centrā.

1. Diktāts var tikt organizēts kā pāru diktāts, lai vingrinātu skolēnus precīzi izrunāt dažādas modalitātes teikumus. Skolēni viens otram lasa teikumus un pieraksta tos.
2. Ir iespējams papilduzdevums – aiz katra teikuma pierakstīt teikuma veidu pēc modalitātes.

Atstāstījums

Gūstā

Gūstekņu nometnē Ziemeļjūras piekrastē kaprālis Juris Linukalns stāvēja uz salauztu ķieģeļu kaudzes netālu no **dzeloņžoga** un skatījās rudens rīta pelēkumā, un vienaldzīgi klausījās svešas zemes un balsu skanēšanā. Pretī bija namu rinda sarkaniem kārniņu jumtiem. Tālāk kalns, zirga mugurai līdzīgs, ar eglēm krēpju vietā. (..) Tas viss Jurim likās smags un vienaldzīgs. Gar šo kalna pusi dunēdams aizdrāzās vilciens un, kā parādījies, tāpat pēkšņi zuda, un skaņas dzisa. Šinī brīdī gan Juri satvēra asa smeldze. Kaut varējās tā vilcienā iekāpt un aizbraukt uz turieni. Un tūlīt redzēja kalnus Linukalna tīrumā. (..)

Kļuva smagi, smagi Jurim, bet viņš nenolieca galvu, jo bija tik daudzreiz nāves vaigā skatījies, kā karavīrs nostaigādams no Lubānas līdz Kurzemes krastam. Cik labu draugu krita tur? Vai tas viss bija velti? (..) Vai es labāks par tiem, kas krita? Jā, man vēl tiesības nest savu divkāršā gūstekņa dzīvību. Gūsts ir svešums. Barakas gūsts ir gūsts.

Vai tiem simtiem tūkstošu, kas aizdzīti no dzimtenes, būs par mūžīgiem svešuma gūstekņiem jāpaliek? (..)

„Taisnība! Taisnība! Brīvība!” jau balsi Juris mēdijās. (..) „Ja mūsos sakāpj ilgas melst par tiesībām, taisnību un brīvību, tad mēs droši to varam pastāstīt vēlinām dzērvēm, kas nāk no Somijas, Igaunijas, no Lubāna un Usmas. Tās mūs dzirdēs – un sapratīs un aiznesīs ziņu par mūsu bēdām Ēģiptes piramīdām. Nav gluži tā, ka mums nebūtu kam izkratīt savas sirdis ...”

Svilpodams puisis gāja nostāties ierindā.

Pulkvedis teica uzrunu par astoņpadsmito novembri. Kopā nodziedāja „Dievs, svētī Latviju”. Skaņas aizgāja uz visām pasaules malām, un visu domas gāja uz mājām, meklēdamas atmiņā dzīvo un mirušo acis (..)

(Pēc J. Klīdzēja)

Komentāri

1. Izceltie vārdi jāuzraksta uz tāfeles.
2. Pirms atstāstījuma rakstīšanas ieteicams pārrunāt 20. gs 40.–50. gadu vēstures notikumus, lai skolēni labāk izprastu tekstu.
3. Pēc atstāstījuma uzrakstīšanas var lūgt skolēnus prognozēt, kurā valstī ir nonācis Juris Linukalns, pēc kā to var secināt.

5. pielikums

Klausīšanās (DB 30. uzd.)

Pasaules iedzīvotāji runā vairāk nekā 6700 dažādās valodās, taču puse no cilvēces runā tikai apmēram 50 izplatītākajās valodās. Otra daļa pasaules iedzīvotāju runā pārējās – vienkāršās un sarežģītās, saprotamās un neparastās, tai skaitā arī latviešu valodā. Lielākās pasaules valodas nebūt nav arī populārākās. Pasaulē plaši izmanto angļu valodu, tā ir 21. gadsimta zinātnes, kultūras un starpvalstu komunikācijas valoda, turklāt šajā valodā runā trīs pasaules lielvalstīs – Lielbritānijā, Amerikas Savienotajās Valstīs un Austrālijā. Tikpat bieži, cik angļu valodu, skolēni cenšas apgūt arī vācu un franču valodu.

Zinātnieki ir izpētījuši, ka Āzijā runā 2197 valodās, Ziemeļamerikā un Dienvidamerikā – 1013 valodās, Āfrikā – 2058 valodās, Okeānijā – 1311 valodās un Eiropā – 230 valodās. Pēc 2002. gada datiem pasaulē visvairāk runā ķīniešu oficiālajā (mandarīnu) valodā – 885 miljoni, angļu valodā – 322 miljoni, spāņu – 266 miljoni, arābu – 181 miljoni, krievu – 170 miljoni, japāņu – 125 miljoni, vācu – 98 miljoni un franču – 72 miljoni pasaules iedzīvotāju. Latviešu valodā savukārt runā 2 miljoni cilvēku.

(Pēc interneta materiāliem)

6. pielikums

Klausīšanās (DB 37. uzd.)

Piecdesmitie gadi Latvijā un piecdesmitie gadi pasaulē. Otrais pasaules karš beidzies, un bēgļu nometnes likvidētas. Bet latviešu literāti un kultūras darbinieki ir pasaules ceļos. Arī Ņujorkā. Un dzīve ierauj neparedzētos nejaušību un notikumu virpuļos.

Daļa latviešu inteliģences strādā visdažādākajos darbos – par krāvējiem, trauku mazgātājiem, viesnīcu apkalpotājiem, mājkalpotājiem. Viņu vidū ir arī dzejnieks Linards Tauns un skolotājs, rakstnieks Nikolajs Kalniņš, kuri Manhetenas katoļu koledžā strādā par apkopējiem. Abi kopā svētdienās brauc uz Betlēmes baznīcu Bruklīnā, kur pēc latviešu dievkalpojumiem bija gan jaunāko grāmatu galds, gan varēja iegādāties latviešu avīzes un žurnālus. Šo to latviski regulāri varēja izlasīt arī Ņujorkas Centrālajā bibliotēkā. Divreiz mēnesī tiek organizēti literāri priekšlasījumi, rakstnieku vakari, sarīkojumi ar mākslinieku – mūziķu, aktieru – piedalīšanos. Tajos aktīvi piedalās L. Tauns un N. Kalniņš, ar jo lielu interesi abi iesaistās „Latvju Žurnāla” veidošanā.

Kad 1957. gadā iznāk Gunara Saliņa dzejas krājums “Miglas krogs” un

1958. gadā – Linarda Tauna “Mūžīgais mākonis”, šiem notikumiem ir meteo-
ra efekts, un rezultātā– bija dzimis “Elles ķēķis”.

“Elles ķēķis” pulcē daudz literātu un mākslinieku; protams, dzejnieki Li-
nards Tauns un Gunars Saliņš ir “Elles ķēķa” dvēseles, bet ap viņiem – glez-
notājs Fridrihs Milts, baletdejojotājs Bruno Klaips, rakstnieki Nikolajs Kalniņš,
Vītauts Kalve, mākslinieki Vilis Kūmiņš, Kārlis Saliņš, Andrejs Burtņieks,
fotogrāfs Bruno Rozītis, čellists Treimanis, dzejnieces Aina Kraujiete, Baiba
Bičole, rakstniece Rita Liepa, dzejniece Zenta Liepa, dzejnieks Jānis Krēsliņš,
gleznotāji Sigurds Vidzirkste, Jānis un Anna Annusi, vēsturnieks Juris Long-
vērts.

Literatūrzinātnieks Viesturs Vecgrāvis uzsver, ka “Elles ķēķi” kā radošu
cilvēku grupu vienoja tas, ka viņi dzīvoja Ņujorkā un savai trimdinieka pasau-
les izjūtai atbilstošu formu un manieri atrada poētiskā reālisma dzejā.

(Pēc interneta materiāliem)

7. pielikums

Darba lapa skolēnam

Intervija ar Artūru Irbi

Artūrs Irbe. Mūris, zvaigzne, lēģenda. Divu bērnu – deviņgadīgā Ata un
sešpadsmitgadīgās Anitas – tētis. Miljonārs. Juridiski brīvs. Turklāt ārkārtīgi
simpātisks – ar smaidu, kas atbrūņo, un gaišām, bet pēdējos gadus nedaudz
skumjām acīm.

Izlasi jautājumus!

0. *Kā tev šobrīd klājas?*

Atbilde: A

1. Pašlaik esi Latvijā. Vai priecājies?
2. Vai šobrīd esi kopā ar dēlu?
3. Vai tā bija tēva, dēla vai abu vēlēšanās?
4. Kurā klasē tagad mācās Atis?
5. Tas nozīmē, ka darbs šobrīd nav galvenais?
6. Vai to, ko savulaik tēvs deva tev, tu tagad dod savam dēlam?
7. Ko divi vīri – tēvs un dēls – dara pēc skolas un treniņiem?
8. Kas ir svarīgākais no tā, ko var nopirkt par naudu?
9. Kas ir svarīgākais no tā, ko nevar nopirkt par naudu?

Katram jautājumam atrodi piemērotu atbildi!

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
A.									

- A.** *Varbūt kādam no malas var likties, ka man tagad viss iet kā pa ciņu ciņiem, bet īstenībā beidzot es esmu priecīgs, nē! – priecīgs nav īstais vārds – esmu gandarīts par to, kā man klājas.*
- B.** Ceturtajā. Matemātika un latviešu valoda mums padodas viegli, angļu valoda brīžiem sagādā raizes, tad nu cīnāmies – abi kopā. Esmu sapratis – bērns man ir dots uz mūžu, tāpat kā es viņam. Svarīgs, ļoti svarīgs ir tas, ko spēšu viņā ielikt. Tāpēc šajā dzīves posmā man pirmajā vietā ir bērns.
- C.** Negaidīti viss ir iegrozijies tā, kā pirms dažiem mēnešiem varēju vienīgi sapņot. Laikam jau dzīvē tā iekārtots – pārbaudījumi mūs norūda, liek izvērtēt, kas svarīgs, kas ne, saprast, kuras vērtības ir īstās, un, ja spējam izturēt, nesabrukt, pēkšņi saņemam kādu brīnišķīgu dāvanu... Klusībā es uz to cerēju, tomēr... Laikam patiesi – viss notiek tā, kā tam jānotiek.
- D.** Būt kopā ar savu bērnu – tas ir tik pašsaprotami, domāju, to grib visi tēvi. Tā tam būtu jābūt... Tā ir Ata paša izvēle. Bija paredzēts, ka augustā viņi ar Anitu atgriezīsies Amerikā, bet viņš pateica, ka grib palikt ar mani, ka nevēlas nekur braukt.
- E.** Jā. Esmu kopā ar savu dēlu. Tas ir galvenais, tas ir pamatu pamats. Nu vairs ne tikai ziemas un vasaras brīvlaikā, bet arī septembrī, oktobrī, visu laiku!
- F.** Tas, protams, nenozīmē, ka darbu esmu atbīdījis otrā plānā. Ja man nebūtu darba, es nevarētu nodrošināt bērnam visu nepieciešamo. Darbam arī ir nozīme, turklāt svarīga. Darbs man šobrīd ir vajadzīgs, lai atgūtu iekšējo līdzsvaru.
- G.** Mīlestību uz sportu tēvs manī ielika jau kopš pirmajiem dzīves gadiem, taču nopietni trenēties sāku tajā vecumā, kādā tagad Atis. Pirms tam ar citiem puikām daudzījos pa sētu.
- H.** Ne gluži. Mans tēvs gribēja kļūt par profesionālu sportistu, taču viņam tas neizdevās. Savus nepiepildītos sapņus viņš vēlējās īstenot manī, gribēja, lai es skrienu, lai kļūstu par vieglatlētu, jo pats bija skrējējs amatieris. Tāpēc tēvam nepatika mana interese par hokeju, biedēja mani ar traumām – lauztas kājas, sagriezta seja, rētas, zilumi, sāpes – ko tik visu viņš nestāstīja, lai atturētu mani no ledus un slidām. Tagad Atis ir sācis trenēties futbolā.

Viņam patīk arī teniss un hokejs, tomēr futbols vislabāk. Es to respektēju. Futbols ir vienkāršāks un dabiskāks sports nekā hokejs. Protams, tajā brīdī, kad Atis pateiks – tēti, gribu spēlēt hokeju, mēs to darīsim.

I. Pēc skolas – mājas darbi, svēta lieta. Ja atliek laiks, aizejam ciemos pie draugiem, citureiz kāds atnāk ciemos pie mums. Esam iemīļojuši galda spēles, tādas, kas asina prātu, labprāt arī bumbu padauzām; mājās – kā bērnībā ar tēvu, mamma toreiz bārās, ka putekļus saceļam. Vakaros abi pārrunājam, ko pa dienu esam darījuši, pirms aizmigšanas lasām pasaku. Nedēļas nogalēs izskrienam ārpus Rīgas, brīvlaikos ceļojam.

J. Neviltots bērna smaids, gaišs un patiess.

K. Veselība. Vismaz daļēji to var nopirkt par naudu. Esmu nopircis veselību, pats to pat nezinādams. Pagājušajā gadā mocījos ar ceļgala traumu, grūti gāja... Savā laikā iegādājos īpašumu, tālu prom no Rīgas. Šovasar ar Anitu un Ati tur pavadījām daudz laika. Katru rītu un reizēm arī vakaros skrēju gar jūru. Smiltis ir kas īpašs – tik labi kā pēc šīs vasaras es sen neesmu juties.

(Pēc interneta materiāliem)

Atbildes

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
C	E	D	B	F	H	I	K	J

8. pielikums

Darba lapa skolēnam

Dēkainis Aleksandrs Laime

- 1. Izlasi tekstu! Katrai rindkopai izdomā virsrakstu!**
- 2. Par katru rindkopu uzraksti vienu jauktu saliktu teikumu!**
- 3. Izveido domu karti stāstījumam par Aleksandru Laimi!**
- 4. Atstāsti tekstu!**

Tālajā Dienvidamerikā ekvatora pievārtē gozējas viena no eksotiskākajām šā kontinenta valstīm – Venecuēla. Tieši latvietis Laime, dzīvojot šajā zemē, ir devis Gaujas vārdu upei, kas, gāžoties lejup no Velna kalna, veido pasaulē

augstāko, gandrīz kilometru garo Eindžela ūdenskritumu. Pavisam Venecuēlā ir 116 *galda* kalni, no kuriem ceļotāju vidū vispazīstamākie skaitās Roraimas, Aijana un Vei tepuji. Mums bija iespēja no gaisa aplūkot pēdējos divus, vietējās pemonu cilts valodā par Velna un Saules kalniem dēvētos tepujus.

Gandrīz kilometru augsto Eindžela ūdenskritumu var pazīt uzreiz. Pēc brīža blakus Velna kalnam, vieglā miglā tītu, izdodas saskatīt arī mistisko, lidojošajam šķīvītim līdzīgo Vei tepuju. Pašā lielākajā dienas tveicē lidmašīna piezemējas indiāņu ciemā Kanaimā, kur savas vētrainās dzīves gaitas noslēdza Aleksandrs Laime. Atrast viņa atdusas vietu lidlauka apkārtnē nav viegli, jo nekādas norādes nav redzamas. Tikai pēc krietnas maldīšanās koku un krūmāju biežoknī izdodas uziet klajumu, kur apglabāts Aleksandrs Laime. Uzraksts uz liesmas mēles formas plāksnītes “Alejandro Laime 1911–1994” ir krietni nosūbējies un grūti salasāms.

1955. gada oktobrī Aleksandram Laimem kopā ar indiāņu pavadoni izdevās uziet upi, kas, krītot Velna kanjonā, veido vareno Eindžela ūdenskritumu, un 18. novembrī, Latvijas Republikas proklamēšanas gadskārtā, prestižajam Venecuēlas laikrakstam “El Nacional” ar milzīgu lepnumu sirdī paziņot, ka viņš jaunatklātajai upei dod latviešu vārdu “Gauja”. Vēlāk Aleksandrs Laime uz Velna kalna atklāja vēl četras upes, nosaukdams tās par Rio Ventu, Rio Dau-gavu, Rio Ogrī un Rio Kurzemi, bet Venecuēlas varas vīri iespītējās un pēdējo, tas ir, Kurzemi, nosauca par Rio Leoni. Mūsu tautietis atbalstīja arī žurnāla “National Geographic Magazine” sponsorēto ekspedīciju, lai precīzi izmērītu ūdenskrituma augstumu. Trīs reizes pēc kārtas teodolīts rādīja vienu un to pašu – 979 metrus.

20. gs. vidū, kad Karao upē vēl dzīvoja anakondas, ļoti piesardzīgie klai-gātājmērkaķi šo vietu bija izraudzījušies par drošu peldētavu. Savu oficiālo nosaukumu šī apmēram kvadrātkilometru lielā sala tāpat kā daudzas citas vietas Velna kalna apkārtnē ieguvusi, pateicoties Aleksandram Laimem. Viņš pirmais tālajā 1946. gadā grūti pieejamajos džungļos atklāja tūkstošiem orhideju pārbagāto zemes strēli Karao upes viducī. Tā kā Orhideju sala turklāt bija apveltīta ar lēzenu smilšu pludmali, kur varēja bez pūlēm izvilkt krastā laivu, Aleksandrs atzina šo vietu par itin piemērotu bāzes nometnes ierīkoša-

nai grūtajā ceļā uz Velna kalnu. Vispirms dēkainis uz salas no palmu zariem uzslēja sev pagaidu mītņi, bet 1972. gadā, pēc pārvākšanās uz dzīvi džungļos, iekārtoja arī plašu bibliotēku.

(Pēc interneta materiāliem)

9. pielikums

Formatīvās vērtēšanas piemēri

1.

Temats. Latvija pasaules kartē.

Mērķis. Diagnosticēt skolēnu prasmi pilnveidot vārdu krājumu ar sinonīmu palīdzību.

Vērtēšana. Pārrunas ar skolotāju par veikto darbu.

Darba lapa skolēnam

1. Savieno sinonīmus!

pieklājīgs	strādīgs
interesants	godīgs
draisks	drosmīgs
vīrišķīgs	nesavtīgs
čakls	nebēdnīgs
nolaidīgs	taktisks
krietns	nevīžīgs
pašreizējais	aizraujošs

2. Trīs vārdus no katra stabiņa iesaisti teikumos!

2.

Temats. Latvija pasaules kartē.

Mērķis. Noskaidrot, ko skolēni zina par skaitļa vārdu pareizrakstību.

Vērtēšana. Pašvērtējums, i/ni

Darba lapa skolēnam

Lasi apgalvojumus un novērtē to pareizību!

N.p.k.	Apgalvojums	Jā	Nē
1.	Saliktajos skaitļa vārdos loka katru vārdu.		x
2.	Skaitļa vārdi ir patstāvīgi vārdi, kas nosauc skaitu vai secību.	x	
3.	Pamata skaitļa vārdu „trīs” loka kā 1. deklinācijas lietvārdus.		x
4.	Kārtas skaitļa vārdus loka tāpat kā īpašības vārdus ar noteikto galotni.	x	
5.	Gadu skaitļos lieto nelokāmo formu „tūkstoš”.	x	
6.	Ar daļskaitļu nosaukumiem lietvārdus lieto ģenitīvā.	x	
7.	Skaitļa vārdi ar <i>desmit</i> , <i>simt</i> un <i>tūkstoš</i> rakstāmi atsevišķi, ja tiem ir bezgalotņu forma.		x
8.	Ja divi skaitļa vārdi blakus izsaka nenoteiktu, aptuvenu daudzumu, komatu starp tiem neliek.	x	

Punkti	0–5	6–8
Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts

3.

Temats. Latvija pasaules kartē.

Mērķis. Vērtēt skolēnu prasmi saskatīt tekstā skaitļa vārdu pareizrakstības kļūdas un labot tās.

Vērtēšana. Savstarpējais vērtējums, i/ni

Darba lapa skolēnam

1. Atrodi tekstā kļūdas un labo tās!

Sandis Ozoliņš dzimis 1972. gada 3. augustā Siguldā un ir profesionāls latviešu hokejists. Nu jau kādus divus, trīs gadus viņš pārstāv KHL klubu Rīgas „Dinamo”, kur pilda kapteiņa pienākumus. Savas karjeras laikā spēlējis sešos komandās. Tūkstotis deviņi simt deviņdesmit sestā gadā viņš kopā ar Kolorado “Avalanche” izcīnīja Stenlija kausu, NHL karjeras laikā septiņi reizes piedalījies Visu zvaigžņu spēlēs. No 1998. līdz 2006. gadam bija viens no Latvijas hokeja izlases līderiem, kurš piedalījies divos ziemas olimpiskajās spēlēs.

Darba lapa skolotājam

Sandis Ozoliņš dzimis 1972. gada 3. augustā Siguldā un ir profesionāls latviešu hokejists. Nu jau kādus divus trīs gadus viņš pārstāv KHL klubu Rīgas „Dinamo”, kur pilda kapteiņa pienākumus. Savas karjeras laikā spēlējis sešās komandās. Tūkstoš deviņi simt deviņdesmit sestajā gadā viņš kopā ar Kolorādo „Avalanche” izcīnīja Stenlija kausu, NHL karjeras laikā septiņas reizes piedalījies Visu zvaigžņu spēlēs. No 1998. līdz 2006. gadam bija viens no Latvijas hokeja izlases līderiem, kurš piedalījies divās ziemas olimpiskajās spēlēs.

Par katru pareizi atzīmētu un labotu kļūtu – 1 punkts, par katru nepareizi atrastu un kļūdaini labotu vārdu jānoņem 1 punkts.

Punkti	0–6	7–10
Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts

4.

Temats. Latvija pasaules kartē.

Mērķis. Diagnosticēt skolēnu prasmi saprast frazeoloģismu nozīmi un tos atbilstoši lietot.

Vērtēšana. ieskaitīts/neieskaitīts

Darba lapa skolēnam

1. Savieno frazeolōģismus ar to skaidrojumiem! (8 p.)

Dziedāt vienu dziesmu	negaidīti
Sagaidīt atplestām rokām	pilnīgā neziņā
Kā ar mietu pa pieri	dzīvot, nedomājot par nākotni
Uz karstām pēdām	nopietni sākt rīkoties
Dzīvot vienai dienai	tūlīt
Cūkas laime	sagaidīt ar sajūsmu
Kā no laivas izsviests	atbalstīt kāda viedokli, būt domubiedram
Ķerties vērsim pie ragiem	nejauša, negaidīta laime

2. Piecus frazeolōģismus iesaisti teikumos! (5 p.)

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Punkti	0-5	6-13
Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts

10. pielikums

Pārbaudes darbs Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. (16 p.)

1. Raksti diktātu! Skaitļus raksti ar cipariem! (10 p.)

2. Pasvītro diktātā vienu jauktu saliktu teikumu! (1 p.)

3. Skaitļa vārdus uzraksti vārdiem! (5 p.)

1835. – tūkstoš astoņsimt trīsdesmit piektajā

2. uzdevums. (5 p.)

1. Izlasi teikumus! No iekavās dotajiem vārdiem izvēlies un uzraksti pareizo!

Ernsts Gliks ir dzimis 1. _____ (Saksija, Saksonijā, Saksijā), bet studējis teoloģiju Vitenbergas un Leipcigas augstskolās. Pēc 2. _____ (augstskolas, augstskolu, augstskolās) beigšanas 21 gada vecumā Gliks 3. _____ (iecēla, ieceļo, ieceļoja) Vidzemē kopā ar Johanu Fišeru, Fišers organizēja Rīgā 4. _____ (otro, otru, otrajo) spiestuvi, kas nebija pakļauta pilsētas rātei. Viens no 5. _____ (viņu, viņas, viņa) aktīvākajiem atbalstītājiem bija Gliks. Viņš iemācījās latviešu valodu, tad atgriezās Vācijā, lai 6. _____ (papildināt, papildinātu, papildīnu) zināšanas senbreju un sengrieķu valodā, kurās sākotnēji bija sarakstīta Bībele.

Vidzemē Gliks 7. _____ (atgriežas, atgriezas, atgriezās) 1680. gadā, te strādāja par mācītāju Daugavgrīvā un sāka tulkot Bībeli. No 1683. gada līdz 1702. gadam Gliks strādāja par mācītāju Alūksnē, kur noorganizēja zemnieku 8. _____ (jauniešus, jauniešu, jauniešiem) skolas Alūksnē, Apukal-

nā un Zeltiņos. Šo skolu beidzēji 9. _____ (sen, vēlu, vēlāk) kļuva par skolotājiem, taču neapšaubāmi 10. _____ (pats izcilākais, visizcilākais, izcilākais) darbs Alūksnes posmā bija Bībeles tulkošana latviešu valodā.

(Pēc interneta materiāliem)

3. uzdevums. (10 p.)

1. Liec pieturzīmes teikumos! (8 p.)

Tagad es esmu Dace Egle kalpone no Eiropas kas pārdevusi savu brīvību uz vienu gadu lai iekļūtu leiputrijā.

Karsona kundze runā ātri un manās nogurušajās smadzenēs nerodas neviens teikums ko pasacīt.

Iebilstu ka Eiropa tikko pārdzīvojusi karu bet Karsona kundze domā ka tādēļ nav jāstaigā nenosakāmas krāsas svārkos un plušķainā džemperī.

(Pēc I. Grebzdēs)

2. Uzraksti divus jauktus saliktus teikumus par mūsdienu emigrāciju! (2 p.)

4. uzdevums. (20 p.)

1. Aizpildi anketu! (8 p.)

Vārds, uzvārds _____

Vecums _____

Dzimums _____

Vai Tu plāno/neplāno doties mācīties uz ārzemēm? Kāpēc?

Uz kuru valsti Tu dosies/gribētu doties?

Kāpēc Tu esi izvēlējies/izvēlētos šo valsti? (9–12 vārdi)

2. Izsaki savu viedokli par latviešu dēkaiņiem! Uzraksti,

- kurus dēkaiņus – latviešus tu zini;
 - ko viņi ir paveikuši savas dzīves laikā;
 - kāpēc šos cilvēkus uzskata par dēkaiņiem (60–80 vārdu)! (12 p.)
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Darba lapa skolotājam

Diktāta teksts

Latviešu folklorists Krišjānis Barons, kuru sauc arī par Dainu tēvu, ir dzimis 1835. gadā Struteles muižas vagara ģimenē. 1843. gadā pēc tēva nāves ģimene pārceļas uz Dundagas pusi, kur Krišjānis mācās skolā, bet vēlāk iestājas Jelgavas ģimnāzijā. Jelgavas ģimnāziju viņš pabeidz 1856. gadā. Tanī pašā gadā Barons iestājas Tērbatas universitātē, kur studē matemātiku un astronomiju. 1862. gadā viņš dodas uz Pēterburgu, strādā laikrakstā „Pēterburgas Avīzes”. 1878. gadā Krišjānis Barons pievēršas latviešu tautasdziesmu vākšanai un kārtošanai, šim darbam tiek veltīti turpmākie dzīves gadi. Šī darba rezultātā tapuši 12 „Latvju Dainu” sējumi. Dainu tēvs ir miris 1923. gadā Rīgā.

(Pēc interneta materiāliem)

Vērtēšana

1. uzdevums.

1.

Neviena vai 1 kļūda – 10 punkti;	
2 kļūdas – 9 punkti;	7 kļūdas – 4 punkti;
3 kļūdas – 8 punkti;	8 vai 9 kļūdas – 3 punkti;
4 kļūdas – 7 punkti;	10 vai 11 kļūdas – 2 punkti;
5 kļūdas – 6 punkti;	12 vai 13 kļūdas – 1 punkts;
6 kļūdas – 5 punkti;	Vairāk par 13 kļūdām – nevērtē.

2. Par pareizi pasvītrotu jauktu saliktu teikumu – 1 punkts.
 3. Par pareizi un bez kļūdām uzrakstītu skaitļa vārdu – 1 punkts.
- Kopā 5 punkti.

2. uzdevums.

Par katru pareizi izvēlētu un ierakstītu vārdu – 1 punkts, kopā – 10 punkti.

3. uzdevums.

1. Par pareizi ieliktu pieturzīmi teikumā – 1 punkts. Kopā – 8 punkti.
 2. Par katru saturiski un gramatiski pareizi izveidotu teikumu – 1 punkts.
- Kopā – 2 punkti.

4. uzdevums.

1. Anketu vērtē, izmantojot tabulu!

Punktu skaits	Vārds, uzvārds; dzimums; vecums	Vai Tu plāno doties mācīties uz ārzemēm?	Uz kuru valsti Tu dosies?	Kāpēc Tu esi izvēlējies šo valsti?
2	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Nav gramatisko kļūdu.	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Uzrakstīts saturiski un gramatiski pareizi.	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Uzrakstīts saturiski un gramatiski pareizi. Nav vairāk par vienu jebkura veida kļūdu.	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Uzrakstīts saturiski un gramatiski pareizi. Nav vairāk par divām jebkura veida kļūdām.
1	Nav izpildīts kāds no uzdevuma nosacījumiem. Ir gramatiskās kļūdas.	Uzrakstīts saturiski pareizi. Ir gramatiskās kļūdas.	Uzrakstīts saturiski pareizi. Ir gramatiskās kļūdas.	Uzrakstīts saturiski pareizi. Ir gramatiskās kļūdas.
0	Nav uzrakstīts.	Nav uzrakstīts.	Nav uzrakstīts.	Nav uzrakstīts.

(http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/uzdevumi/2009/9klase/valsts_val_9kl_2009.pdf)

2. Vērtēšanai izmanto VISC izstrādāto tabulu.

Punkti	Saturs	Tekstveide	Vārdu krājums	Pareizrakstība
3	Pilnībā izpildīti visi uzdevuma nosacījumi.	Dažādu teikuma konstrukciju pareizs lietojums.	Izmantotie vārdi precīzi un skaidri izsaka viedokli pausto domu.	Nav kļūdu vai ir tikai 1 vai 2 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.
2	Nav izpildīts viens no uzdevuma nosacījumiem.	Pārsvarā lietoti vienkārši teikumi. Ir 1 vai 2 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Pietiekams vārdu krājums, 1 vai 2 neprecizitātes vārdu izvēlē.	Ir ne vairāk kā 3–5 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.
1	Nav izpildīti 2 vai 3 uzdevuma nosacījumi.	Lietoti vienkārši teikumi. Ir vairāk par 3 kļūdām gramatisko formu lietojumā.	Nepietiekams vārdu krājums. Vairāk par 3 neprecizitātēm vārdu izvēlē.	Ir ne vairāk kā 6 vai 7 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.
0	Nav izpildīti uzdevuma nosacījumi. Apjoms mazāks par 40 vārdiem. Pārējo kritēriju maksimālais iespējamo punktu skaits – 1.	Kļūdas teikumu uzbūvē un gramatisko formu izveidē traucē uztvert saturu.	Nabadzīgs vārdu krājums. Lai uztvertu domu, teksts jāpārlasa.	Ir vairāk nekā 7 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.

(http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/uzdevumi/2009/9klase/valsts_val_9kl_2009.pdf)

Kopā – 57 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1–16	17–23	24–29	30–35	36–40	41–46	47–50	51–53	54, 55	56, 57

5. nodaļa. Tīra pasaule apkārt

Metodiskie ieteikumi

Lai atkārtotu mācību vielu, var izmantot šo tabulu.

6. klase 69. lpp.	Saliktu teikumu veidi
6. klase 46. lpp.	Divdabju veidi
6. klase 62. lpp.	Divdabju pareizrakstība
7. klase 64. lpp.	Divdabja teiciens
7. klase 97., 98. lpp.	Pārskats par saikļiem
7. klase 111., 113. lpp.	Salikts sakārtots un salikts pakārtots teikums
8. klase 61. lpp.	Salikts sakārtots teikums
8. klase 62. lpp.	Sakārtojuma saikļi
8. klase 79. lpp.	Pakārtojuma vārdi
8. klase 81. lpp.	Virsteikums un palīgteikums
8. klase 82. lpp.	Vienlīdzīgi palīgteikumi
8. klase 99. lpp.	Pieļāvuma, pamatojuma un nosacījuma apstākļa palīgteikumi

Atbildes

MG 63. uzdevums.

Dēle (1)	Ezis (9)	Bruņrupucis (17)
Vabole (2)	Čūska (10)	Spāre (18)
Bīte (3)	Ūdrs (11)	Gliemezis (19)
Vēzis (4)	Zirneklis (12)	Muša (20)
Tauriņš (5)	Ķirzaka (13)	Tritons (21)
Lija (6)	Lapsene (14)	Cauna (22)
Vārna (7)	Lācis (15)	
Sikspārnis (8)	Ērglis (16)	

MG 64.1. uzdevums.

JENOTS	LĀCIS	CAUNA
VILKS	LŪSIS	SERMULIS
LAPSA	ŪDRS	ŪDELE

PIELIKUMI

1. pielikums

Vārdu diktāts

Plūstošs, sviezdams, apputināts, nokosts, zinošs, atrasts, svīzdams, brāzmojošs, aptverts, jaukdams, saspiezdams, lasāms, nesaprazdams, vērsdams, gaistošs, noskriets, atskatīdamies, nesdaams.

Komentāri

Skolotājam būtu jāatgādina divdabju pareizrakstība.

Skolēni var veikt papilduzdevumus, piemēram,

- pārveidot divdabjus darbības vārda nenoteiksmē;
- iesaistīt divdabjus teikumos.

2. pielikums

Diktāts

Pateicoties tehnoloģiju attīstībai, arī lauku darbus mūsdienās ir iespējams paveikt viegli un ātri.

Daudzi cilvēki, ilgodamies pēc dabas, atgriežas uz dzīvi laukos.

Jānis brauc ar riteni dziedot.

Sēžot laivā, es priecājos par skaisto dabu.

Mani klasesbiedri, izlasījuši rakstu par Kurzemi, vēlas jau šogad doties uz turieni ekskursijā.

Suns it kā saprazdams palocīja galvu.

Ekskursanti, vērodami saulrietu, dziedāja skaistu dziesmu.

Šalkdami skrien garām zaļi meži.

3. pielikums

Darba lapa skolēnam

Darbs ar tekstu

1. Lasi tekstu un aizpildi tabulu!

Sabužinājusi dārgā kažoka krāgu, Anna vēlreiz palūkojās caur foajē žalūzijām ārā. Vilka pie dzīvžoga vairs nebija. Uz mazu mirkli viņa atguva sirdsmieru, bet ārdurvis noklaudzēja ar pārcilvēcisku spēku un moteli ieskrēja pārbiļies cilvēks:

– Vilks! Es tikko kā redzēju vilku! Tepat tas ir!

– Ko jūs! Nevar būt... – cik vien mierīgi varēdama, Anna pārbijušos viesi mierināja. Šeit, ceļa malā, ko jūs... Tas būs bijis kaimiņu lielais vācu aitu suns.

– Suns? Ko jūs man, medniekam, cienītā, gribat iestāstīt? Jūs varbūt domājat, ka es vilku no suņa atšķirt neprotu?

Anna kušināja satraukto cilvēku un vedināja bārā: – Nomierinieties, lūdzu. Te, Vidzemes šosejas malā, nekas tāds nevar notikt. Automašīnas braukā turpu šurpu. Suņi, tie ir kaimiņu suņi, kas te skraida visriņķī, noteikti.

– Bet es pats redzēju – makans vilks! Melns kā ogle, krūtis kā bokserim ringā. Ka tik viņš tam meitēnam ko nenodara. Kur ir telefons? Jāizsauc policists, lai vilku nošauj! – vīrietis neļāvās apvārdoties un visu laiku mētājās ar rokām, attēlojot lielo, melno vilku, kuru viņam gribēja iestāstīt kā lielo kaimiņsētas kranci.

– Ka tik meitēnam ko nenodara... – Kādam meitēnam? – Anna sarāvās.

– Nu, tāds skuķis sarkanā cepurītē stāvēja un glaudīja vilkam galvu. Ātri jāizsauc policija, zemessargi, ugunsdzēsēji, veterinārais dienests!...

Uzsaukusi kādam “Kārli! Zvani policijai!”, Anna metās uz lukturīšiem apgaismotā lievenīša.

Uz taciņas aiz dzīvžoga stāvēja viņas meitiņa un glāstīja vilku. Izskatījās, ka abi smaida. Nē, smaidīja tikai meitiņa, bet vilks, stīvo muguru dīvainā čokurā savilcis, purnu pret viņu sacēlis, klusi smilkstēja.

(Pēc Laimas Muktupāvelas)

Jautājums	Apvelc pareizo burtu!	Atbilde
1. Fojāē bija	A	lauku mājās.
	B	moteli.
	C	istabā.
2. Cilvēku pārbiedēja	A	Annas meita.
	B	māte.
	C	vilks.
3. Mierinot Anna teica, ka laukā ir	A	vilki.
	B	suns.
	C	auksti.
4. Notikums risinājās	A	kādā no Latvijas novadiem.
	B	Jelgavā.
	C	ārzemēs.

5. Cilvēks gribēja	A	izsaukt taksometru.
	B	piezvanīt meitenītei.
	C	izsaukt palīdzību.
6. Vārda <i>meitene</i> sinonīms ir	A	mednieks.
	B	skuķis.
	C	meita.
7. Vilks ir	A	melns kā ogle.
	B	tukls kā bokseris.
	C	kā kaimiņsētas krancis.
8. Cilvēks baidījās par	A	meitenīti.
	B	vilku.
	C	māti.
9. Sinonīms vārdam <i>liels</i> ir	A	lielīgs.
	B	makans.
	C	stīvs.
10. Vilks bija	A	jau aizgājis.
	B	uz taciņas.
	C	dzīvžoga priekšpusē.

Kā papilduzdevumu var piedāvāt radošo darbu – stāsta turpinājumu.

4. pielikums

Atstāstījums tuvu tekstam

Lācis un puika

Latviešu tautas pasaka

Reiz lācis dzinies puikam pakaļ. Puika raudādams mucis, bet nevarējis izmukt: lācis gandrīz turpat uz papēžiem. Par laimi, saticis vecu vīriņu; tas pamācījis, lai skrienot pār upes tiltu.

Puika skrējās pār tiltu, bet lācis lēcis upē un salauzis kāju. Nu pārpeldējās ar trim kājām vien upei un klibodams vēl dzinies puikam pakaļ. Bet puika nu vairs neskrējās, jo redzējās, ka lācis panākt nevarēs.

Beidzot lācis lūdzies, lai puika pārsienot viņa klibo kāju. Puika pārsējās. Bet nu lācis smējies: “Tagad man atkal četras kājas — es tevi noķeršu.”

Sācis ķert. Tomēr puika pamanījies pār to pašu tiltu atpakaļ. Lācis ielēcis upē un salauzis otru kāju. Nu ievilcās pusdzīvs mežā, bet puika pārgājās vesels mājā.

Klausīšanās (DB 47. uzd.)

Zoodārzs „Salmiņi”

„Salmiņu” privātkolekcijā ir apskatāmi dažādu sugu fazāni, Indijas skrejpiļes, kuru dīvainā stāvā gaita rada neviltotu jautrību, pundurpiļes, sprogaīnās mājas zosis un savvaļas zosis – gulbju zosis un Kanādas zosis, melnie gulbji, savvaļas zirgi un mazie poniji, punduraitiņas un peruāņu pundurcūciņas, parastās vāveres un mazie ķenguri – valabiji, pūce un dažādu šķirņu truši.

Reizi gadā – jūlija pirmajā sestdienā un svētdienā – „Salmiņos” notiek tradicionālās Strausu dienas, kad cilvēki brauc iepazīt strauskopības produkciju, kā arī apskatīt eksotisku mīldzīvnieku izstādi un citus brīnumus. Apmeklējot dzīvniekus, ir jāievēro iekšējās kārtības noteikumi.

Safari parks „More”

Safari parks „More” ir savvaļas dzīvnieku dārzs, kur 170 ha lielā teritorijā tiek audzēti staltbrieži, dambrieži un baltie staltbrieži, kopā apmēram 300 dzīvnieku. Tepat mitinās arī 16 mežacūkas. Safari parks „More” ir ideāla vieta tiem, kas vēlas atpūsties no pilsētas steigas, uzturēties patīkamā un saskotā vidē, kur rokas stiepiena attālumā atrodas savvaļas dzīvnieki. Šodien parks jau kļuvis par iecienītu apskates objektu gan grupu, gan individuālu apmeklētāju vidū.

Rīgas Zoodārza filiāle „Cīruļi”

Aizputes novada Kalvenes pagasts. Brauciet pa Liepājas šoseju līdz 154. km. Tālāk sekojiet norādēm. “Cīruļi” ir vieta, kur apskatāmi Latvijas dzīvnieki – mežacūkas, vilki, lāči, stirnas, āpši, dienas un nakts plēsīgie putni. Uzmanīgam vērotājam izdosies pamanīt arī Eiropas kokvardi. Turklāt plašā aplokā mīt liels kiangu bars. Šeit var iepazīties ar dažādiem mājdzīvniekiem. „Cīruļu” lepnums ir retās Latvijas zilās šķirnes govīs.

Atbildes

N.p.k.	Apgalvojums	„Salmiņi”	„More”	„Ciruļi”
1.	Apmeklējot šo dzīvnieku dārzu, iespējams apskatīt arī punduraitiņas.	x		
2.	Šajā parkā dzīvo Latvijā mītošie dzīvnieki.	x	x	x
3.	Braucot uz šo parku, var iepazīties ar dažādām briežu sugām.		x	
4.	Te var redzēt ne tikai dzīvniekus, bet arī citus brīnumus.	x		
5.	Iespējams redzēt Latvijai neierastu govju šķirni.			x
6.	Vieta, kur var atpūsties no pilsētas trokšņiem.		x	
7.	Šeit atzīmē kāda dzīvnieka dienas.	x		
8.	Dažreiz te var sastapt arī retu varžu sugu.			x

6. pielikums

Formatīvās vērtēšanas piemēri

1.

Temats. Tīra pasaule mums apkārt. Palīgteikumu veidi un palīgteikuma atrašanās vieta saliktā teikumā.

Mērķis. Stundas/tēmas apguves beigās noskaidrot, kā skolēni prot noteikt palīgteikumu veidus un palīgteikuma atrašanās vietu saliktā teikumā.

Vērtēšana. Ieskaitīts/neieskaitīts

Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. Pasvītrojiet tekstā palīgteikumus un nosakiet to veidu!

Šķielējošais oposums Heidija

2011. gadā par slavenāko dzīvnieku pasaulē var uzskatīt Leipcigas zooloģiskā dārza šķielējošo oposumu Heidiju, kurai sociālajā tīklā *Facebook* ir vairāk nekā 40 000 oficiāli reģistrētu fanu. Jau pirms Heidija parādījās publiskai apskatei, viņas fotogrāfija

žurnālā „Bild” izraisīja sensāciju, kas nav rimusi vēl līdz šim. Tiesa, Heidijas anomālajā vainojami cilvēki – iepriekšējie saimnieki esot par viņu slikti rūpējušies, un nabadzīte sākusī šķielēt nepareizas barības dēļ.

Imperatorpingvīns Nils Olafs

Šis karaliskais pingvīns ir slavens, jo kopš 1973. gada ir ieskaitīts Norvēģijas karaliskās gvardes rindās kā vecākais seržants. Putns dzīvo Edinburgas Zooloģiskajā dārzā. Tā kā viņa vārda izcelsme saistāma ar iepriekšējo Norvēģijas karali Olafu V, pingvīnu 2008. gadā iecēla bruņinieku kārtā.

Jaunzēlandes aita Šreks

Šreks ir aita, kura starptautisku uzmanību izpelnījās 2004. gadā, kad tai sešus gadus pēc kārtas mistiskā veidā bija izdevies izvairīties no apciršanas. Kaut arī Merino aitas parasti tiek cirtas reizi gadā, Šrekam no šīs „eksekūcijas” izdevās paglābties, ilgstoši slēpjoties tumšās kalnu alās un dziļās aizās.

Kad 2004. gada 15. aprīlī Šreku beidzot notvēra, profesionāls cirpējs aitu apcirpa 20 minūšu laikā. Ciršana tika rādīta nacionālajā televīzijā, un izrādījās, ka no Šreka tika iegūti 27 kilogrami vilnas – no šāda daudzuma iespējams pagatavot apģērbu 20 cilvēkiem.

Neapmierinātā zivs – lāse

acs diametrs.

Zivs – lāse, kas pie Austrālijas un Tasmānijas krastiem mīt 600–1200 metru dziļumā, sava nepievilcīgā izskata dēļ nereti tiek dēvēta par vienu no kroplīgākajiem dzīvniekiem, kādi vien mitinās uz mūsu planētas. Zinātnieki šīs zivs “neapmierināto” sejas izteiksmi skaidro ar to, ka tā sauktā starporbitu telpa viņai ir platāka nekā

Neglītākais suns pasaulē Ags

Lai gan ASV un citviet pasaulē ik gadu notiek neglītāko suņu konkursi, eksperti tomēr ir vienisprātis, ka no visiem neglīteņiem pats atbaidošākais ir suns vārdā Ags. Viņš ir kaulains, mūžam izvalbītām acīm un šķību žokli, tāpēc ļoti ilgu laiku pavadīja dzīvnieku patversmē. Tomēr atradās ģimene, kas suņa pieķeršanos vērtēja augstāk par viņa izskatu, un tagad Ags dzīvo laimīgā četru cilvēku ģimenē.

(Pēc interneta materiāliem)

Komentāri

Skolēna darba lapu var sadalīt, sagriežot to atsevišķos tekstos. Skolēni var strādāt pāri vai individuāli, vēlāk samainoties, lai turpinātu darbu ar citu tekstu.

Vērtēšana

Par katru pareizi pasvītrotu un noteiktu palīgtekuma veidu – 1 p.,
 $1 \times 17 = 17$ p.

Kopā 17 punkti

Vērtēšanas skala

Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts
Punkti	1 – 9	10 – 17

2.

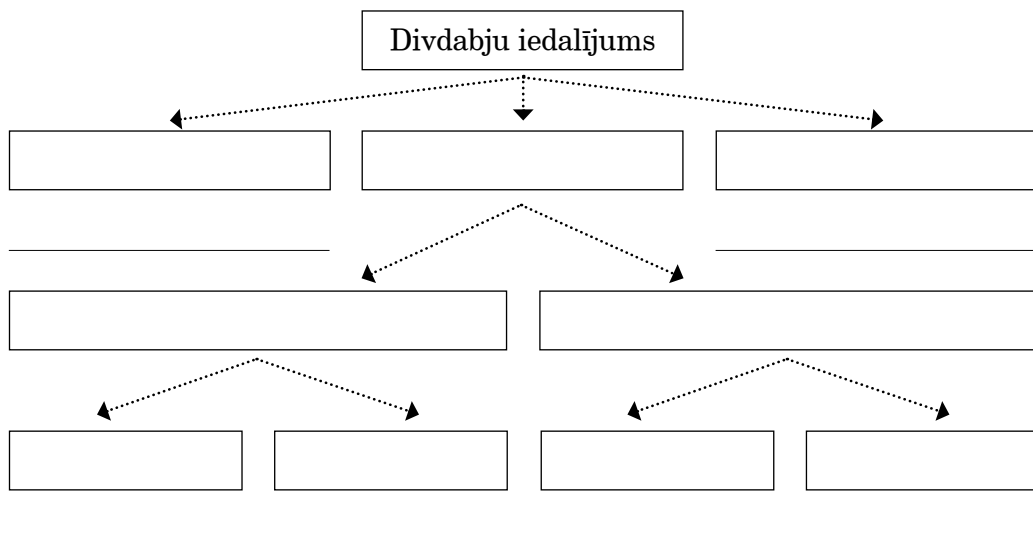
Temats. Tīra pasaule apkārt. Pilsētā un laukos. Divdabju iedalījums.

Mērķis. Stundas/tēmas apguves beigās noskaidrot, kā skolēni izprot un atceras divdabju iedalījumu; noteikt, kuriem jautājumiem atkārtoti jāpievērš uzmanība.

Vērtēšana. Pārrunas ar skolotāju par paveikto.

Darba lapa skolēnam

1. Strādājiēt grupās! Aizpildiet tabulu!

Komentāri

Skolēniem ar labām valodas prasmēm shēma jāizveido bez skolotāja palīdzības, bet skolēniem, kuriem ir vājākas valodas prasmes, skolotājs var palīdzēt aizpildīt grafisko organizatoru.

Taisnstūros jāieraksta divdabju nosaukumi, bet uz līnijām – izskaņas.

Papilduzdevums: zem līnijām var uzrakstīt arī piemērus.

3.

Temats. Tīra pasaule apkārt. Cilvēka radītie draudi dabai. Divdabja pareizrakstība.

Mērķis. Stundas/tēmas apguves beigās noskaidrot, kuriem jautājumiem atkārtoti jāpievērš uzmanība.

Vērtēšana. Pārrunas ar skolotāju par paveikto.

Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. Veido divdabjus un ieraksti tos tabulā!

Lokāmajiem un daļēji lokāmajiem divdabjiem dzimti var izvēlēties.

Darbības vārds	Darāmās kārtas tagadnes lokāmais divdabjis	Darāmās kārtas pagātnes lokāmais divdabjis	Ciešamās kārtas tagadnes lokāmais divdabjis	Ciešamās kārtas pagātnes lokāmais divdabjis	Daļēji lokāmais divdabjis	Nelokāmais divdabjis	Nelokāmais divdabjis
	<i>-ošs, -ošā</i>	<i>-is, -usi -ies, -usies</i>	<i>-ams, -āms, -ama, -āma</i>	<i>-ts, -ta</i>	<i>-dams, -dama, -damies, -damās</i>	<i>-ot, -oties</i>	<i>-am, -ām, -amies, -āmies</i>
saudzēt							
mest							
piesārņot							
sildīties							
piepildīt							
izcirst							
piemēsot							
sviest							

2. uzdevums. Paskaidro, kādi divdabja pareizrakstības noteikumi jāievēro iekrāsotajās ailēs!

3. uzdevums. Uzraksti trīs saliktus teikumus ar pieciem sešiem izveidotajiem divdabjiem!

1. _____
2. _____
3. _____

Vērtēšana

1. uzd. Par katru darbības vārda gramatiski pareizi ierakstītu divdabju 1 rindu – 1 p., 1 x 8 = 8 p.
2. uzd. Par katru pareizi izskaidrotu pareizrakstības noteikumu – 1 p., 1 x 7 = 7 p.

3. uzd. Par katru saturiski un gramatiski pareizi izveidotu teikumu – 1 p.,
 $1 \times 3 = 3$ p.

Kopā 18 punkti

Vērtēšana skala

Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts
Punkti	1 – 9	10 – 18

Temats. Tīra pasaule apkārt. Diena dabā. Divdabja teiciens ar nelokāmo divdabi.

Mērķis. Stundas/tēmas apguves beigās diagnosticēt, kuriem jautājumiem atkārtoti jāpievērš uzmanība.

Vērtēšana. Pārrunas ar skolotāju par paveikto, iesk./neiesk.

Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. Pasvītro tekstā septiņus divdabja teicienus ar nelokāmo divdabi un liec vajadzīgās pieturzīmes!

Gaidām vasaru!

Cilvēks atrodies pie dabas vēlas justies komfortabli. Kas gan var būt skaistāks par saulrietu pie jūras vai saullēktu virs mežu galiem! Taču vēl jaukā to vērot sēžot ērtā krēslā.

Parki ir radīti nepārtrauktai kustībai un pēkšņām ainavas maiņām paredzot iespēju apsēsties un izbaudīt šo ainavu. Parkos parasti tiek izvietoti soli, bet runājot par dārza mēbelēm mēs uzreiz iedomājamies solus, krēslus, galdus, šūpuļkrēslus, pārvietojamās nojumus un tamlīdzīgas lietas, kuras atrodas pie mūsu privātmājām.

Parasti pie privātmājas ir lielāka vai mazāka zaļā teritorija, kur var atpūsties uzņemot viesus priecājoties par dabu un rīkojot svētkus. Tādējādi rodas nepieciešamība šo “zaļo stūrīti” arī atbilstoši iekārtot.

(Pēc interneta materiāliem)

Vērtēšana

Par katru pareizi pasvītrotu divdabja teicienu – 1 p., $1 \times 7 = 7$ p.

Par katru pareizi atdalītu ar komatiem divdabja teicienu – 1 p., $1 \times 7 = 7$ p.

Kopā 14 punkti

Vērtēšanas skala

Vērtējums	neieskaitīts	ieskaitīts
Punkti	1–8	9–14

5.

Temats. Tīra pasaule apkārt. Diena pie dabas. Divdabja teiciens.

Mērķis. Stundas/tēmas apguves beigās diagnosticēt, kā skolēni prot veidot teikumus ar divdabja teicienu.

Vērtēšana. Pārrunas ar skolotāju par paveikto.

1. uzdevums. Izvelc vienu kartīti ar divdabja teicienu, izveido ar to teikumu un iesaisti teikumu stāstījumā tā, lai veidotos stāstījuma turpinājums par dabai nevēlamu uzvedību mežā!

Stāstījuma sākums. Reiz Šmulis kopā ar draugiem devās uz mežu pārgājienā. Viņi nezināja, kā uzvesties mežā. Kur gadījies, kur ne – mežsargs klāt. Saruna ar mežsargu nevedās, jo viņš bija ļoti dusmīgs par to, ko ieraudzīja. Jā, skats bija atbaidošs.

Kartītes skolēnam

iekurinot ugunsķuru	padzērušies limonādi	ēzdami konfektes un cepumus	meklēdami sēnes un ogas
mežā pamesti un nesavākti	skaļi dziedādami <i>Bītlu Yesterday</i>	izvēloties mietiņus telts nostiprināšanai	soļodami pāri skudru pūznim
plūkdami puķes un citus augus	raujot lapas un zarus no kokiem	izēduši konservu kārbu ar šprotēm	iebraukuši mežā
pasviedis padusē cirvi un zāģi	paskatoties uz apmetnes vietu	nocirtuši jaunaudzē mazos kociņus	atstājot produktus

Komentārs

Pirms stāstījuma sākšanas ieteicams noskaidrot vārda „šmulis” nozīmi.

**Pārbaudes darbs
Darba lapa skolēnam**

1. uzdevums. (19 p.)

1. Klausies pasaku un aizvieto izceltos vārdus ar dzirdētajiem!
(10 p.)

Medus Lācis bija ļoti **mīļš** _____ un salds. Viņš bija tik salds, ka tuvas un **attālas** _____ lācenītes **vēlējās** _____ ar viņu draudzēties. Viņas laizīja **pekaiņa** _____ purneli, teikdamas, ka tas ir garšīgs kā saldējums, kā piena kokteilis. Medus Lācis pats **apzinājās** _____, ka viņš ir salds. Kad citu saldumu nebija, viņš reizēm laizīja pats savu ķepu. Viņš **mēdza** _____ dienām sēdēt un sūkā savu ķepu. Citi lāči teica, ka viņš esot pašmīlīgs. Medus Lācis zināja, ka viņiem nevienam tik saldas ķepas nav.

Visas lācenītes viņš **saukāja** _____ par Konfektēm. *Tas bija vis-
skaistākais vārds, kādā viņš kādu **sauca** _____.*

Viņš teica: “Mīļā Konfekte, tu ar tām pūkainām ausīm...” vai: “Mīļā Konfekte ar riekstiem un zilo **lenti** _____, vai tev ir mājās kāds kuģis ar sīrupu?” Viņam nepietika ar bundziņu, viņš vienmēr gaidīja **pilnu** _____ sīrupa kuģi.

(I. Ziedonis)

2. Uzzīmē slīprakstā izcelto teikumu shēmas, nosaki teikumu veidu pēc uzbūves un palīgteikumu veidus! (9 p.)

1. shēma

Teikuma veids: _____

Palīgteikuma veids: _____

2. shēma

Teikuma veids: _____

Palīgteikuma veids: _____

3. shēma

Teikuma veids: _____

Palīgteikuma veids: _____

2. uzdevums. (20 p.)

1. Lasi divus fragmentus no Māra Runguļa stāsta „Divdabis”!

Es taču nevarēju gadu neslidojis braukt pie Indras un kri_dams klu_dams uzklumburēt uz diķa ledus.

– Sveiki. – Būkš! – Esmu Zigmārs no Liepājas. Bāc! – Nepievērsiet man uzmanību. – Bāc! – Es tik vienkārši nemaz neapdauros. – Bladāc! – Par asinīm neuztraucieties. Cīk glums un slīdīgs jums te tas ledus... – Brākš! – Man deguns nav pārsists pirmo reizi. Nolāpīts, atkal guļus! Vai jūs nepalīdzētu zēnam...

Iegājis pagalmā es jau zināju, ka esmu nokļuvis īstajās mājās, – nojumē pie šķūņa, kur ziemā stāvējusi malka un tagad rindojās kastes ar asi spurainiem egļu stādiem.

2. Izceltajos teikumos saliec vajadzīgās pieturzīmes divdabja teiciena atdalīšanai un ieraksti izlaistos burtus! (6 p.)

3. Izraksti divdabjus! (8 p.)

4. Ar trīs divdabjiem veido divdabja teicienus un iesaisti saliktā pakārtotā vai saliktā sakārtotā teikumā! (6 p.)

3. uzdevums. (20 p.)

Iedomājieties, ka jūs dodaties ekskursijā ar klasi! Pļava, kur jums bija paredzēta atpūta, ir piegružota un ugunsкура vieta netīra.

**Uzrakstiet,
kā jūs rīkosieties;
ko un kāpēc darīsiet!**

(100–120 vārdi)

Piezīmēm

Darba lapa skolotājam

Klausīšanās (1. uzd.)

Medus Lācis bija ļoti mīlīgs un salds. Viņš bija tik salds, ka tuvas un tālas lācenītes gribēja ar viņu draudzēties. Viņas laizīja viņa purneli un teica, ka tas ir garšīgs kā saldējums, kā piena kokteilis. Medus Lācis pats zināja, ka viņš ir salds. Kad citu saldumu nebija, viņš reizēm laizīja pats savu ķepu. Viņš varēja dienām sēdēt un sūkāt savu ķepu. Citi lāči teica, ka viņš esot pašmīlīgs. Medus Lācis zināja, ka viņiem nevienam tik saldas ķepas nav.

Visas lācenītes viņš sauca par Konfektēm. Tas bija visskaistākais vārds, kādā viņš kādu dēvēja.

Viņš teica: „Mīļā Konfekte, tu ar tām pūkainām ausīm...” vai: „Mīļā Konfekte ar riekstiem un zilo banti, vai tev ir mājās kāds kuģis ar sīrupu?” Viņam nepietika ar bundžiņu, viņš vienmēr gaidīja veselu sīrupa kuģi.

(I. Ziedonis)

2. uzdevums.

Divdabji: neslidojīs, krizdams, klupdams, pārsists, nolāpīts, iegājis, nokļūvis, stāvējusi

Vērtēšana

1. uzdevums. (19 p.)

1. Par katru pareizi ierakstītu saturiski atbilstīgu vārdu – 1 p.,
 $1 \times 10 = 10$ p.
2. Par katru pareizi uzzīmētu teikuma shēmu – 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.
3. Par pareizi noteiktu teikuma veidu – 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.
4. Par pareizi noteiktu palīgteikuma veidu – 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.

2. uzdevums. (20 p.)

1. Par katru pareizi ieliktu pieturzīmi – 2 p., $2 \times 3 = 6$ p.
2. Par katru pareizi izrakstītu divdabi – 1 p., $1 \times 8 = 8$ p.
3. Par katru pareizi izveidotu un ar komatiem atdalītu divdabja teicienu –
1 p., $1 \times 3 = 3$ p.
4. Par katru pareizi izveidotu saliktu teikumu – 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.

3. uzdevums. (20 p.)

P	Saturs	Plānveidība	Stils	Ortogrāfija ** Interpunkcija **
5	Saturs atbilst tematam. Domas un jūtas atklātas precīzi un oriģināli.	Ir ievēroti teksta uzbūves principi. Precīzi attīstīta galvenā doma, ievērotas rindkopas un to savstarpējā saistība. Ievērots apjoms.	Bagāta leksika, precīzi izvēlēti vārdi un daudzveidīgas teikumu sintaktiskās konstrukcijas. Ir vērojams savs stils, izteiksmīga valoda.	1 kļūda
4	Spriedumi atbilst tematam. Domas un jūtas atklātas pietiekami oriģināli un skaidri.	Ievēroti teksta uzbūves principi, pietiekami precīzi atklāta galvenā doma, un teksts sadalīts rindkopās. Apjoms 70–79 vārdi.	Bagāta leksika, izmantotas dažādas sintaktiskās konstrukcijas. Valoda izteiksmīga. Viena stila kļūda.	2–3 kļūdas
3	Spriedumi atbilst tematam.	Ievēroti teksta uzbūves pamatprincipi. Galvenā doma atklāta pietiekami. Ir ievērotas rindkopas. Apjoms 60–69 vārdu.	Tematam atbilstoša leksika. Vienveidīgas teikumu konstrukcijas. 2 vai 3 stila kļūdas.	4–5 kļūdas
2	Aptuvenš temata izklāsts, virspusēja temata izpratne.	Teksta uzbūve neskaidra. Grūti izsekot galvenajai domai. Daļēji ievērots dalījums rindkopās. Apjoms – mazāks par 60 vārdiem*.	Vienkāršota leksika. Vienveidīgas teikumu konstrukcijas, pārsvarā vienkārši teikumi. 4 vai 5 stila kļūdas.	6–8 kļūdas
1	Temats nav izprasts.	Nav ievērota plānveidība, un nav dalījuma rindkopās.	Trūcīga leksika. Kļūdas vārdu izvēlē, primitīvi veidoti teikumi. 6 vai 7 stila kļūdas.	9–12 kļūdas
0	Nav saistības ar tematu.	Haotisks temata izklāsts.	Darbs nav uztverams.	12 un vairāk kļūdu.

* Ja teksta apjoms ir mazāks par 60 vārdiem, maksimālais punktu skaits par katru kritēriju – 2 punkti.

** Vērtē tikai apgūtā mācību satura robežās.

Kopā 59 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1–7	8–16	17–27	28–34	35–41	42–47	48–53	54, 55	56,57	58,59

6. nodaļa. Kino brīnums

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
MAZLIET NO KINOVĒSTURES		
1. stunda. Kinoteātris – satikšanās vieta. Atkārtojums par divdabja teicienu, pieturzīmju lietojumu teikumos ar divdabja teicienu. Dialoga veidošana.	78., 79., 80. uzd.	49. uzd.
2., 3. stunda. Savrupinājumu veidi, pieturzīmju lietojums teikumos ar savrupinājumiem. Darbs ar tekstu. Piemēru atrašana konkrētam likumam.	81., 82., 83. uzd.	50., 51. uzd.
4., 5. stunda. Savrupinājumu veidi. Anotāciju analīze, izveide. Personvārdu pareizrakstība. Svešvārdu lietojums tekstā.	84., 85., 86., 87. uzd.	52., 53. uzd.
6. stunda. Kino recenzija, emociju formulēšana, emociju izteikšana ar ķermeņa valodu. Dialoga veidošana par filmu.	88., 89. uzd.	
KĀ TOP FILMA?		
7., 8., 9. stunda. Projekts “Kino nozare”.		
10. stunda. Darbs ar tekstu. Paplašināta divdabja teiciena grupa, pieturzīmju lietojums teikumos ar paplašinātu divdabja teiciena grupu.	90. uzd.	
11., 12. stunda. Mācību vielas par savrupinājumu veidiem atkārtojums, gatavošanās pārbaudes darbam.	91., 92., 93. uzd.	54. uzd.
13., 14. stunda. Pārbaudes darbs.		

Metodiskie ieteikumi

Lai atkārtotu mācību vielu, var izmantot informāciju 7. un 8. klases mācību grāmatās.

Klase	Saturs
7. klase	Darbības vārda divdabja forma, divdabja teiciens. 48.–64. lpp.
8. klase	Savrupinājumi. 45.–54. lpp.

Pirmās kinofilmas var noskatīties:

<http://www.youtube.com/watch?v=L7saH58usq4>

<http://www.youtube.com/watch?v=AldD5v-IHX4>

<http://www.youtube.com/watch?v=7JDaOOw0MEE>

Projekts „Kino nozare”

Projekta norise

1. Skolēni sadalās grupās pa trim.
2. Katra grupa izlozē vārdu, kas precizēs tematu – Latvija, Amerika, Eiropa, Indija, pagātne, tagadne, nākotne, problēmas, veiksmes.
- Piemēram, izlozējot vārdu „Latvija”, projekta temats ir „Kinonozare Latvijā”.
3. Skolēniem tiek izskaidrots projekta mērķis, uzdevumi un norise.

Projekta mērķis: izveidot vispusīgu ziņojumu par tematu „Kinonozare”, apskatot tajā kinonozares pamatdaļas – filmu ražošanu; filmu izplatīšanu; filmu demonstrēšanu.

1. Ievērojot izlozēto vārdu, definēt savas grupas projekta nosaukumu.
2. Atlasīt informatīvo materiālu par projekta tematu.
3. Analizēt atlasīto informāciju atbilstīgi tematam.
4. Izveidot prezentācijas plānu, informatīvo materiālu, vizuālo materiālu.
5. Prezentēt paveikto klasei.
6. Analizēt citu grupu prezentācijas pēc kopīgi izstrādātiem kritērijiem.

Komentāri

1. Projekta gaitā skolēni patstāvīgi meklē materiālus. Skolotājs palīdz izvērtēt iegūto informāciju, māca atlasīt būtisko, izveidot prezentācijas plānu, mūdiņa meklēt interesantu informāciju, neatkārtot vispārzināmo. Skolotājs dod norādes par vietnēm, kur internetā meklēt informāciju: <http://www.latfilma.lv>, <http://www.lnb.lv>, http://kinolv.ueuo.com/latviesu_kino_vesture.html, <http://www.arsenals.lv>, <http://www.kinokino.lv>, <http://www.muzeji.lv>.
2. Pirms prezentācijām tiek izrunāti vērtēšanas kritēriji. Ieteicams vērtēt pēc šādiem kritērijiem:
 - prezentācijas kopējais iespaids;
 - prezentācijas atbilstība tematam;
 - informācijas bagātība, kļūdas;
 - prezentācijas pasniegšanas veids;
 - prezentācijai noteiktā laika limita ievērošana;Skolēni var vērtēt aprakstoši.

PIELIKUMI

1. pielikums

Vārdu diktāts

Demonstrējums, operators, elitārs, kinoteātris, 1913. gads, imperators, atšķirības, komēdija, traģēdija, zinātniskā fantastika, nofilmēt, akadēmija, zvaigzne, režisors, dokumentālais kino.

2. pielikums

Diktāts ar uzdevumu

Kinofilmu režisori, slaveni un vēl ne tik zināmi, savu filmu pamatā bieži izmanto populārus literārus darbus. Tāpēc nereti dzirdam: „Šī filma ir labāka par grāmatu!” Tagad, mūsdienās, arvien vairāk cilvēku pat nesāk lasīt grāmatu, jo zina, ka tūlīt uzņems filmu, viegli uztveramu un interesantu. Vai tas ir slinkums? Vai cilvēkiem nav laika lasīt? Un kā tev liekas?

Uzdevumi

1. Atbildēt uz jautājumu 3– 5 teikumos!
2. Atrast tekstā savrupinājumus un noteikt to veidu!
3. Vienu no teikumiem papildināt ar savrupinājumu un pārrakstīt to, lietojot atbilstošas pieturzīmes!

3. pielikums

Darba lapa skolēnam

1. Izlasi jautājumus un atbildi uz tiem!

Jautājums	Tava atbilde	Atbilde pēc teksta noklausīšanās
Kurā gadsimtā sāka veikt pirmos eksperimentus, lai radītu kino?		
Kurā valstī atradās pirmais kinoteātris?		
Kurā valstī tika atvērta pirmā filmu studija?		
Cik garas bija pirmās filmas?		
Kā sauc pirmo uzņemto sižetisko filmu?		
Kurā gadā filmas sāka uzņemt Holivudā?		

2. Klausies tekstu un papildini savas atbildes!

3. Veido rakstu darbu „Kinovēsture”, iesaistot tekstā uzziņātos faktus! Ja iespējams, katru teikumu raksti atbilstoši norādījumiem!

1. Vienkāršs paplašināts teikums.
2. Teikums ar divdabja teicienu.
3. Salikts sakārtots teikums, teikuma daļas saista saiklis *tomēr*.
4. Teikums ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem.
5. Teikums ar divdabja teicienu.
6. Salikta pakārtots teikums, teikuma daļas saista pakārtojuma saiklis *lai gan*.

4. Samaini ar solabiedru rakstu darbus! Izlasi, atrodi un atzīmē gramatikas kļūdas! Apspriediet un labojiet kļūdas viens otra darbā!

Darba lapa skolotājam

Klausīšanās teksts

Kino vēsture

Kino pirmsākumi ir meklējami “kustīgajās bildēs”. 19. gadsimta sākumā tika veikti pirmie eksperimenti, lai iegūtu kustības ilūziju ar vairāku secīgu attēlu ātras nomaiņas palīdzību. Piemēram, tika uzstādītas vairākas kameras, lai iegūtu skrejoša zirga uzņēmumu sēriju. To izdarīja Edvards Mujsbridžs 1878. gadā.

Taču par kameras izgudrotāju uzskata Eteniju-Džūlzu Mareju. Viņš izgudroja „fotografēšanas šauteni”, kas varēja izveidot atsevišķu fotogrāfiju katru

sekundi, radot secīgu attēlu sēriju. Viņa aparāts sākotnēji bija spējīgs iemūžināt 30 secīgus kadrus.

Tālāk eksperimentiem ar kameru nodevās francūzis Luiss Aime Augustīns Le Prinss, kurš kamerā ievietoja papīra ruļļus ar fotogrāfisko emulsiju, kurai bija spēja uztvert gaismu. Le Prinss patentēja šos savus filmu rullīšus un ar tiem uzņēma filmiņas; divas no tām ir saglabājušās līdz mūsdienām. Vienu no tām sauc „Satiksme šķērso Lidsas tiltu”, un tā tika uzņemta 1888. gadā.

Pirmā filmu studija „Melnā Marija” 1893. gadā tika izveidota Amerikā. 1895. gadā pirmajā pasaules kinoteātrī „Salon Indien”, kas atradās Parīzē, sāka prezentēt 10 filmiņas, no kurām neviena nepārsniedza 50 sekundes. Taču pirmā ēka, kas bija paredzēta kā kinoteātris, tika uzcelta Parīzē 1897. gadā.

Pirmā sižetiskā filma „Ceļojums uz mēnesi” tika uzņemta 1902. gadā. Tā uzņemta zinātniskās fantastikas žanrā ar tolaik kino vēsturē vēl nebijušām animācijām un specefektiem. Tās scenārijs veidots pēc Žila Verna grāmatas „Lidojums uz mēnesi” un Herberta Velsa romāna „Pirmie cilvēki uz mēness”. Šīs filmas režisors savu veikumu peļņas nolūkos nosūtīja uz ASV, taču Tomasa Edisona kino tehniķi slepeni izveidoja filmas kopijas un izsūtīja pa visu valsti.

Otro sižetisko filmu “Vilciena lielā aplaupīšana” 1903. gadā uzņēma Edvīns Porters Edisona studijā. Filma kļuva par sensāciju. To izrādīja speciāli aptumšotās teltīs.

Pirmās filmas filmēja Ņujorkā un Ņūdžersijā. Tikai 1913. gadā filmas sāka uzņemt arī Holivudā.

4. pielikums

Skolēniem tiek piedāvāta spēle, kuras laikā tiek atkārtotas zināšanas par savrupinājumiem, to veidiem. Spēle ir gatavošanās pārbaudes darbam.

Šī aktrise, veltīgi pūlēdamās kļūt slavena, sāka filmēties reklāmās.	Nekad nevaimanājot par spēku izsīkumu un vienmēr smaidot, režisors baudīja aktieru mīlestību un aprīnu.	Pietiek vienu reizi filmēties filmā, kas kļūst par „kases grāvēju”, garantējot sev tūlītēju pasaules slavu un miljonus.	Slavenības gaidot, fotogrāfi drūzmējās pie Oskara ceremonijas norises vietas.
Aktieris tēloja stiprinieku – drošsirdīgu un neievainojamu.	Filmas, uzņemtas zinātniskās fantastikas žanrā, aizrāva skatītājus.	Operators, pieredzes bagāts un talantīgs, filmēja savu 17. filmu.	Slavenība Merilina Monro patika visiem – skaista kā dieviete.

Valda stereotips, ka visas pasaules filmas uzņem šeit, Holivudā.	Skaļi, skriešus, tuvojās filmas sliktie varoņi.	Te, <i>Cinevillā</i> , uzņemtas vairākas latviešu un ārvalstu filmas.	Pirmās filmas Holivudā uzņemtas šajā gadsimtā, 20. gados.
Par kino pasaulē un filmām Latvijā uzzinām no raidījuma <i>Kinomānija</i> – Ivetas Feldmanes producētā raidījuma.	Mūzika, filmu zvaigznes otra aizraušanās, netika realizēta.	Kinoteātris, moderns un plašs, atradās pašā pilsētas centrā.	Dekorācijas, īpašas putuplasta konstrukcijas, tika uzglabātas milzīgā kino paviljonā.

Komentāri

1. Spēle ir atvasināta no kāršu spēles „Ēzeļi”, bet nosaukta par „Lēno”. Skolēnu uzdevums ir savākt četrus vienādus savrupinājumu veidus – divdabja teicienu, savrupinātu pielikumu, savrupinātu apzīmētāju, savrupinātu apstākli.
2. Spēli spēlē grupās pa četri.
3. Kārtis izgriež, un katram skolēnam izdala četras kārtis.
4. Skolēns izlasa teikumus kārtīs un izvēlas, kuru savrupinājuma veidu krās.
5. Pārējās kārtis pulksteņrādītāja virzienā tiek padotas citiem spēlētājiem. Pārējiem dalībniekiem nedrīkst teikt, kuru savrupinājuma veidu krāj. Kurš pirmais savāc visas četras kārtis ar vienu savrupinājuma veidu, liek galdā roku. Pārējiem jāpaspēj uzlikt roka pēc iespējas ātrāk. Kurš paliek pēdējais, saņem burtu „l”. Kārtis sajauc un spēlē no jauna. Spēli turpina tik ilgi, kamēr viens kļūst par Lēno (Lēnais – 6 burti, spēlē 6 reizes).

5. pielikums

Pārbaudes darbs

1. uzdevums. (18 p.)

1. Atzīmē pareizās un nepareizās atbildes! Pareizās atzīmē ar burtu P, nepareizās – ar burtu N!

Jānis Streičs ir režisors, kurš nekad nav atveidojis nevienu lomu.	
Jānim Streičam ir mazāk nekā 20 filmas.	
Viena no Jāņa Streiča filmām ir <i>Cilvēka meita</i> .	

Jānis Streičs apbalvots ar Piecu Zvaigžņu ordeni.	
Režisors ir saņēmis Vatikāna prēmiju.	
Jānis Streičs ir rakstījis arī filmu scenārijus.	
Jaunākā Jāņa Streiča filma ir „Rūdolfas mantojums”.	

2. Papildini teikumus ar savrupinājumu un lieto vajadzīgās pieturzīmes !

Jānis Streičs _____ ir viens no populārākajiem kinorežisoriem. Te _____ katru gadu uzņem kādu jaunu filmu. Jāņa Streiča populārākās filmas uzņemtas toreiz _____.

3. Uzraksti katra savrupinājuma veidu!

2. uzdevums. (12 p.)

1. Lasi filmas anotāciju un nosaki, kāds ir filmas žanrs! Savas domas pamato!

2. Uzraksti personvārdus latviski!

3. Uzraksti, par ko, tavuprāt, ir filmas sižets!

Tā nebūs tikai aplaupīšana. Tā būs atmaksa...

Ņujorkas dārgākā rezidenču nama menedžeris vada šo namu jau desmit gadus, viņa acij nepaliek nepamanīts itin nekas. Nama ietekmīgākais iedzīvotājs Arturs Šovs atrodas mājas arestā, jo tika pieķerts zādzībā lielos apmēros – apzadzis savus investorus un paņēmis 20 miljonus dolāru. Kuri no piekrāptajiem investoriem ir visdusmīgākie? Šī nama apkalpojošā personāla darbinieki, kuru pensiju plānā ieguldītā naudiņa nu ir vējā. Un tieši viņi pārzina debesskrāpi kā savu kabatu...

4. Uzraksti īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes!

dārgs – dārgāks – visdārgākais
ietekmīgs –
liels –
dusmīgs–
gudrs –

3. uzdevums. (12 p.)

- 1. Uzraksti 5 nosacījumus svarīguma secībā, kas tev šķiet svarīgi, izvēloties, kuru filmu noskatīties!**
- 2. Trīs svarīgākos nosacījumus pamato! Iesaisti savā tekstā arī šos teikumus:**

vienkāršu teikumu ar savrupinājuma grupu;
saliktu sakārtotu teikumu ar savrupinājuma grupu;
saliktu pakārtotu teikumu ar vienlīdzīgiem teikuma locekļiem!

Darba lapa skolotājam

Klausīšanās

Viens no labākajiem un populārākajiem Latvijas kinorežisoriem ir Jānis Streičs. Jānis Streičs dzimis 1936. gada 26. septembrī Preiļu pagasta Anspokos. Sākot ar 1967. gadu, uzņēmis vairāk nekā 20 filmu. Dažās no tām Jānis Streičs pats atveidojis arī lomas un vairākām rakstījis scenārijus. Populārākās filmas, ko bieži varam redzēt arī TV ekrānos, ir „Kapteiņa Enriko pulkstenis”, „Teātris”, „Limuzīns Jāņu nakts krāsā”, „Cilvēka bērns”, „Likteņdzirnas”, „Vecās pagastmājas mistērija” un citas. Jaunākā no uzņemtajām filmām ir „Rūdolfa mantojums”.

Jānis Streičs ir daudzu starptautisko filmu festivālu laureāts. Viņa režisētā filma „Cilvēka bērns” saņēmusi galveno balvu Sanremo autorfilmu festivālā, otro godalgu Starptautiskajā bērnu filmu festivālā Čikāgā, galveno balvu Maskavas kinofestivālā *Otrā pirmizrāde*. Režisors arī saņēmis Vatikāna prēmiju *Beato Angelico per L'Europa*, viņš ir pirmais no Latvijas, kam tā piešķirta.

1998. gadā Jānis Streičs apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Vērtēšana

1. uzdevums. (18 p.)

1. Par katru pareizi ierakstītu atbildi 1 p., $1 \times 7 = 7$ p.

2. Par katru savrupinājumu – 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.

Par katru pareizi ieliktu pieturzīmi 1 p. $1 \times 5 = 5$ p.

3. Par katru pareizi noteiktu savrupinājuma veidu 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.

2. uzdevums. (12 p.)

1. Par pareizi noteiktu žanru 1 p. Par skaidri uztveramu, loģiski veidotu, argumentētu savu domu pamatojumu 1 p., $1 + 1 = 2$ p.

2. Par loģisku filmas sižeta prognozi 1 p. Par filmas sižetu bez gramatiskajām kļūdām 1 p. $1 + 1 = 2$ p.

3. Par katru gramatiski pareizi izveidotu īpašības vārdu 1 p., $1 \times 8 = 8$ p.

3. uzdevums. (12 p.)

Par katru gramatiski pareizi uzrakstītu nosacījumu 1 p. $1 \times 5 = 5$ p.

Par katru prasīto teikuma konstrukciju 1 p. $1 \times 3 = 3$ p. Par katru gramatiski pareizu teikumu 1 p. $1 \times 3 = 3$ p.

Par loģisku pamatojumu 1 p.

Kopā 42 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1-4	5-9	10-16	17-25	26-29	30, 31	32-35	36-38	39, 40	41, 42

7. nodaļa. Mūžīgie jautājumi

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
LAIKS UN TELPA		
1., 2. stunda. Es piedzimu laikā... Literāra teksta interpretācija. Stāstījuma veidošana par noteiktu tematu. Darbības vārdu laika kategorija.	94., 95., 96. uzd.	55. uzd.
3. stunda. Laika mērīšana. Laika mērvienības. Laika apstākļa vārdi. Pārdomu darbs.	97., 98. uzd.	56., 57. uzd.
4.,5. stunda. Darbs ar tekstu. Diskusijas plāna izveide, diskusija, diskusijas analīze.	99. uzd.	58. uzd.
6., 7. stunda. Projekts “Laika mašīnas”.	100., 101. uzd.	
VESELAIS UN DAĻA		
8., 9. stunda. Kā es mācos? Valodas struktūra kā veselais un daļa. Darbs ar kulturoloģisku tekstu. Valodas funkcionālo stilu atšķirības.	102., 103., 104. uzd.	59. uzd.
10., 11. stunda. Burts un vārds – veselais un daļa. Vārdarināšanas līdzekļi. Brīvais raksts, dzejoļa rakstīšana.	105., 106., 107. uzd.	61. uzd.
12., 13. stunda. Teksta rediģēšana, sava viedokļa formulēšana, argumentēšana. Sava viedokļa izteikšana par valodas nozīmi cilvēka personības veidošanā.	108., 109., 110. uzd.	
14., 15. stunda. Pārbaudes darbs.		

Metodiskie ieteikumi

Temats „Mūžīgie jautājumi” veidots ar mērķi rosināt skolēnus domāt par neikdienišķo, mācīties formulēt savu viedokli, runājot par filozofiskiem tematiem. Diskutējot par filozofiskiem jautājumiem, nav pareizu vai nepareizu viedokļu, visi skolēni ir jāmudina izteikties un pamatot savas domas.

Temata apguvi var sākt ar eksperimentu „Kāds ir tavs laiks?”. Eksperimenta laikā skolēni aizver acis, skolotāja uzņem laiku. Skolēnam ir jāpaceļ roka brīdī, kad, viņaprāt, ir pagājušas 95 sekundes. Ja skolēns paceļ roku ātrāk, tad viņa laiks steidzas. Ja vēlāk – laiks rit lēnāk nekā pulksteņa laiks. Pēc eksperimenta pārrunā rezultātus.

MG 98.1. uzdevumu var aizstāt ar grupu darbu. Katra grupa saņem lapiņu ar vārdu vai vārdu savienojumu, kas norāda laiku – *vakar, pagājušajā nedēļā, šajā minūtē, nākamgad, šajā gadsimtā.*

Skolēnu uzdevums ir izdomāt trīs darbības, kas varētu notikt uz lapiņas uzrakstītajā laikā.

Piemēram,

*šajā minūtē,
pirms minūtes,
pirms divām minūtēm,
pirms trim minūtēm,*

*pēc minūtes,
pēc divām minūtēm,
pēc trim minūtēm.*

Projekta darbs „Laika mašīnas”

Iespējamie informācijas avoti:

1. Kino.

„Burbuļvannas laika mašīna” (2010), „Pusnakts Parīzē” (2011), „Laika mašīna”, „Atpakaļ nākotnē”.

2. Interneta vietnes.

http://lv.wikipedia.org/wiki/Zin%C4%81tnisk%C4%81_fantastika. <http://easyget.lv/auto/read/43666/>, skat. 06.03.13.

http://fizmati.lv/zinas/zinatne/jauna_teoriya_par_celosanu_laika.

<http://forte.delfi.lv/zinatne/honkongas-fiziki-celosana-laika-nav-iespejama.d?id=39796081>.

3. Grāmatas. Velss, H. Laika mašīna. <http://gramataselektroniski.wordpress.com/2010/11/07/laika-masina-herberts-dzordzs-velss/>, <http://drukatava.lv/gramatu-e-veikals/periodiskie-izdevumi/kabineta-mapes/smadzenes-un-laika-masinas>,

MG 105. uzdevumā var būt arī šāda versija:

1. Skolēni sadalās pāros.

2. Katram pārim ir rūtiņu lapa.

3. Jebkurā vietā uz lapas horizontāli vai vertikāli tiek ierakstīts vārds „ZILONIS”.

4. Skolēni cits pēc cita papildina vārdu, izmantojot esošos un pievienojot jaunus burtus.

5. Spēles laiks 10 minūtes.

6. Uzvar tas pāris, kam izdevies izveidot visvairāk vārdu.

PIELIKUMI

1. pielikums

Vārdu diktāts ar uzdevumu

Minūte, sekunde, gadsimts, pulkstenis, ēra, laikmets, saulgrieži, pulksteņa rādītājs, ciparnīca, nedēļas diena, nākamais gadsimts.

2. pielikums

Diktāts ar uzdevumu Sekundes un minūtes

Gar strauta malu likumoja maza taciņa. Pa šo taciņu gāja Sekundes. Sekunžu bija daudz, bet tās parādījās tikai pa vienai un pazuda. Pretī Sekundēm nāca Minūtes.

„Labdien,” Minūte sveicināja Sekundi.

„La...,” un Sekunde pazuda. Viņa bija pagājusi. Minūte apjuka, jo nupat vēlējās jautāt, kā pretimnācēju sauc. Te parādījās vēl viena Sekunde.

„Kā tevi sauc?” jautāja Minūte.

„Se...,” atbildēja Sekunde un pazuda, taču parādījās nākamā.

Minūte nolēma jautāt ātri, lai pretimnācēja paspētu atbildēt: „Kā tevi sauc?”

„Se...,” ātri pateica nākamā Sekunde un beidzās. Minūte gribēja jautāt vēlreiz, bet pazuda, jo pati bija beigusies. Parādījās nākamā Minūte. Ieraudzījusi skaistās Sekundes, viņa gribēja pajautāt, kā tās sauc. Te pēkšņi virs galvas viņa izdzirda skaļus smieklus. Ozola zarā sēdēja Stunda un smējās.

(Pēc E. Ermansona)

Komentāri

Laika mērvienības šajā tekstā jāraksta ar lielo sākuma burtu. Pirms diktāta jāatkārto tiešās runas pareizrakstība. Pēc diktāta uzrakstīšanas skolēniem jāturpina teksts, veidojot tā noslēgumu (8–10 teikumi).

3. pielikums

Konspektīvais atstāstījums ar paplašinājumu

Zinātniskā fantastika ir literatūras un kino veids, kam raksturīga fantastiska darbības vide, laiks vai tehnoloģijas. Arī varoņi parasti ir no citas planētas, bet atšķirībā no fantāzijas literatūras zinātniskajā fantastikā viss tiek pamatots zinātniski. Protams, gandrīz vienmēr šis zinātniskais pamatojums ir vairāk vai mazāk hipotētisks un ne vienmēr tas ir zinātniski precīzs.

Daudzi zinātniskās fantastikas darbi ir pētnieciska vai pat brīdinoša rakstura. Tā, piemēram, tajos var tikt aplūkota zinātnes un tehnoloģiju attīstības ietekme uz cilvēci vai individu, sekas saskarsmei ar ārpuszemes civilizācijām.

Zinātniskā fantastika kino ienāca no literatūras. Jau 19. gadsimta otrajā pusē sāk publicēties viens no diviem nozīmīgākajiem zinātniskās fantastikas rakstniekiem francūzis Žils Verns. Pazīstamākie Verna zinātniskās fantastikas darbi ir romāni „Ceļojums uz Zemes centru” (1864), „No Zemes uz Mēnesi” (1865), „Begumas miljoni” (1879). Daudzi no tiem ir vairākkārt ekranizēti.

Otrs populārais zinātniskās fantastikas autors ir Herberts Velss, kurš savu literāro darbību uzsāka 19. gs. 80. gadu beigās un turpināja 20. gadsimtā. Velsa pazīstamākie zinātniskās fantastikas darbi ir „Laika mašīna” (1895), „Doktora Moro sala” (1896), „Neredzamais cilvēks” (1897), „Pasauļu karš” (1898), „Pirmie cilvēki uz Mēness” (1901) un daudzi citi.

Darba lapa skolēnam

Konspektīvais atstāstījums ar paplašinājumu

Ko es domāju par zinātnisko fantastiku?

5. pielikums

Pārbaudes darbs

1. uzdevums. (16 p.)

1. Lasi tekstu un ieraksti atbilstošus vārdus tukšajās vietās! (12 p.)

Senās alķīmijas zinātnes galvenais mērķis ir filozofu akmens _____ Filozofu akmens ir leģendāra substance ar _____ īpašībām. Akmens spēj pārvērst jebkuru materiālu tīrā zeltā. Ar tā palīdzību var radīt dzīvības eliksīru, kas padara tā lietotāju _____ Gadsimtu laikā ne vienreiz vien ir ziņots par filozofu akmeni, bet vienīgais pašlaik zināmais akmens _____ Nikolasam Fleimela kungam, _____ alķīmiķim. Fleimela kungs, kurš pagājušajā gadā svinēja _____ sešsimt sešdesmit piekto dzimšanas dienu, bauda klusu dzīvi Devonā kopā ar sievu Perenelli, kurai ir sešsimt piecdesmit astoņi gadi.

(Pēc interneta materiāliem)

2. Vai tu tici tekstā paustajai domai? Savu atbildi pamato trīs teikumos! (4 p.)

2. uzdevums. (16 p.)

1. Darini no katra dotā vārda jaunu vārdus! (5 p.)

filozofs –
akmens –
grāmata –
laiks –
brīnums –

2. Ieraksti trūkstošos darbības vārdus dažādās laika formās! Var izmantot arī nolieguma formas. (11 p.)

Es skatījos filmu,

es _____ filmu,

es _____ filmu,

es _____ filmu,

es _____ filmu.

Šajā filmā galveno varoni tēloja Anna,

šajā filmā galveno varoni _____ Anna,

šajā filmā galveno varoni _____ Anna,

šajā filmā galveno varoni _____ Anna.

Man šī filma patīk.

Man šī filma _____.

Man šī filma _____.

Man šī filma _____.

3. uzdevums. (16 p.)

1. Izvēlies vienu no jautājumiem un precizē to, veidojot divus papildu jautājumus! (6 p.)

Vai laika mašīna reāli eksistē?

Vai laika mašīna ļauj ceļot laikā?

Vai ceļošana laikā ir vajadzīga?

2. Sagrupē jautājumus un pieraksti klāt vienu jautājumu katrai grupai! (10 p.)

Viennozīmīgi atbildami jautājumi	Filozofiski jautājumi

1. Cik šobrīd ir pulkstenis?
2. Vai cilvēks var mainīt savu laiku?
3. Kāds ārā laiks?
4. Vai tev dotais laiks ir īss vai garš?
5. Vai ceļot laikā ir cilvēka sapnis?
6. Vai cilvēks var mainīt savu laiku?

4. uzdevums. Izvēlies vienu no apgalvojumiem un raksti radošu darbu (100–120 vārdi)! (20 p.)

Tu esi tikai daļa no veseluma.
Tavs laiks ir te un tagad!
Ceļot laikā nozīmē bēgt no realitātes.

Vērtēšana

1. uzdevums. (16 p.)

1. Par katru saturiski pareizi ierakstītu vārdu 1 p., $1 \times 6 = 6$ p.
2. Par katru gramatiski pareizi ierakstītu vārdu 1 p., $1 \times 6 = 6$ p.
3. Par katru teikumu bez gramatikas kļūdām 1 p., $1 \times 3 = 3$ p.
4. Par argumentētu domu izklāstu 1 p.

2. uzdevums. (16 p.)

1. Par katru pareizi darinātu formu 1 p., $1 \times 5 = 5$ p.
2. Par katru pareizi darinātu formu 1 p., $1 \times 11 = 11$ p.

3. uzdevums. (16 p.)

1. Par katru papildjautājumu 1 p., $1 \times 6 = 6$ p.
 2. Par katru pareizi sargrupētu jautājumu 1 p., $1 \times 6 = 6$ p.
 3. Par katru saturiski pareizi veidotu jautājumu 1 p., $1 \times 2 = 2$ p.
- Par katru gramatiski pareizi veidotu jautājumu 1 p., $1 \times 2 = 2$ p.

4. uzdevums. (20 p.)

Radošā darba vērtējums

P.	Saturs	Plānveidība	Stils	Ortogrāfija ** Interpunkcija **
5	Saturs atbilst tematam. Domas un jūtas atklātas precīzi un oriģināli.	Ir ievēroti teksta uzbūves principi. Precīzi attīstīta galvenā doma, ievērotas rindkopas un to savstarpējā saistība. Ievērots apjoms.	Bagāta leksika, precīzi izvēlēti vārdi un daudzveidīgas teikumu sintaktiskās konstrukcijas. Ir vērojams savs stils, izteismīga valoda.	0–1 kļūda
4	Spriedumi atbilst tematam. Domas un jūtas atklātas pietiekami oriģināli un skaidri.	Ievēroti teksta uzbūves principi, pietiekami precīzi atklāta galvenā doma, un teksts sadalīts rindkopās. Apjoms 70–79 vārdi.	Bagāta leksika, izmantotas dažādas sintaktiskās konstrukcijas. Valoda izteismīga. Viena stila kļūda.	2–3 kļūdas
3	Spriedumi atbilst tematam.	Ievēroti teksta uzbūves pamatprincipi. Galvenā doma atklāta pietiekami. Ir ievērotas rindkopas. Apjoms 60–69 vārdu.	Tematam atbilstoša leksika. Vienveidīgas teikumu konstrukcijas. 2 vai 3 stila kļūdas.	4–5 kļūdas
2	Aptuvens temata izklāsts, virspusēja temata izpratne.	Teksta uzbūve neskaidra. Grūti izsekot galvenajai domai. Daļēji ievērots dalījums rindkopās. Apjoms – mazāks par 60 vārdiem.	Vienkāršota leksika. Vienveidīgas teikumu konstrukcijas, pārsvarā vienkārši teikumi. 4 vai 5 stila kļūdas.	6–8 kļūdas
1	Temats nav izprasts.	Nav ievērota plānveidība, un nav dalījuma rindkopās.	Trūcīga leksika. Kļūdas vārdu izvēlē, primitīvi veidoti teikumi. 6 vai 7 stila kļūdas.	9–12 kļūdas
0	Nav saistības ar tematu.	Haotisks temata izklāsts.	Darbs nav uztverams.	12 un vairāk kļūdu.

Kopā 68 punkti

Vērtēšanas skala

Balles	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Punkti	1–14	15–21	22–36	37–46	47–53	54–58	59–62	63, 64	65, 66	67, 68

8. nodaļa. Mūžu dzīvo, mūžu mācies...

Apakštemati un mācību stundu saturs	Mācību grāmata	Darba burtnīca
IZCILI PRĀTI		
1., 2. stunda. Zinātne. Stāstījums, izmantojot atbalsta vārdus. Atkārtojums par morfoloģijas jautājumiem: vārdšķirām un vārda sastāvu.	111. uzd.	62., 63. uzd.
3. stunda. Zinātniskie atklājumi. Stāstījums par zinātniskajiem atklājumiem.	112. uzd.	
4., 5. stunda. Tramvaju rašanās. Atkārtojums par iespraudumiem.	113. uzd.	64. uzd.
6. stunda. Atkārtojums par paskaidrojošām vārdu grupām.	114. uzd.	65. uzd.
7. stunda. Atklājumi fizikā un ģeogrāfijā. Pieturzīmju lietojums tekstā. Interpunkcijas normas.	115. uzd.	
ES ZINU, ES PROTU...		
8., 9. stunda. Sakāmvārdi. Sava viedokļa izteikšana par sakāmvārdiem. Atkārtojums – darbības vārda izteiksmes, lietvārda deklinācijas, vietniekvārdu iedalījums.	116., 117. uzd.	66. uzd.
10., 11. stunda. Ko es mācos, ko es varu iemācīt? Konspekta veidošana. Ziņojums par mācību tematu. Pieturzīmju lietojums tekstā.	118., 119. uzd.	67. uzd.
12., 13. stunda. Ko esmu iemācījies? Zināšanu un prasmju pašvērtējums. Darbs ar tekstu. Vārdu izvēle. Ortogrāfijas normas.	120., 121. uzd.	
14., 15. stunda. Pārbaudes darbs.	(3. pielikums).	

PIELIKUMI

1. pielikums

Mācību diktāts

Kas slēpjas kalkulatora „vēderā”?

Piespiežot kāda kalkulatora ciparu vai darbības taustiņu, notiek vairākas darbības. Cietais plastmasas taustiņš uzspiež uz gumijota, plēvē iestrādāta elastīga izcilnīša. Tas savukārt izveido elektrisko kontaktu starp mikroshēmas kārtām, kur tiek uztverts signāls, tad pārveidots un novadīts uz mikroprocesoru. Mikroshēma nosaka, kurš taustiņš ir nospiests, aktivizē atbilstošas vienības displejā, kas atbilst noteiktam skaitlim.

Ja piespied ciparu, kalkulators to ievieto noteiktā atmiņā, ko sauc par reģistru. Tālāk tu spied, piemēram, taustiņu „+” un nākamo ciparu, ko procesors ievieto citā reģistrā. Beigās, kad nospiests taustiņš „=”, darbu sāk rēķināšanas programma – kalkulators abu reģistru saturu savieno un parāda rezultātu.

(Pēc žurnāla „Ilustrētā Junioriem”)

2. pielikums

Darba lapa skolēnam

1. uzdevums. Izlasi apgalvojumu un uzraksti savas domas par izteikumu!

Visi ģēniji ir traki, reālajai dzīvei nepiemēroti, nepamana, ko ēd, ko velk mugurā, nemazgājas, viņus ārpus fizikas (matemātikas, ķīmijas, elektronikas) nekas neinteresē...

2. uzdevums. Izlasi tekstu un uzraksti, vai tu spēj saprast zinātnieku! Pamato savu viedokli!

Daudzi izbrīnā kļuva vai mēmi, kad izcilais zinātnieks Grigorijs Perelmans paziņoja, ka viņam nevajag ne miljona, ne slavas.

Pirms vairākiem gadiem pasauli pāršalca ziņa, ka Krievijas matemātiķis Grigorijs Perelmans, kurš mitinājās prusaku apsēstā dzīvoklī Sanktpēterburgā, atrisinājis vairāk nekā 100 gadu vecu matemātikas mīklu un atteicies no miljona ASV dolāru lielas balvas. Precīzāk – matemātiķis atteicās no ASV Masačūsetsas štata Kembridžas pilsētas Kleja matemātikas institūta balvas par Puankarē hipotēzes pierādīšanu. Savu pierādījumu Perelmans publicēja internetā, taču saņemt prestižo medaļu uz Starptautiskās

Matemātikas apvienības apbalvošanas ceremoniju 2006. gadā neieradās. „Man ir viss nepieciešamais,” Perelmans caur aizslēgtām dzīvokļa durvīm skaidroja žurnālistiem.

„Neesmu ieinteresēts iegūt naudu vai atpazīstamību. Nevēlos nonākt sabiedrības uzmanības centrā kā zoodārza iemītnieks. Neesmu nekāds matemātikas varonis. Mani panākumi nav tik īpaši, tāpēc negribu, lai visi uz mani blenž,” sarunai punktu pielika Perelmans.

Par matemātiķa atteikšanos saņemt miljonu sevišķi pārsteigti bija viņa kaimiņi, kas apliecināja, ka matemātiķis dzīvojot ļoti pieticīgi. Viņa dzīvoklī esot tikai galds, krēsls un gulta, kuras netīro matranci atstājuši iepriekšējie iemītnieki.

(Pēc interneta materiāliem)

3. uzdevums. Sameklē informāciju par kādu zinātnieku – dīvaini – un uzraksti par viņu piecus sešus teikumus!

3. pielikums

Vārds _____ Uzvārds _____ Klase _____

**Latviešu valoda mazākumtautību skolā
Pārbaudes darbs 9. klasē**

1. uzdevums. (18 p.)

1. Izlasi informāciju par nenopietno kinomākslā! Atrodi teikuma sākumam atbilstošu turpinājumu! Ieraksti tabulā pareizās atbildes burtu! (10 p.)

(Viens teikuma turpinājums ir lieks.)

Atpakaļ pagātnē!

	Teikuma sākums	Turpinājuma burts
0.	<i>Aizceļot citā laikā vai atgriezties pagātnē šķiet tīrā fantāzija.</i>	A
1.	Gandrīz katram ir bijusi vēlēšanās ceļot laikā,	
2.	Telpā mēs brīvi varam pārvietoties šurpu turpu,	
3.	Mūsu visu pārvietošanās ātrums ir vienāds – uz nākotni ar ātrumu 1 km stundā,	
4.	Centieni nokļūt nākotnē sastopami jau seno tautu mitoloģijā,	
5.	Aizceļošana pagātnē literārajos darbos parādījusies tikai nesen,	
6.	Par klasisku paraugu ceļošanai laikā tiek uzskatīts Herberta Velsa romāns „Laika mašīna”,	
7.	Ja esi lasījis vai redzējis Harija Potera piedzīvojumus,	
8.	Fiziķi teorētiski uzskata,	
9.	Daudz šķēpu tika laužts slaveno domātāju aprindās,	
10.	Laiks ātri lidojošiem objektiem rit lēnāk nekā tam,	

A *tāpēc ka reālā dzīvē ar to neesam sastapušies.*

B un mainīt to pagaidām nav iespējams.

C tad zināsi, ka arī viņš ceļoja laikā.

D lai izlabotu kādu paša izdarītu kļūdu pagātnē vai paslepus ielūkotos nākotnē.

E kas iztulkota daudzās valodās un piedzīvojusi vairākas ekranizācijas.

F bet to visai aizraujoši aprakstījis Marks Tvens darbā „Konektikutas jeņķis karaļa Artura galmā”.

G kurā kāds personāžs it kā esot pabijis nākotnē.

H taču nokļūšana iecerētajā laika periodā šobrīd ir iespējama tikai sapņos.

I ka vismaz uz papīra ceļošana laikā ir iespējama.

J laiks uz kuģa ritēs daudz lēnāk nekā uz Zemes palikušajiem.

K un nopietnus pierādījumus šai varbūtībai izdevās atklāt jau Albertam Einšteinam.

L kurš pārvietojas ar mazāku ātrumu attiecībā pret pirmo.

1.2. Izlasi informāciju par ceļošanu laikā un uzraksti stāstījuma plānu! (8 p.)

Daudziem Alberta Einšteina vārds saistās ar relativitātes teoriju. Tā paredz, ka cilvēki, ceļojot Visumā, nenovecos, kā arī citas, ikdienā divainas lietas par laika ritējumu. A. Einšteina vispārīgā relativitātes teorija būtiski izmainīja cilvēces priekšstatus par telpu, laiku un Visuma uzbūvi. Viņš pierādīja, ka, lidojot kosmosā, izdodas aizkavēt novecošanas procesu.

Arī kosmonauti un lidmašīnas pasažieri pārdzīvo niecīgu, bet tomēr pavisam reālu pārvietošanos laikā. Piemēram, Starptautiskās Kosmiskās stacijas astronauti arī nedaudz „iesoļo nākotnē”, ja salīdzina ar tiem, kas palikuši uz Zemes. Krievijas kosmonauts Sergejs Avdejevs, kurš kosmosā nodzīvojis gandrīz 748 dienas, ir aizceļojis 0,02 sekundes nākotnē.

Ceļošanu nākotnē varētu realizēt, uzbūvējot ātrāku kosmosa kuģi, taču daudz grūtāk ir nokļūt pagātnē. Te būs jāgaida īstas laika mašīnas parādīšanās. Zinātnieki uzskata, ka pagātņi apmeklēt ir bīstami. Iedomājieties, cilvēks atgriežas pagātnē, kad dzīvs ir viņa vectēvs, bet vēl nav piedzimis tēvs. Kas notiks, ja viņš netīšām izjauks vectēva un vecmāmiņas kāzas un paša piedzimšana nebūs iespējama? Kas notiks, kad viņš atgriezīsies nākotnē?

Lai noskaidrotu, vai ceļošana laikā ir iespējama, tiek veikti dažādi fizikas eksperimenti, diemžēl neviens nav vainagojies panākumiem. Tikpat nesekmīgi bijuši aicinājumi atsaukties laika ceļotājus un ierasties konkrētā vietā un laikā. Iespējams, ceļotāji nedrīkst un nevar iejaukties notikumos un izturas kā pasīvi novērotāji, lai neizmainītu pagātņi, kāda tā bija, uzsākot ceļojumu.

(Pēc žurnāla „Ilustrētā Junioriem”)

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

2. uzdevums. (30 p.)

1. Izlasi tekstu! No dotajiem priedēkļiem izvēlies atbilstošo un ieraksti tukšajā vietā! (Katru priedekli izmanto vienu reizi! Viens priedeklis ir lieks). (10 p.)

Man saka, ka laika nav, laika jēdzienu _____ gudrojis cilvēks, lai pasaules norises _____ kārtotu savam prātam _____ tverami. Lidojošu kukainīti, kam mūžs sākas, saulei lecot, un beidzas, saulei rietot, it nicīgi dēvējam par viendienas mušīņu, turpretī Visuma organismu godbijīgi atzīstam par mūži-

gu. Un vispār, man saka, _____ domājiet, cik laika jēdziens māksloti sameis-
tarots – no nākotnes, kas ir nereāla, jo vēl _____ pastāv, no pagātnes, kas ir
nereāla tāpēc, ka vairs nepastāv, no nemitīgi zūdoša un plūstoša tikai viena
tagadnes acumirkļa. Ja laiks nepastāv, tad _____ ļaujiet vaicāt, kas ir cilvē-
ka mūžs? Sapnis? Mirāža? Dūmu zīmējums vējā? Nevienu no _____ dzīvota-
jiem gadiem nevar atspolēt atpakaļ, ne arī _____ taustīt kā tukšu konservu
skārdeni. Laika _____ glabāšanai cilvēkam ir dota īpaša maņa – atmiņa – tā
ir pati galvenā no maņām, jo tieši atmiņa padara cilvēku par cilvēku. Es esmu,
es nevaru nebūt, jo es sevi nevaru _____ mirst, es sevi atceros.

(Pēc Z. Skujiņa)

uz-, pie-, iz-, pār-, ne-, ap-, pa-, sa-, at -, no-, aiz-

2. Saliec tekstā nepieciešamās pieturzīmes! (10 p.)

Kas notiek ja laiks apstājas ja laika vairs nav? Tad cilvēks pazaudē atmiņu
un neatceras kas viņš tāds ir. Bet cilvēks bez atmiņas nav spējīgs domāt. Ja
viņš neprot domāt viņš neprot arī neko darīt. Vislabāk šādam cilvēkam patīk
nikulīgi sēdēt uz vietas un ‘blenzt’ vienā punktā un viņam ir pilnīgi vienalga
kas notiek apkārt. Viņam galvenais ir tas ka neviens netraucē „nīkt”. Ja kaut
kas notiek cilvēks neprot ar to tikt galā jo ir aizmirsis kā to darīt.

3. Papildini teikumus tā, lai veidotos salikts sakārtots vai salikts pakārtots teikums! (10 p.)

Laika vienmēr ir par maz, _____

Laiks jāieplāno ne tikai mācībām skolā un brīvā laikā nodarbībām, _____

Laiks nepieciešams arī miegam, ēšanai, sevis kopšanai, _____

Neaizmirsti noskaidrot, _____

Prasme pateikt *nē* ir nepieciešama, _____

4. uzdevums. Aizpildi anketu! (9 p.)

Jauniešu organizācija veic aptauju, lai izzinātu skolēnu brīvā laika pavadīšanas paradumus. Aicinām Tevi aizpildīt aptaujas anketu!

Jauniešu brīvā laika pavadīšanas anketa

1. Vecums _____

2. Dzimums _____

3. Vai Tevi apmierina brīvā laika pavadīšanas iespējas Tavā pilsētā?

(4–8 vārdi) _____

4. Ko Tu parasti dari brīvajā laikā?

(8–10 vārdi) _____

5. Kāds ir Tavs ierosinājums brīvā laika organizēšanai? (12–16 vārdi)

Pateicamies par atsaucību!

5. uzdevums. (12 p.)

Zenta Mauriņa par cilvēka attiecībām ar laiku teikusi: „Jo vairāk mēs steigdamies, jo mazāk mums laika”.

Izsaki savu viedokli par šo izteikumu! Savu viedokli pamato!

Atbildes apjoms – 60–80 vārdi

Darba lapa skolotājam

Latviešu valoda mazākumtautību skolā Pārbaudes darbs. Nobeiguma darbs 9. klasē

Darba izpildes laiks: 80 min.

Pārbaudes darba mērķis

Pārbaudīt skolēna prasmi veidot plānveidīgu tekstu.

Pārbaudīt pareizrakstības prasmes.

Pārbaudīt prasmi veidot saliktus sakārtotus un saliktus pakārtotus teikumus.

Pārbaudīt prasmi izmatot priedēkļus jaunu vārdu darināšanā.

Pārbaudāmās prasmes	Atbilstība standartā
Raksta plānveidīgu tekstu par dažādiem tematiem	S.16.14.
Izmanto rakstīšanu dažādiem mērķiem	S.16.15.
Atbilstoši mērķim uztver un saprot tekstu kopumā, detalizēti un kritiski	S.16.3.
Standartkonstrukcijās lieto pieturzīmes atbilstoši latviešu valodas gramatikas normām	S.17.7.

Vērtēšana

Kritēriji	Punkti	Izziņas līmenis (pēc Blūma)
1. uzdevums. 1. Par katru pareizi atrastu teikuma turpinājumu – 1 p. 2. Par katru saturiski pareizi uzrakstītu plāna punktu – 1 p. Par gramatiski pareizi uzrakstītu plāna punktu – 1 p.	10 8	II līmenis
2. uzdevums. 1. Par katru atbilstoši izvēlētu priedēkli – 1 p. 2. Par katru pareizi ieliktu komatu – 1p.	10 10	II līmenis
3. uzdevums. Par saturiski pareizi uzrakstītu teikuma turpinājumu – 1 p. Par katru gramatiski pareizi uzrakstītu teikumu – 1 p.	10	II līmenis
4. uzdevums. Vērtēšana pēc tabulas*	9	III līmenis
5. uzdevums. Vērtēšana pēc tabulas**	12	
Kopā	69	

***4. uzdevuma vērtēšanas kritēriji (rakstu darbs)**

Punkti	Vecums, dzimums, brīvā laika pavadīšanas iespējas	Ko Tu parasti dari brīvajā laikā?	Kāds ir Tavs ierosinājums brīvā laika organizēšanai?
3	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Nav gramatisko kļūdu.	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Uzrakstīts saturiski un gramatiski pareizi. 1–2 jebkura veida kļūdas.	Izpildīti visi uzdevuma nosacījumi. Uzrakstīts saturiski un gramatiski pareizi. 1–2 jebkura veida kļūdas.
2	Nav izpildīts 1 uzdevuma nosacījums. Ir 1–3 gramatiskās kļūdas.	Uzrakstīts pamatā saturiski un gramatiski pareizi. Ir 3–4 jebkura veida kļūdas.	Uzrakstīts pamatā saturiski un gramatiski pareizi. Ir 3–4 jebkura veida kļūdas.
1	Izpildīts tikai viens no uzdevuma nosacījumiem. Ir 4–6 gramatiskās kļūdas.	Uzrakstīts saturiski pareizi. Ir 5–6 gramatiskās kļūdas.	Uzrakstīts saturiski pareizi. Ir 5–6 gramatiskās kļūdas.
0	Nav uzrakstīts.	Nav uzrakstīts.	Nav uzrakstīts.
	Kopā	9 punkti	

****5. uzdevuma vērtēšanas kritēriji (rakstu darbs)**

Punkti	Saturs	Tekstveide	Vārdu krājums	Pareizrakstība
3	Saturs secīgs, pilnīgs, ievērota teksta veidošanas struktūra.	Dažādu teikuma konstrukciju pareizs lietojums.	Izmatotie vārdi precīzi un skaidri izsaka domu.	Nav kļūdu vai ir 1–2 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.
2	Saturs pamatā secīgs, pilnīgs, kopumā ir ievērota teksta veidošanas struktūra. Ir dažas neprecizitātes teksta izveidē.	Pārsvārā lietoti vienkārši teikumi. Ir 1–2 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Pietiekams vārdu krājums, 1–2 neprecizitātes vārdu izvēlē.	Ir 3–4 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.
1	Saturs reizēm haotisks, ir teksta plānošanas kļūdas. Domu grūti uztvert.	Lietoti vienkārši teikumi. Ir 3–5 kļūdas gramatisko formu lietojumā.	Nepietiekams vārdu krājums. Ir 3–4 neprecizitātes vārdu izvēlē.	Ir 5–7 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdas.

0	Apjoms mazāks par 40 vārdiem. Pārējo kritēriju maksimālais iespējamo punktu skaits – 1	Kļūdas teikumu uzbūvē un gramatisko formu izveidē. Ir vairāk par 5 vārdu izvēles kļūdām.	Nabadzīgs vārdu krājums. Lai uztvertu domu, darbs jāpārlasa.	Ir vairāk par 7 ortogrāfijas un/vai interpunkcijas kļūdām.
		Kopā	12 punkti	

Kopā 69 punkti

Vērtēšanas skala

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1–8	9–15	16–23	24–31	32–39	40–46	47–52	53–58	59–64	65–69

1. uzdevuma atbildes

Atpakaļ pagātnē!

	Teikuma sākums	Turpinājuma burts
0.	<i>Aizceļot citā laikā vai atgriezties pagātnē šķiet tīrā fantāzija.</i>	A
1.	Gandrīz katram ir bijusi vēlēšanās ceļot laikā,	D
2.	Telpā mēs brīvi varam pārvietoties šurpu turpu,	H
3.	Mūsu visu pārvietošanās ātrums ir vienāds – uz nākotni ar ātrumu 1 km stundā,	B
4.	Centieni nokļūt nākotnē sastopami jau seno tautu mitoloģijā,	G
5.	Aizceļošana pagātnē literārajos darbos parādījusies tikai nesen,	F
6.	Par klasisku paraugu ceļošanai laikā tiek uzskatīts Herberta Velsa romāns „Laika mašīna”,	E
7.	Ja esi lasījis vai redzējis Harija Potera piedzīvojumus,	C
8.	Fiziķi teorētiski uzskata,	I
9.	Daudz šķēpu tika laužts slaveno domātāju aprindās,	K
10.	Laiks ātri lidojošiem objektiem rit lēnāk nekā tam,	L

A *tāpēc ka reālā dzīvē ar to neesam sastapušies.*

B un mainīt to pagaidām nav iespējams.

C tad zināsi, ka arī viņš ceļoja laikā.

D lai izlabotu kādu paša izdarītu kļūdu pagātnē vai paslepus ielūkoties nākotnē.

E kas iztulkots daudzās valodās un piedzīvojis vairākas ekranizācijas.

- F** bet to visai aizraujoši aprakstījis Marks Tvens darbā „Konektikutas jeņķis karaļa Artura galmā”.
- G** kurā kāds personāžs it kā esot pabijis nākotnē.
- H** taču nokļūšana iecerētajā laika periodā šobrīd ir iespējama tikai sapņos.
- I** ka vismaz uz papīra ceļošana laikā ir iespējama.
- J** laiks uz kuģa ritēs daudz lēnāk nekā uz Zemes palikušajiem.
- K** un nopietnus pierādījumus šai varbūtībai izdevās atklāt jau Albertam Einšteinam.
- L** kurš pārvietojas ar mazāku ātrumu attiecībā pret pirmo.

Pārskats par metodēm

Metodes, metodiskie paņēmieni, mācību paņēmieni	Raksturojums	Piemērs	
Aptauja un inter- vija	Aptaujas un intervijas ir metodisks paņēmieni saziņas pras- mju attīstīšanai. Aptaujas izmanto galvenokārt skolēnu at- tieksmju un mācīšanās prasmju novērtēšanai, kā arī atgrie- zeniskās saites iegūšanai. Intervija būs veiksmīga, ja intervētāji tai būs sagatavoti, būs formulēti standartizēti jautājumi un vērtēšanas kritēriji, sa- gatavoti apstākļi intervijas veikšanai.	MG 36., 37., 38., 104.6. uzd.	
Atstās- tījums	Atstāstījums tuvu tekstam	Tiek trenēta skolēna atmiņa, attīstīta prasme ievērot katru detaļu un izklāsta secību, pēc iespējas precīzāk, pilnīgāk reproducēt pamat- teksta saturu.	SG 3. piel. (brīvais), 79. lpp., 3. piel.106. lpp. (konspektīvais). SG (tuvu tek- stam) 4. piel. 78. lpp.
	Brīvais atstāstījums	Skolēns mācās iekļauties teksta sižetiskajās robežās, saglabājot autora pamatdomu. No- tikumu secību var attēlot, brīvi atstāstot tos saviem vārdiem.	
	Izlasses atstāstījums	Rakstot šo atstāstījumu, tiek reproducēts viens no pamatteksta mikrotēmatiem, kas atklāts atstāstījuma dažādās daļās, un sko- lēnam nepieciešams apkopot vajadzīgo infor- māciju no visa teksta.	
Darbs ar tekstu	Galvenās domas izteikšana	MG 14.2., 16.1. uzd.	
	Jautājumi par tekstu, atbildes uz tiem	MG 28.1. uzd. 73.3. uzd.	
	Sava viedokļa izteikšana par tekstu	MG 17.5. uzd.	
	Teksta pārstāsts	MG 119. 3. uzd.	
	Teksta plāna veidošana	MG 14.3.	
	Teksta prognozēšana/pabeigšana/trūkstošo struktūru izveidošana	MG 14.5., 18.3. uzd.	
	Virsraksta izdomāšana	MG 19.1.	
Diktāts	Vingrinājums pareizrakstībā - priekšā lasīta teksta rakstī- šana. Diktāts kā metodisks paņēmieni ir mācību procesa būtisks elements un nostiprina pareizrakstības, kā arī klausīšanās prasmes. Pēc diktāta uzrakstīšanas ir iespējami daudzveidīgi uzdevumi.	MG 57.4. uzd., katrā nodaļā SG	

Metodes, metodiskie paņēmieni, mācību paņēmieni	Raksturojums	Piemērs
Domu karte	<p>Domu karte palīdz strukturēt domas gaitu: sāk ar vispārīgo (tematu), pāriet uz konkrēto (apakštematu) un tikai tad iedziļinās detaļās.</p> <p>Domu kartē var gan apkopot iegūto informāciju, gan pārskatāmi attēlot zināmo pirms jaunas tēmas uzsākšanas vai papildināt informāciju tēmas apguves laikā, gan uzskatāmā veidā atspoguļot savas idejas.</p>	MG 63.3., 65.3. uzd.
Interaktīvās mācību metodes	<p>Diskusija</p> <p>Tiek novērtēta skolēna līdzdalība diskusijā klasē – kā skolēns pauž savus uzskatus, piedāvā savas idejas, jautā, sniedz novērtējumu un apspriež temata pamatjēdzienus, attieksmes. Tiek vērtēts galvenokārt skolēna līdzdalības līmenis un komentāru kvalitāte.</p>	MG 5., 67. uzd., 99. uzd.
	<p>Prātavētra</p> <p>Šī metode nodrošina katram skolēnam iespēju iesaistīties ideju izteikšanā un lēmuma pieņemšanā, aktivizē iztēli un radošo domāšanu.</p> <p>Skolotājs vai skolēni izvirza tēmu (jautājumu, problēmu), kuru uzraksta uz tāfeles. Skolēniem tiek atvēlēts noteikts laika sprīdis, kurā viņiem par attiecīgo tēmu jāizsaka un jāpieraksta maksimāli daudz ideju, atbilžu, atslēgas vārdu u.tml., nekomentējot un nevērtējot citu teikto. Pēc tam skolēnu idejas var grupēt, izvērtēt, ranžēt u. tml.</p>	MG 60., 81.1. (asociācijas) uzd.
	<p>Projekts</p> <p>Skolēni veic projektu individuāli, pārī vai grupā. Pēc projekta īstenošanas skolēni aizpilda darba novērtēšanas karti. Projekta darbs var ietvert arī projekta vērtēšanas kartes sagatavošanu (kritēriju izstrādi), bet to var sagatavot arī skolotājs jau iepriekš.</p>	MG 96. lpp., 100. uzd.

Metodes, metodiskie paņēmieni, mācību paņēmieni	Raksturojums	Piemērs
	<p>Situāciju izpēle Skolotājs rakstveidā vai mutvārdos piedāvā skolēniem reālas situācijas aprakstu. Skolēni risina šo situāciju, iejūtoties situācijā, uzņemoties dažādus situācijai atbilstošus pienākumus un izspēlējot tos.</p>	MG 17.4., 32.6., 65.2. uzd.
	<p>Spēles un rotaļas Spēlei mācību procesā izšķir trīs posmus – sagatavošanu, norisi, izvērtēšanu. Sagatavošanas posmā svarīgi skolēnus iepazīstināt ar spēles mērķi un noteikumiem. Izvērtēšanas posmā skolēni paši izvērtē, kā ievērojuši noteikumus, kā izpildījuši uzdevumu, un secina, kuras prasmes izmantojuši un/vai pilnveidojuši. Pēc darbības veida izšķir fiziskās, intelektuāli radošās, sociālās un kompleksās spēles. Sociālajās zinībās samērā plaši izmanto sociālās un intelektuāli radošās spēles, kas izpilda kognitīvo un sociālo funkciju. Skolotājs ir sagatavojis atbilstošajai tēmai vai konkrētajai stundai tematiski atbilstošu galda spēli vai kustību spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem skolēnus. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles sagatavošanu pēc skolotāja norādījumiem var veikt arī skolēni.</p>	MG 105.2. uzd.
Jautājumi un atbildes	Skolotājs (vai skolēni) mutvārdos vai rakstveidā uzdod jautājumus par noteiktu tematu un atbild uz jautājumiem.	MG 28.1.uzd.
Pašvērtējums	Skolēns analizē savu mācību darbību un novērtē to, izmantojot noteiktus kritērijus.	MG 110.2., 108. 3., 4 uzd.
Saruna (mācību dialogs)	Skolotājs vai skolēns uzdod jautājumus un virza sarunu, izmantojot saņemtās atbildes. Pārējie skolēni iesaistās sarunā atbilstoši uzdevuma noteikumiem.	MG 59. uzd.
Savstarpējs vērtējums	Skolēni strādā pāri vai grupā un novērtē viens otra sniegumu vai kāda cita pāra vai grupas dalībnieku sniegumu. Tiek novērtēts skolēna ieguldījums darbā, sociālās prasmes, darba rezultāts. Parasti vērtēšanai izmanto kritēriju karti.	MG 21.3., 24. 2.,3., 43.4., 72.4. uzd.
Stāstījums (izklāsts)	Skolotājs vai skolēns izklāsta kāda temata saturu. Tas var būt ideju, viedokļu, faktu, teoriju vai notikumu izklāsts. Skolēni klausās, izdara pierakstus atbilstoši uzdotajam uzdevumam, uzdod jautājumus.	MG 6.2., 8., 12.4. uzd.

Metodes, metodiskie paņēmieni, mācību paņēmieni	Raksturojums	Piemērs
Test-uzdevumi	<p>Atbilžu izvēles uzdevums Alternatīvo variantu izvēles uzdevums, kurā skolēniem katrā jautājumā jāizvēlas viena no vairākām piedāvātajām atbildēm.</p> <p>Savietošanas uzdevums Skolēniem jāatrod pareizās atbildes, piemēram, starp grāmatu nosaukumiem un to anotācijām.</p> <p>Tukšo vietu aizpildīšanas uzdevums Uzdevums, kurā skolēni aizpilda dotajā tekstā atstātās tukšās vietas, paši izdomājot pareizos vārdus vai frāzes vai izvēloties tos no piedāvātajiem variantiem</p>	<p>MG 49.1. uzd. MG 120. uzd. MG 121. 2. uzd.</p> <p>MG 80. uzd.</p>
Vingrinājumi	<p>Skolotājs piedāvā skolēniem vairākus līdzīgus uzdevumus, lai nostiprinātu kādas noteiktas zināšanas vai prasmes. Skolēni atkārtoti veic vairāk vai mazāk vienveidīgas darbības, kas palīdz automatizēt kādu zināšanu vai prasmju lietošanu, iegūt vai pilnīgot fizisku vai psihisku īpašību, spējas.</p>	<p>MG 52.3. uzd.</p>
Vizualizēšana	<p>Vizualizēšana ir informācijas pārveide vizuālā formā. Skolēni apgūto informāciju pārveido diagrammā, shēmā, attēlā u.c. Veicot informācijas pārveidi, skolēni demonstrē izpratni, prasmi strukturēt informāciju.</p>	<p>MG 103.1. uzd.</p>
Ziņojums	<p>Skolēni sagatavo mutvārdos vai rakstveidā ziņojumu par grupu darbu, ekskursijas, pētījuma vai projekta rezultātiem, izmantojot iepriekš zināmus kritērijus.</p> <p>Skolēns klasesbiedriem un skolotājam sniedz verbālu ziņojumu par izstrādātu projektu (izlasītu tekstu, redzētu filmu u.tml.), pamatojoties uz iepriekš noteiktiem kritērijiem.</p> <p>Skolēns var uzstāties viens vai iesaistīt prezentācijā arī citus skolēnus.</p>	<p>MG 22.3., 39. uzd.</p>

Izmantotās literatūras un citu resursu saraksts

2. pielikums 36. lpp.

http://www.jaunatne-i.lv/files/03_Skautisma, skat. 13.05.2012.

1. pielikums 42. lpp.

<http://www.arhivi.gov.lv/sitedata/...raksti/110-128-VESTURE>, skat. 6.04.2012.

2. pielikums 42. lpp.

http://www5.acadlib.lv/arc2/cigani_Latvija/cigani.htm, skat. 6.04.2012.

4. pielikums 46. lpp.

<http://www.e-klase.lv/lv/zina/aktualitates/atklas-izstadi-par-skolu-vesturi-latvija/>, skat. 13.04.2012.

4. pielikums 47. lpp.

<http://www.draugiem.lv/motaa95/firstpage/index>, skat. 18.05.2012.

4. pielikums 49. lpp.

http://www.draugiem.lv/mlu/places_stories, skat. 18.05.2012.

5. pielikums 50. lpp.

Blaua, L. *Ame Roma*, *Žurnāls „Ieva”* 30.11.2011.

1. pielikums 58. lpp.

http://www.vvk.lv/doc.upl/Valodas_Latvijaa.pdf?HPPSESSID=f2f2, skat. 25.06.2012.

2. pielikums 59. lpp.

http://lv.wikipedia.org/wiki/Renārs_Kaupers, http://www.tvnet.lv/izklaide/kino/55412-renars_kaupers_piedalies_igaunu_filma, skat. 25.06.2012.

4. pielikums 60. lpp.

Klidzējs, J. „Seši kalni”; Konoplins, R. „Kad zvaigznes iedegas”, R.: Zvaigzne, 1993, 66. - 67. lpp.

5. pielikums 61. lpp.

www.vvk.lv/doc.upl/Valodas_Latvijaa.pdf?HPPSESSID=f2f2, skat. 25.08.2012.

6. pielikums 61. - 62. lpp.

http://www.liis.lv/latvlit_elles_kekis/, skat. 25.08.2012.

7. pielikums 62. - 64. lpp.

<http://www.delfi.lv/news/conference/interviews/arturs-irbe-viss-notiek-ta-ka-tam-janotiek.d?id=15868815>, skat. 21.05.2012.

8. pielikums 64. - 66. lpp.

http://la.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=325839:pa-latvieu-dkaia-aleksandra-laimes-pdm&Itemid=186, skat. 28.03.2012.

9. pielikums 70. - 73. lpp.

<http://www.vietas.lv/index.php?p=10&id=80>, skat. 18.04.2012.

9. pielikums 71. lpp.

Grebzde, I. „Te nu es esmu”; Konoplins, R. „Kad zvaigznes iedegas”, R.: Zvaigzne, 1993.

9. pielikums 72. lpp.

<http://www.skolenam.lv/lv/darbi/literatura/latviesu-literati/krisjanis-barons>, skat. 9.07.2012.

3. pielikums 76. - 77. lpp.

Muktupāvela, L. *Ducis*. R.: Apgāds Daugava, 2002.

4. pielikums 78. lpp.

http://www.pasakas.net/pasakas/literaras_pasakas/l/lacu_pasaka, skat. 07.09.2012.

6. pielikums 80. - 82. lpp.

<http://mango.delfi.lv/zinas/apraksti/personibas/nosaukti-8-slavenakie-dzivnieki-pasaule.m?id=36347009>, skat. 21.08.2012.

6. pielikums 85. lpp.

<http://www.majalv.lv/index.php?n=601&a=2972>, skat. 07.04.2012.

7. pielikums 87. lpp.

http://www.pasakas.net/pasakas/literaras_pasakas/l/lacu_pasaka, skat. 09.07.2012.

2. pielikums 104. lpp.

Ermansons, E. *Jāpasakas, nēpasakas*. R: Zvaigzne ABC

3. pielikums 104. - 105. lpp.

<http://eniostudija.lv/?id=152&article=185>, skat. 08.05.2012.

1. pielikums 111. - 112. lpp.

2. pielikums 113. lpp.

<http://www.viss.jautajums.lv/1341707>, skat. 31.03.11.

Ilustrētā junioriem. R.: Dienas žurnāli, 2011. oktobris, 16. lpp.

3. pielikums 115. lpp.

<http://www.atlants.lv> › Eksaktās un dabaszinātnes › Fizika, skat. 08.05.2012.

3. pielikums 115. - 116. lpp.

Skujiņš, Z. *Sarunas ar jāntārpiņiem*. R: Preses nams, 1992.

Eiropas kopīgās pamatnostādnes valodu apgūvē. http://www.valoda.lv/downloadDoc_419/mid_534, skat. 02.06.2013.

<http://www.pmlp.lv>, skat. 02.06.2013.